

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 768

28. KOLOVOZA 2026.

CIJENA 1,33 €

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCHNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

**DOMOVINSKI RAT
OD OBRANE DO
POBJEDE**
(II. DIO)

**NIJE VAŽNA
ODORA, NEGO
ČOVJEK KOJI
JE NOSI**

**PREDSTAVLJAMO
ANITA PERAN,
ČASNICA HRZ-A**
DISCIPLINA KOJA
NE POZNAJE
GRANICE

**POŠTIVANJE MORA
I VRHUNSKA OBUKA**
KLJUČ SIGURNE I USPJEŠNE AKCIJE SPAŠAVANJA

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 3 5 2 6
9 11771330150003

Foto: Filip Klen

www.hrvatski-vojn timer.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS E S JAVNOŠĆU I VOJNA GLASILA / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASIL A I IZDAVAŠTVA**

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Domagoj Vlahović (hrvojn timer@morh.hr), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)

Grafička redakcija: Ante Perković // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 075 224 302; fax: 4568-117

Tisak: Kerschhoffset d.o.o., Ježdovečka 112, 10 250 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ulica Antuna Bauera 35, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojn timer@morh.hr

Odobrava: Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

VRIJEDNOSTI KOJE SU STVARANE DESETLJEĆIMA

U više vojarni u Hrvatskoj svečano je obilježen
Dan roda Vojne policije, Dan Pukovnije VP-a i
35. obljetnica ustrojavanja VP-a

[STR. 24]

SADRŽAJ

- 4** **RAZGOVOR**
natporučnik Domagoj Ištvanović
pilot 392. eskadrile aviona 93. krila HRZ-a
- 10** **DOMOVINSKI RAT**
Od obrane do pobjede (II. dio)
- 18** **UOČI OBILJEŽAVANJA
35. OBLJETNICE VOJNE POLICIJE**
Nije važna odora, nego čovjek koji je nosi
- 28** **PREDSTAVLJAMO**
Anita Peran, časnica HRZ-a
- 34** **PREDSTAVLJAMO**
kadet desetnik Daniel Barun
- 38** **GREEN KNIGHTS CROATIA CH 121**
Međunarodna konvencija
- 40** **MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO**
Torpedni avioni – oružje kratke povijesti
- 50** **PODLISTAK**
Povijest snajpera (XVIII. dio):
Američka snajperska puška M82A1
- 54** **PJESME KOJE SU OBILJEŽILE
DOMOVINSKI RAT**
Svaki je dan borba za bolje društvo
- 62** **PREDSTAVLJAMO**
MNK Petrinjčica

Pratite nas i na društvenim mrežama

POŠTIVANJE MORA KLJUČ SIGURNE I USPJEŠ

RAZGOVOR

NATPORUČNIK

DOMAGOJ

IŠTVANOVIĆ

PILOT 392. ESKADRILE AVIONA 93. KRILA HRZ-A

I VRHUNSKA OBUKA
NE AKCIJE SPAŠAVANJA

RAZGOVARAO Ivan Šurbek // FOTO HRZ

OBALNOJ STRAŽI REPUBLIKE HRVATSKE ZA OBAVLJANJE POSLOVA OPERATIVNO SU PODREĐENI ZRAKOPLOVI S POSADAMA HRVATSKOG RATNOG ZRAKOPLOVSTVA: ANGAŽIRANJE SNAGA PROVODI SE U SKLADU S ODOBRENIM PLANOM RADA I PO ZAHTJEVU OBALNE STRAŽE

Ljetni mjeseci na Jadranu za pripadnike Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i Obalne straže RH donose razdoblje najvišeg stupnja pripravnosti. Zahtjevna akcija traganja i spašavanja u Velebitskom kanalu, u kojoj je unatoč udarima jake bure do 30 čvorova i iznimno nepovoljnim uvjetima uspješno locirana unesrećena osoba pokraj SUP daske, još je jednom potvrdila vrhunsku obučenost i profesionalnost naših letačkih posada. O tijeku te dramatične potrage, izazovima letenja na malim visinama uz strme krčke litice, ali i o svakodnevicu u 392. eskadrili aviona 93. krila HRZ-a razgovarali smo s natporučnikom Domagojem Ištvanovićem. Kao nastavnik letenja i pilot Obalne straže, natporučnik Ištvanović spojio je vojničku disciplinu i humanitarni poziv spašavanja ljudskih života, otkrivajući kako se razvijala njegova ljubav prema letenju te što je ključno za održavanje visoke koncentracije u najzahtjevnijim trenucima.

OPIŠITE NAM TRENUTAK KAD STE ZAPRIMILI POZIV ZAPOVJEDNIŠTVA OBALNE STRAŽE – KOLIKO JE VREMENA PROŠLO OD DOJAVE DO POLIJETANJA I KAKVA JE BILA PRVA PROCJENA SITUACIJE?

Zaprimili smo poziv iz Zapovjedništva Obalne straže da postoji potreba za angažiranjem Službe traganja i spašavanja. Dobili smo informaciju da tragamo za tri muške i jednom ženskom osobom na području Velebitskog kanala, između Krka, Senja i Plenovice. Na temelju dobivene zapovijedi uputili smo se na let. Za takve je zadaće naše vrijeme spremnosti 30 minuta. U tom vremenu moramo poletjeti, odnosno biti u zraku, iako, kad okolnosti to omogućuju, možemo poletjeti i ranije. Po dolasku u područje pretraživanja, nakon 40-ak minuta leta, uočili smo žensku osobu, otprilike pola nautičke milje od obale Krka u smjeru Senja.

Nakon što smo je uočili, zadržali smo se na tom području, utvrdili njezine koordinate i prosljedili ih Zapovjedništvu Obalne straže, koje je potom preko Lučke kapetanije poslalo svoje plovilo te na kraju izvršilo i samo spašavanje. U tom dijelu dana puhala je jaka bura s udarima do 30 čvorova, što je znatno otežavalo let. Imali smo zadovoljene minimalne meteorološke uvjete potrebne za našu letjelicu, ali teren je bio iznimno nepovoljan. Unesrećena osoba nalazila se relativno blizu otoka Krka, gdje su litice strme, odsječene i oštre, a pristup plovilima nije bio jednostavan. More je zbog jake bure bilo zapjenjeno i valovito, a pri vrlo malim visinama i brzinama tijekom pretraživanja nalazili smo se u vrlo turbulentnom strujanju zraka. Sve je to dodatno otežavalo potragu.

UNESREĆENA ŽENA PRIVUKLA JE VAŠU PAŽNJU UDARANJEM PO MORSKOJ POVRŠINI POKRAJ SUP DASKE. KAKO U UVJETIMA JAKE BURE I ZAPJENJENOG MORA S VISINE UOPĆE PRIMIJETITI TAKO MALEN DETALJ?

Kompleksno je samo po sebi pronaći čovjeka u moru jer se radi o vrlo maloj silueti, osobito kad se osoba nalazi u okomitom položaju i održava na morskoj površini.

Spoj koncentracije, iskustva i faktora sreće doveo nas je do toga da uočimo SUP dasku, a nekoliko sekundi potom i unesrećenu osobu kako intenzivno udara po morskoj površini

U ovom slučaju, olakotna okolnost bila je to što smo u neposrednoj blizini unesrećene zamijetili SUP dasku. U jednom naletu u smjeru Senja prvo smo uočili upravo dasku. Nekoliko sekundi nakon toga primijetili smo i unesrećenu osobu. Rekao bih da je to bio spoj koncentracije, iskustva i faktora sreće. Intenzivno je udarala po morskoj površini i na taj način privlačila našu pozornost. To se stvarno vidjelo i stvaralo je određeni kontrast na površini mora. Uspjeli smo je uočiti i odmah nastaviti s daljnjim procedurama u postupku spašavanja.

KRUŽILI STE IZNAD NJE OKO 45 MINUTA DO DOLASKA LUČKE KAPETANIJE. ŠTO U TIM TRENUCIMA PROLAZI KROZ GLAVU PILOTU DOK ODRŽAVA POZICIJU I ČEKA PLOVILO?

U toj situaciji najvažnije je bilo da smo pronašli osobu živu. Vidjeli smo da je svjesna, da nas vidi i da zna da je pomoć stigla. Od tog trenutka bilo je ključno što prije prosljediti informaciju o njezinu pronalasku, dati točne koordinate i omogućiti da se spašavanje nastavi što je moguće brže. Istodobno smo morali paziti da je ne izgubimo iz vida. Tijekom tih 40-ak minuta koliko smo održavali poziciju i kružili iznad nje, problem nam je stvarao sunčev odraz od morske površine tijekom jedne polovine zaokreta. Tijekom polovine zaokreta mogli smo je dobro vidjeti, dok smo je tijekom druge polovine zaokreta gubili iz vida. Zato je bilo važno održavati poziciju, biti koncentriran i ponovno je uočavati, odnosno *držati oko na njoj*. Cilj je bio navesti plovilo što bliže njoj i omogućiti da se spašavanje završi što prije. Kad je plovilo Lučke kapetanije stiglo i preuzelo spašavanje, naš je dio zadaće bio uspješno završen.

EKSTREMNI UVJETI LETA I IZAZOVI NA TERENU

UZ UDARE BURE DO 30 ČVOROVA, OŠTRE LITICE I JAKE TURBULENCIJE I STRUJANJA

U toj situaciji najvažnije je bilo da smo pronašli osobu živu. Vidjeli smo da je svjesna, da nas vidi i da zna da je pomoć stigla

PRI MALIM VISINAMA NIJE BILO JEDNOSTAVNO LETJETI. KOLIKO SU TI UVJETI BILI NA SAMOJ GRANICI SIGURNOSTI ZA VAŠU LETJELICU?

Što se tiče meteoroloških minimuma, kako ih mi nazivamo, oni su u potpunosti bili ispunjeni. Da su uvjeti bili izvan dopuštenih parametara, ne bismo izvršili polijetanje. Kad dodemo u područje pretraživanja, procjenjujemo stvarne uvjete na terenu i možemo li u njima sigurno izvršavati zadaću. Ako procijenimo da uvjeti više nisu prihvatljivi, potraga se prekida. U smislu tehnike pilotiranja situacija je bila nešto složenija, ali nije bila izvan onoga za što smo obučeni.

AKCIJA NAKON PRONALASKA PRVE UNESREĆENE OSOBE

NAKON USPJEŠNOG SPAŠAVANJA PRVE OSOBE, ODRADILI STE JOŠ DVA LETA KOJI, NAŽALOST, NISU URODILI PLODOM. KAKO SE POSADA NOSI S EMOCIONALNIM USPONIMA I PADOVIMA, OD USPJEHA DO NEIZVJESNOSTI U ISTOM DANU?

Naravno da nam je drago kad je osoba za kojom tragamo pronađena živa i kad znamo da smo sudjelovali u njezinu spašavanju. To je osjećaj koji teško možete zanemariti jer znate da

ste nekom pomogli u situaciji u kojoj mu je život bio ugrožen. S druge strane, kad nakon toga slijede letovi u kojima ne uspijemo pronaći druge unesrećene osobe, postoji određeno razočaranje. Međutim, kao vojnici i profesionalci moramo nastaviti izvršavati zadaću. Dok god postoje uvjeti i mogućnost za nastavak potrage, mi ćemo je nastaviti. Dajemo sve od sebe i koristimo sve resurse koje imamo na raspolaganju. Bitno je da znamo da smo učinili sve što smo mogli.

KOJA SU FIZIČKA I FIZIOLOŠKA OGRANIČENJA S KOJIMA SE SUSREĆU PILOTSKE POSADE U OVAKO INTENZIVNIM POTRAGAMA?

Najviše bih istaknuo psihofizičko naprezanje. Mi tijekom potrage letimo na malim visinama i pri malim brzinama. Govorimo o brzinama od 120 do 140 čvorova. Pri takvim visinama i brzinama pilot mora biti konstantno koncentriran kako bi uočio čovjeka na morskoj površini, a istodobno mora pratiti udaljenost od mora i terena. Jedna od otežavajućih okolnosti jest i ta što u avionu tijekom takvih letova zna biti jako vruće. Takav način letenja zahtijeva stalnu koncentraciju i dosta zamara pilota. Međutim, unutar propisanih ograničenja možemo kvalitetno izvršavati zadaću i više sati.

PREVENCIJA I LJETNE KRIZNE SITUACIJE

LJETI JE ANGAŽMAN OBALNE STRAŽE I HRZ-A ZNATNO INTENZIVNIJI. KOJE SU NAJČEŠĆE POGREŠKE STRANIH TURISTA I NAUČIČARA KOJI NE POZNAJU LOKALNE VREMENSKE PRILIKE POPUT JAKE BURE?

Najveća je pogreška izlaganje jakim vjetrovima koji nisu bezazleni. Imam dojam da ljudi ponekad misle da je Jadransko more malo more i da se na njemu ne mogu dogoditi ozbiljne situacije kao na otvorenom moru ili oceanima. Mislim da možda ljudi nisu dovoljno educirani ili pripremljeni za uvjete u kojima se odlučuju otići na more. Primjerice, izlazak na more tijekom vrlo jake bure ili juga s plovilima koja nisu sposobna sigurno ploviti u takvim uvjetima može vrlo brzo dovesti do problema. Generalno mislim da je najveći problem neopreznost i nedovoljno poštivanje vremenskih uvjeta.

KOJA BI BILA VAŠA KLJUČNA PORUKA I UPOZORENJE SVIMA KOJI SE OVIH DANA ODLUČUJU ZA ODLAZAK NA MORE, BILO NA SUP DASKAMA ILI PLOVILIMA?

Prije bilo kakvog odlaska na more treba provjeriti vremenske uvjete.

Danas su dostupne brojne besplatne aplikacije i vrlo dobro procjenjuju vremenske prilike. Ne treba gledati samo ono što se događa u trenutku polaska, nego i kakva se situacija očekuje tijekom sljedećih 10, 12, 15 ili 20 sati.

Vjetar je promjenjiv i situacija na moru može se vrlo brzo promijeniti. Zato treba biti oprezan, dobro procijeniti vlastite mogućnosti i mogućnosti plovila te, prije svega, poštivati more.

Kad se more ne poštuje, ono to može vrlo brzo i skupo naplatiti, što vidimo i kroz brojne intervencije na moru.

POZIV VOJNOG PILOTA

ŠTO VAS JE OSOBNO PRIVUKLO POZIVU VOJNOG PILOTA, JE LI TO BIO DJEČJI SAN ILI SPLET ŽIVOTNIH OKOLNOSTI?

Što se tiče poziva za vojnog pilota, u mojem slučaju, to su više bile nekakve životne okolnosti.

U jednom trenutku u životu otvorila mi se ta mogućnost i, iskreno, što sam više o tome razmišljao i što sam više upoznao taj posao, počela se stvarati određena ljubav prema letenju.

Dakle, nije nastala kao dječjački san, nego se ta ljubav razvila u jednom trenutku života. Ta ljubav prema letenju ostvarila se i realizirala kroz ovo što danas radim, čime sam jako zadovoljan i sretan. Ne bih ovaj posao mijenjao ni za što drugo. Moja primarna zadaća u Eskadrili je nastavnik letenja, a zadaće koje moje kolege i ja odrađujemo u dežurstvu Obalne straže, pogotovo kad svojim radom spasimo ljudske živote, potvrđuju da sam odabrao najbolji posao.

KAKO IZGLEDA JEDAN VAŠ UOBIČAJENI RADNI DAN KAD NEMA IZVANREDNIH SITUACIJA I

Zadaće koje moje kolege i ja odrađujemo u dežurstvu Obalne straže, pogotovo kad svojim radom spasimo ljudske živote, samo potvrđuju da sam odabrao najbolji posao

Ljudima se ponekad čini da je Jadrano malo more, no neopreznost i nepoštivanje vremenskih uvjeta poput jake bure mogu vrlo brzo dovesti do ozbiljnih opasnosti

Vojno letenje nije samo ono što se vidi izvana. Iza svakog leta stoji puno pripreme, učenja i stalnog rada na sebi

HITNIH AKCIJA TRAGANJA I SPAŠAVANJA?

Nema baš uobičajenog radnog dana. Svaki dan ovisi o planu letenja, obuci i trenutačnim potrebama Eskadrile. Obalna straža dežurna je tijekom cijele godine. Uvijek postoje zapovjednik zrakoplova i kopilot koji su za taj dan dežurni, kao i dio tehnike koji je u pripravnosti za potrebe Obalne straže. Ako dođe do potrebe za angažiranjem, posada mora biti spremna poletjeti u vrlo kratkom roku. Međutim, primarna zadaća 392. eskadrile aviona jest obuka pilota. Mi provodimo obuku od samog početka, odnosno od selekcije kandidata i temeljne letačke obuke na Pilatusu. To znači da velik dio našeg svakodnevnog rada čine priprema i planiranje letova, rad s učenicima, njihovo praćenje i procjena napretka. Svaki let ima svoj cilj i plan, a nakon leta analiziramo kako je obuka provedena i na čemu još treba raditi. Uz letenje, dosta vremena odlazi i na pripremu za let, proučavanje meteoroloških uvjeta, planiranje zadaća i održavanje vlastite spremnosti. Dakle, posao nije samo vrijeme koje provodimo u zraku. Velik dio posla odvija se i na zemlji.

RAD U OBALNOJ STRAŽI SPAJA VOJNIČKU DISCIPLINU I IZRAVAN HUMANITARNI RAD NA SPAŠAVANJU LJUDSKIH ŽIVOTA. KOLIKO SE SVAKODNEVNA OBUKA I ZADACI PILOTA OBALNE STRAŽE RAZLIKUJU OD OSTALIH VOJNIH LETAČKIH SASTAVA?

Zadaće u sklopu Obalne straže specifične su po tome što smo angažirani kad je potrebno provoditi tražanje i spašavanje na moru, nadzor i druge zadaće vezane uz sigurnost na moru. U takvim situacijama često se leti u uvjetima koji zahtijevaju vrlo precizno i koncentrirano letenje.

U potragama za nesrećnim osobama letimo na malim visinama i pri relativno malim brzinama, a istodobno moramo održavati stalnu koncentraciju kako bismo uočili čovjeka ili neki predmet na morskoj površini.

To je način letenja koji se ne uči tek kad smo angažirani u sklopu Obalne straže. Takve tehnike uvježbavamo još tijekom obuke u 392. eskadrili, posebno u naprednijim fazama školovanja.

Specifično je i to da je svaki let drugačiji. Nekad su uvjeti vrlo dobri, a nekad se radi o jakom vjetru, valovitom moru i zahtjevnoj konfiguraciji terena. Posada zato mora biti spremna brzo procijeniti situaciju i prilagoditi način rada. U konačnici, bez obzira na vrstu zadaće, temelj ostaje isti – dobra obuka, disciplina, sigurnost i sposobnost da se zadaća izvrši profesionalno i odgovorno.

BITI U STALNOJ PRIPRAVNOSTI ZAHTIJEVA IZNIMNU PSIHOFIZIČKU SPREMNOST. KOLIKO VREMENA TJEDNO, MJESEČNO I GODIŠNJE PROVODITE U ZRAKU? NA KOJI NAČIN KROZ SVAKODNEVNE RUTINE, TRENAŽNE LETOVE I SIMULACIJE ODRŽAVATE VISOKU RAZINU KONCENTRACIJE ZA NEOČEKIVANE POZIVE?

Vrijeme koje provodimo u zraku ovisi o obvezama, planu letenja i zadaćama koje imamo, tako da ne postoji isti broj sati svaki tjedan ili mjesec.

Imamo propisana pravila prema kojima moramo redovito letjeti i održavati svoju spremnost. Kad provodimo letove

prema pravilima i uvjetima leta, primjerice po danu, noću ili u instrumentalnim uvjetima, ovisno o kategoriji pilota imamo propisano vrijeme u kojem se smatramo spremnima za letenje.

Kroz redovitu trenazu održavamo znanje i vještine koje su nam potrebne za izvršavanje zadaća. Na taj način, kad dođe neočekivani poziv, možemo reagirati odmah i biti spreman za ono što nas čeka.

ŠTO BIŠTE IZ SVOJEG SVAKODNEVNOG ISKUSTVA PORUČILI MLADIM LJUDIMA KOJI RAZMIŠLJAJU O KARIJERI VOJNOG PILOTA U HRVATSKOJ RATNOJ MORNARICI I HRZ-U?

Poručio bih im da, ako ih stvarno privlači letenje i ako su spremni puno raditi na sebi, svakako pokušaju. To je zahtjevan poziv koji traži disciplinu, odricanje, odgovornost i stalno učenje, ali zauzvrat pruža jako puno zadovoljstva. Važno je znati da vojno letenje nije samo ono što ljudi vide izvana. Iza svakog leta stoji puno pripreme, učenja i rada na sebi. Čovjek mora biti spreman stalno učiti i usavršavati se. Ako netko u tome vidi sebe, mislim da se itekako isplati pokušati. Meni se ljubav prema letenju razvila kroz život i danas mogu reći da sam jako zadovoljan i sretan s poslom koji radim. To je poziv koji bih ponovno izabrao.

DOMOVINSKI RAT

OD OBRANE D

Povijest stvaranja i obrane Republike Hrvatske zapisana je u operativnim zapovijedima, na zemljovidima bojišta i u neumoljivu protoku vremena. Svaki mjesec u godinama Domovinskog rata nosi težinu vojničke zadaće, donesene odluke i podnesene žrtve. Ovo nije samo kronološki slijed sukoba, već zapis o uspostavi vojne sile iz naroda koji je ustao obraniti svoje pravo na opstojnost. Od prvih obrambenih crta 1991. godine, kad se nedostatak naoružanja nadoknađivao nepokolebljivim moralom i taktičkom snalažljivošću, do besprijekorno izvedenih napadnih operacija 1995. godine Hrvatska vojska i policija prešle su put od dragovoljačkih odreda do moderne, pobjedničke oružane sile. Prolazeći kroz mjesece koji slijede, bilježimo svaki strateški pomak, svaku otpornu točku i svaku oslobodilačku

operaciju. Iza svakog datuma stoje hrvatski vojnici koji su s najvišim stupnjem odgovornosti, stege i domoljublja izvršili svoju prisegu. Ova je kronika trajno svjedočanstvo o vojničkoj vrlini, taktičkom umijeću i pobjedi ostvarenoj u najtežim uvjetima.

SRPANJ

■ **Boj za Mirkovce** (22. srpnja 1991.) u počecima Domovinskog rata. Akcija je završila teškim gubicima za hrvatske snage nakon što su upale u pripremljenu zasjedu srpskih paravojnih snaga i JNA.

■ **Cilj bitke:** Osigurati prometnicu Vinkovci – Tovarnik, neutralizirati topničke položaje i zaustaviti napade na grad

U napadnoj operaciji Ljeto 95 oslobođeni su Bosansko Grahovo i Glamoč, čime je stvorena izravna osnovica za oslobađanje Knina

O POBJEDE (II. DIO)

TEKST Mijo Kožić
FOTO arhiva

Vinkovce. Nakon što su srpske snage iz Mirkovaca u srpnju 1991. počele svakodnevno žestoko granatirati Vinkovce, hrvatsko vodstvo odobrilo je akciju deblokade.

Područje bitke: Selo Mirkovci kod Vinkovaca.

Ishod bitke: Branitelji su ušli u Mirkovce, no ubrzo su shvatili da su upali u zamku. Srpske snage i JNA propustile su ih u selo, zapriječile im odstupnicu te otvorile unakrsnu vatru s viših položaja. Zbog nemogućnosti daljnjeg napredovanja i opasnosti od potpunog okruženja, hrvatske snage morale su se povući.

■ **Operacija Ljeto '95** (25. – 30. srpnja 1995.): Napadna akcija u kojoj su oslobođeni Bosansko Grahovo i Glamoč, čime je stvorena izravna osnovica za udar na Knin.

Cilj operacije: zaustaviti neprijateljsku ofenzivu na Bihać, osloboditi gradove Bosansko Grahovo i Glamoč. Prekinuti cestovnu vezu između Knina i Drvara te stvoriti preduvjet za oslobađanje Knina i ostalog okupiranog područja u sjevernoj Dalmaciji i Lici.

Područje operacije: Teritorij Republike Bosne i Hercegovine (Glamočko i Livanjsko-dinarsko bojište) i pogranični pojas uz Republiku Hrvatsku.

Ishod operacije: 2. krajiški korpus Vojske Republike Srpske porazom na glamočkom i bosansko-grahovskom području doživio je slom i potpunu demoralizaciju njegova sastava. Hrvatske snage izbile su na prilaze Kninu i presjekle komunikaciju Knin – Drvar – Banja Luka, a okupirano područje Dalmacije dolazi u poluokruženje.

Operacija Ljeto 95 provedena je na području Glamočkog i Livanjsko-dinarskog bojišta uz pogranični pojas Republike Hrvatske

Oslobođeno područje: dva grada (Glamoč i Bosansko Grahovo) i prostor od 1600 km².

KOLOVOZ

■ **Operacija Oluja** (4. – 7. kolovoza 1995., borbenih djelovanja bilo je do 10. kolovoza 1995.). Najveća vojno-redarstvena operacija u kojoj je oslobođena glavovina okupiranog teritorija RH (Lika, Banovina, Kordun i sjeverna Dalmacija).

Cilj operacije: Poraziti vojsku tzv. Srpske vojske Krajine (SVK) i izbiti na državnu granicu Republike Hrvatske, a u UN-ovim sektorima Sjever i Jug uspostaviti vlast Republike Hrvatske. U središnjem dijelu Hrvatske, od Jasenovca do Dinare, istodobno prijeći u napad, probiti neprijateljsku obranu u više smjerova, razdvojiti snage protivnika, okružiti i izolirati najupornije točke obrane, a potom prijeći u oslobađanje okupiranih područja. Na smjeru Plaški-Slunj - Tržačka Raštela (granica Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine; što prije spojiti se sa snagama 5. korpusa Armije BiH i deblokirati Bihać).

Snage u istočnoj Slavoniji (operacija Fenix) i na jugu Hrvatske (operacija Maestral) imaju zadaću ne poduzimati aktivna djelovanja prema neprijatelju. Odbiti eventualne protunapade neprijatelja i uporno se braniti.

Područje operacije: Cjelokupni okupirani teritorij Republike Hrvatske od Jasenovca do Dinare.

Ishod operacije: Oslobođena su okupirana područja Republike Hrvatske u UN-ovim sektorima Sjever i Jug, poražena je vojska tzv. SVK i deblokiran Bihać.

Oslobođeno područje: 10.400 km², odnosno 18,4 % ukupne kopnene površine teritorija RH.

■ **Bitka za Pakrac** (19. kolovoza 1991.): Početak općih napadnih borbi pobunjenih Srba koji je označio početak otvorenog rata i općih obrambenih borbi na području zapadne Slavonije.

Glavni politički i vojni ciljevi velikosrpskog agresora: Osvajanje Pakraca i uspostava središta SAO Krajine. Plan velikosrpskih ideologa bio je potpuno ovladati Pakracom

kako bi on postao službeno administrativno i političko središte samoproglašene SAO zapadne Slavonije. Primarni vojni cilj pješačkog udara bio je istodobno osvajanje zgrada općine, policijske postaje i pakračke bolnice kako bi se u potpunosti eliminirala hrvatska vlast u gradu. Terorom, granatiranjem i otmicama (poput otmice mirotvorca dr. Ivana Šretera dan ranije i ravnatelja bolnice dr. Vladimira Solara na sam dan napada) željelo se zastrašiti i trajno ukloniti nesrpsko stanovništvo.

Područje operacije neprijateljskog djelovanja: Napad je bio koordiniran i izvršen iz više smjerova te je obuhvaćao šire područje grada Pakraca i okolnih naselja. Smjerovi pješačko-topničkog udara bili su iz smjerova Kalvarije, Pakračkih vinograda, Gavrince i Japage. Glavne točke udara u gradu našle su se zgrada Općine, Policijska postaja Pakrac te gradska bolnica. Minobacačkom i topničkom paljbom istodobno su napadnuti sjeverni dio grada (Krndija), selo Prekopakra, ciglana u Filipovcu te naselja Dobrovac i Lipik.

Ishod bitke za Pakrac: Uspješna hrvatska obrana. Grad je obranjen, ali manjim dijelom zauzet. Neprijatelj nije uspio ostvariti svoj plan i zauzeti grad. Ipak, od tog dana Pakrac i Lipik postaju stalna crta bojišta i *prepolovljeni gradovi* koji su do kraja godine pretrpjeli neka od najtežih razaranja u Domovinskom ratu.

RUJAN

■ **Bitka za vojarne** (rujan – prosinac 1991.). Opća obrambeno-napadna operacija blokade i zauzimanja vojarni i vojnih objekata JNA širom slobodnog teritorija Hrvatske.

Cilj: Zadržavanje JNA u vojarnama i sprečavanje njezina sve otvorenijeg i usklađenog sudjelovanja u sukobima na strani pobunjenih građana srpske nacionalnosti i terorističkih skupina do kojih dolazi u nastojanjima legalnih hrvatskih vojno-redarstvenih snaga da uspostave ustavnopravni poredak Republike Hrvatske na cjelokupnoj državnoj teritoriji. Sprečavanje otimanja i osvajanje oružja Teritorijalne obrane koje je JNA otela i uskladištila u *svoje* vojarne, a dio oružja Teritorijalne obrane već je prije bio uskladišten

U najvećoj vojno-redarstvenoj operaciji Oluja oslobođena je glavina okupiranog teritorija RH

u vojarnama JNA, a koje je kupljeno novcem poreznih obveznika Republike Hrvatske.

Područje operacije: Gotovo cjelokupni teritorij Republike Hrvatske.

Ishod: Blokada vojarni nastavljena je u listopadu (Samobor) i studenom (skladište Delnice). Dio vojarni je zauzet, dio jedinica JNA uspio je provesti operativni razvoj na teritoriji RH, iz dijela je JNA do kraja godine uspjela sukcesivno izvući ili uništiti naoružanje i opremu. Unatoč tome, količina zarobljenog naoružanja i opreme bila je dostatna da se opreme postrojbe i zaustavi agresija na Republiku Hrvatsku.

■ **Akcija Medački džep** (9. rujna 1993.) Službeni kodni naziv Operacija Džep - '93. Nakon pritiska međunarodne zajednice Hrvatska vojska povukla se i predala položaja snagama UNPROFOR-u. Povlačenje: 15., 16., i 17. rujna 1993.

Cilj: Zaustavljanje stalnog topničkog granatiranja Gospića i okolice.

Ishod: Otklonjena je izravna ugroza za Gospić i skraćena crta bojišta. Akcija je provedena munjevito, dio neprijateljskih snaga je razbijen, a dio doveden u okruženje. Akcija je imala velik učinak za sigurnost grada Gospića i prometnicu prema Karlobagu te je rasteretila postrojbe HV-a na dijelu Bilaja i Ribnika.

Zbog političkih pritisaka međunarodne zajednice i generala Jeana Cotta, 14. rujna 1993. u Gospiću je potpisan sporazum prema kojem će se hrvatske snage povući iz Medačkog džepa pod uvjetom da srpske paravojske skupine ne mogu više ulaziti na taj teritorij.

Oslobođeno područje: 48 km² dotad okupiranog hrvatskog teritorija (prostor duljine oko 10 km i dubine oko 4 do 5 km: sela Počitelj, Čitluk i Divoselo), a kontrolu nad tim područjem preuzele su snage UNPROFOR-a (kanadski bataljun i francuska satnija).

■ **Operacija Maestral** (8. – 15. rujna 1995.): Značajnija oslobodilačka operacija združenih snaga HV-a i HVO-a u zapadnoj Bosni.

Cilj operacije: Ne dopustiti utvrđivanje protivnika na novouspostavljenoj bojišnici. Potisnuti protivničke snage od

Grahova, Glamoča i Kupresa. Osloboditi Šipovo, Jajce i Drvar. Uspostaviti novu bojišnicu, ispred Petrovca, Ključa i Mrkonjić Grada. Omogućiti napredovanje 5. K ABiH prema Sanskom Mostu i 7. K ABiH prema Kotor Varošu.

Područje operacije: Jugozapadni dio Republike Bosne i Hercegovine (s Livanjsko-dinarskog i Kupreškog bojišta na smjeru Šipova i Jajca te smjeru Bosanskog Grahova i Drvara).

Ishod operacije: Oslobođeni su gradovi Šipovo, Jajce i Drvar te planinska područja Demirovac, Jastrebnjak i Klekovača, na kojima se nalaze dva vrlo važna planinska prijevoja Mlinište i Oštrelj.

Oslobođeno područje: zauzeto je oko 2500 km² (široko 100, a duboko 25 km).

■ **Operacija Una** (18. – 19. rujna 1995.)

Cilj operacije: Forsiranjem rijeke Une na danim smjerovima zauzeti taktičke mostobrane, na koje uvesti nove snage, i sudjelujući sa snagama 5. korpusa Armije BiH koji je djelovao iz pravca Ključa i Bosanske Krupe, nastaviti napad na pravcima: Bosanski Novi - Prijedor, Bosanska Dubica - Prijedor i Bosanska Kostajnica - Prijedor u cilju njegove blokade sa zapada i okruženja.

Područje operacije: Pogranični pojas između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine na odsjeku između Bosanske Dubice i Bosanskog Novog u smjeru Prijedora.

Ishod operacije: Nakon početnih uspjeha i djelomične uspostave mostobrana, u kritičnoj fazi provedbe operacije, operacija je zaustavljena što je dodatno povećalo ljudske gubitke hrvatskih snaga. Od četiri planirana mostobrana samo su dva uspostavljena, a dalje se nije moglo jer su hrvatske snage u protuudaru potisnute.

LISTOPAD

■ **Boj za Nuštar:** Početak općih napada bio je u srpnju 1991., uvodni boj 3. listopada 1991. dok je presudan boj bio 5. listopada 1991. Kontinuirana topnička razaranja i držanje crte obrane oko Nuštra trajalo je sve do potpisivanja Sarajevskog primirja u siječnju 1992. godine

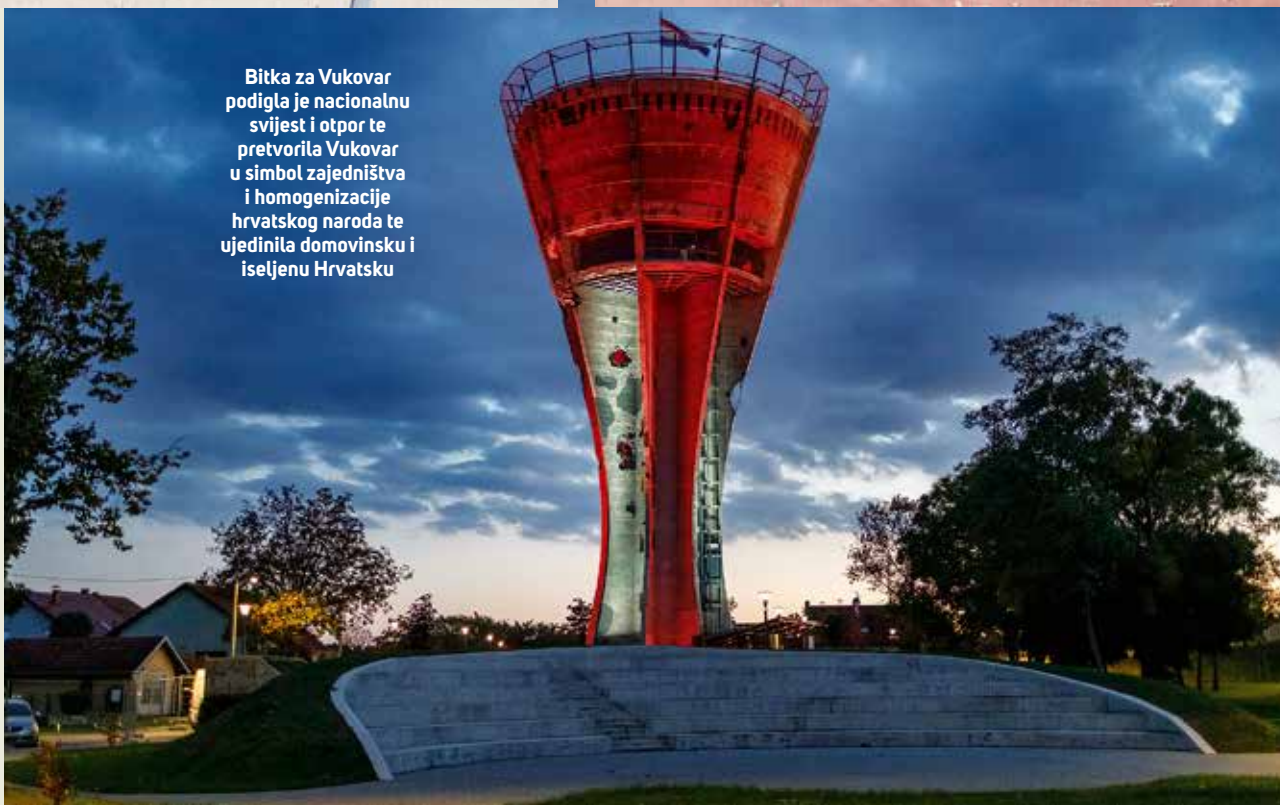
U operaciji Oluja oslobođeno je 10 400 km², odnosno 18,4 % ukupne kopnene površine teritorija RH
(FOTO: ŽELJKO GAŠPAROVIĆ)

Najviši vrh Vitoroga nalazi se na nadmorskoj visini od 1906 m i on je raskrižje između općina Šipova, Glamoča i Kupresa

U Operaciji Orkan '91 skraćena je linija bojišta i spriječen cilj JNA o presijecanju Hrvatske na pravcu prema Virovitici. Nažalost, sloboda tog područja plaćena je životima brojnih hrvatskih branitelja
(FOTO: MHB/DARIO NJAVRO)

Bitka za Vukovar podigla je nacionalnu svijest i otpor te pretvorila Vukovar u simbol zajedništva i homogenizacije hrvatskog naroda te ujedinila domovinsku i iseljenu Hrvatsku

Cilj boja za Nuštar 1991. godine bio je slomiti strateški proboj jugoslavenskih i srpskih snaga prema Vinkovcima i unutrašnjosti Hrvatske te očuvati ključnu obrambenu točku na istoku Slavonije. Odigrala se u kritičnim trenucima Domovinskog rata, s vrhuncem u odlučujućoj tenkovsko-pješačkoj bitki 5. listopada 1991.

Područje boja: Boj se odvijao na širem području općine Nuštar koje je bilo značajno za obranu u tom dijelu Hrvatske smještenog u istočnoj Slavoniji, točno na cestovnom pravcu između Vinkovaca i Vukovara.

Ishod boja: potpuna taktička pobjeda Hrvatske vojske (tadašnjeg ZNG-a i policije). Malobrojniji i slabije naoružani hrvatski branitelji uspjeli su nanijeti goleme gubitke u ljudstvu i tehnici znatno nadmoćnijoj 252. oklopnoj brigadi JNA iz Kraljeva i srpskim paravojnim postrojbama. Tijekom žestokih borbi uništen je velik broj neprijateljskih oklopnih vozila, uključujući i tada najmodernije tenkove M-84, što je prisililo agresora na povlačenje iz unutrašnjosti sela. Nuštar je pretrpio strašna razaranja i spaljen je gotovo do temelja, ali nikada nije pao u ruke agresora. Pobjedom je uspješno sačuvan Nuštar kao ključna *utvrda* i neosvojiv branik istočne Slavonije. Obranom Nuštara izravno su sačuvani Vinkovci, a posredno i Osijek.

■ **Operacija Otkos 10** (31. listopada – 4. studenog 1991.): Prva uspješno provedena napadna operacija HV-a kojom je oslobođeno područje Bilogore.

Cilj operacije: U cilju olakšanja kritične obrane Pakraca razbiti i uništiti neprijateljske snage na prostoru Bilogore, a zatim i na Papuku i oko Daruvara. Osigurati nesmetan promet na magistralnoj prometnici Kutina-Grubišno Polje-Virovitica. Skraćivanjem crte bojišta omogućiti pregrupiranje snaga HV-a i policije uz oslobađanje dijela angažiranih snaga.

Područje operacije: Zapadnoslavonsko bojište (OZ Bjelovar).

Ishod operacije: Spriječeno je spajanje snaga 5. Banjalučkog korpusa JNA i snaga na Bilogori, a time i njihov prodor prema Podravini. Hrvatske snage preuzele su inicijativu na Bilogori i stvorile preduvjete za nastavak napadnih djelovanja u smjeru Papuka i Psunja.

Oslobođeno područje: 270km² prostora zapadne Slavonije.

■ **Operacija Orkan '91** (29. listopada 1991. – 3. siječnja 1992.). Opsežna napadna operacija u zapadnoj Slavoniji koja je zaustavila napadne operacije JNA i srpskih pobunjenika.

Cilj operacije: Istodobnim obuhvatnim napadom smjerom Novska - Okučani i Nova Gradiška - Okučani, presjeći JNA i pobunjenike na tom pravcu i potisnuti ih prema Savi te olakšati OZ Bjelovar čišćenje sjevernog dijela zapadne Slavonije kad se odsjeku srpske snage. Izbiti na državnu granicu i spriječiti protunapad iz Republike BiH, a dijelom snaga sudjelujući sa Sektorom Pakrac i ostalim snagama, dovesti protivnika u okruženje i razbiti ga po dijelovima.

Područje operacije: Zapadnoslavonsko bojište (OG Posavina). Operacija se odvijala na prostoru Posavine i zapadne Slavonije (bivše općine Pakrac, Novska i Nova Gradiška). Niz okupiranih sela u zaleđu Novske i Nove Gradiške i šire područje zloglasnog neprijateljskog uporišta Trokut kod Novske.

Ishod operacije: Usporeno je napredovanje snaga 5. Banjalučkog korpusa JNA s paravojnim snagama pobunjenih Srba u zapadnoj Slavoniji te njihov zajednički prodor prema sjeveru pravcem Bjelovar-Virovitica i na zapad pravcem Novska-Kutina prema Zagrebu. Vojni značaj: Skraćena je crta bojišta i spriječen cilj JNA o presijecanju Hrvatske na pravcu prema Virovitici.

Oslobođeno područje: oko 140 km² prostora zapadne Slavonije i 18 naseljenih mjesta.

■ **Opsada Dubrovnika** (počela 1. listopada 1991.): Početak opće agresije na krajnji jug Hrvatske.

Opsada Dubrovnika započela je 1. listopada 1991. i trajala je do svibnja 1992. godine. Bio je to jedan od najrazornijih i međunarodno najosuđivanijih sukoba tijekom Domovinskog rata.

Glavni operativni i politički ciljevi agresora: Odsijecanje juga Hrvatske. Potpuno odsjeći i izolirati dubrovačko područje od ostatka hrvatskog kopna te ostvariti izlazak na rijeku Neretvu. Planirano je trajno prisvojiti najjužniji dio Hrvatske, posebno strateški poluotok Prevlaku radi kontrole nad Bokom kotorskom. Politički plan bio je uspostaviti marionetsku, prosrpsku državu *Dubrovačku Republiku* unutar zamišljenih granica Velike Srbije pod kontrolom Beograda.

Područje opsade: Borbe i okupacija odvijale su se na cijelom području tadašnje općine Dubrovnik, od granice s Crnom Gorom do poluotoka Pelješca.

Ishod opsade Dubrovnika: Unatoč potpunom okruženju, malobrojni hrvatski branitelji uspjeli su obraniti uži dio grada, posebice ključnu utvrdu Imperijal na brdu Srđ. Tijekom svibnja i lipnja 1992. godine, Hrvatska vojska u velikim je napadnim akcijama (Spaljena zemlja i Tigar) razbila obruč i oslobodila okupirani teritorij. Slike brutalnog granatiranja povijesne jezgre Dubrovnika u studenom i prosincu 1991. (osobito 6. prosinca) šokirale su svijet, ubrzale međunarodno priznanje Hrvatske te dovele do ekonomske i međunarodne političke izolacije Srbije i Crne Gore.

■ **Operacija Južni potez** (8. – 12. listopada 1995.). Posljednja napadna operacija HV-a i HVO-a u BiH, kojom su hrvatske snage stigle na 23 km od Banje Luke.

Cilj operacije: Odbaciti srpske snage iz područja Mrkonjić Grada, Podraškičkog Polja i hidroelektrane Bočac. Staviti pod nadzor putove koji vode prema Banjoj Luci. Uspostaviti bojišnicu na južnim padinama planine Manjače. Oslabiti pritisak na 5. i 7. korpus A BiH, koji su u to vrijeme bili pod pritiskom srpskih snaga koje su izvodile uspješne ofenzivne operacije prema Bosanskom Novom i prema Ključu na sanskoj bojišnici.

Neposredni cilj operacije Zima 94 bio je osigurati cestu koja iz Livanjskog polja preko Rujana vodi k Sinju

Područje operacije: Područje Republike Bosne i Hercegovine - između rijeka Sane i Vrbasa na smjeru Mrkonjić Grada i Banje Luke.

Ishod operacije: Snagama 5. i 7. korpus A BiH omogućen je slobodan manevar i oslabljen je pritisak srpske vojske na njihove snage, koje su poboljšale svoju poziciju u dolini r. Sane i prema Kulen Vakufu. Cijeli elektroenergetski sustav na Vrbasu pod nadzorom je hrvatskih snaga, a s dostignutih položaja pod vatreni nadzor topništva stavljeno je šire područje Banje Luke.

Oslobođeno područje: Oslobođen je Mrkonjić Grad i prostor širine 40 km i dubine 20 km (oko 800 km²).

STUDENI

■ **Bitka za Vukovar** (25. kolovoza – 19. studenog 1991.): Najveća, najduža i najkrvavija obrambena bitka Domovinskog rata.

Cilj: Obrana Vukovara, graničnog grada i regionalnog središta Srijema, te zaštita civilnog stanovništva u samom gradu (prema popisu iz 1991. oko 45 000 stanovnika).

Područje operacije: Istočnoslavonsko bojište

Ishod: JNA, paravojne, dragovoljačke i terorističke skupine uspjele su privremeno zauzeti grad u kojem je nakon okupacije mučki ubijeno nekoliko stotina ranjenika i branitelja, dio branitelja i nesrpskog stanovništva odveden je u zatočeništvo u Srbiju, a ostatak nesrpskog stanovništva je protjeran. Obrana Vukovara slomila je napadnu moć JNA i istodobno omogućila organizaciju i opremanje postrojbi Hrvatske vojske. Bitka za Vukovar ojačala je nacionalnu svijest i otpor te pretvorila Vukovar u simbol zajedništva i homogenizacije hrvatskog naroda te ujedinila domovinsku i iseljenu Hrvatsku.

Dokazana je opravdanost hrvatske borbe te se pokrenuo

val diplomatske potpore i ubrzalo priznanje Europske zajednice.

Razotkrivena je brutalnost jugoslavenske vojske, a svjetska javnost bila je šokirana snimkama razaranja. Globalna geopolitička percepcija rata bila je promijenjena.

Bitka za Vukovar potpuno je ogolila mit o *narodnoj* vojsci gubitkom legitimiteta JNA. Izgubljen je strateški zamah za njezina daljnja osvajanja. Stvoren je pravni temelj za optužnice pripadnicima JNS i srpskih paravojnih postrojbi jer su zločini u Vukovaru postali fokus Haškog suda. Definiran je pojam urbicida u modernom ratovanju.

■ **Boj u Splitskom kanalu** (14. - 16. studenog 1991.). Pomorski boj između snaga Hrvatske ratne mornarice (HRM) i znatno nadmoćnijih snaga Jugoslavenske ratne mornarice (JRM) u Splitskom kanalu.

Područje operacije: Šire područje splitskog akvatorija.

Ishod operacije: Uspješnim minskim djelovanjima, djelovanjima obalnog topništva te diverzantskim akcijama HRM-a tijekom bojeva u Splitskom i Korčulanskom kanalu, Jugoslavenska ratna mornarica bila je prisiljena na povlačenje iz unutarnjih morskih voda RH u njezina posljednja uporišta na otocima Visu i Lastovu. Sve ostale aktivnosti koje je JRM poduzimao bile su mjere borbenog osiguranja vlastitih snaga.

Oslobođeno područje: oko 11 000 km² hrvatskog akvatorija i teritorija.

■ **Operacija Cincar** (1. do 3. studenog 1994.) bila je prva združena vojna operacija Hrvatskog vijeća obrane (HVO) i Armije Bosne i Hercegovine (ABiH) nakon potpisivanja Washingtonskog sporazuma.

Ciljevi operacije bili su: Oslobođanje Kupresa i šireg područja Kupreške visoravni od srpske okupacije. Otvaranje

ključne prometnice na relaciji Bugojno – Livno. Uklanjanje opasnosti od neprijateljskih napada prema Šuici. Slabljenje srpske ofenzive koja je u to vrijeme bila usmjerena prema Bihaću. Stvaranje strateške osnovice za daljnje oslobodilačke operacije hrvatskih snaga.

Mjesto i lokacije provedbe: Vojne aktivnosti provodile su se na području Kupreške visoravni i Kupreškog polja u Bosni i Hercegovini. Operacija je nazvana po planini Cincar, koja dijeli Kupreško i Glamočko polje, a služila je kao važan geografski i taktički orijentir.

Ishod operacije: Operacija je završila potpunom pobjedom HVO-a i Armije BiH. Ključni rezultati uključuju: Hrvatske snage ušle su u Kupres 3. studenog 1994. godine. Srpske snage odbačene su daleko od planine Cincar. Uspješno je otvoren prometni pravac Bugojno – Livno. Postavljeni su temelji za nadolazeće oslobodilačke akcije koje su promijenile tijek rata (Zima '94., Skok 1, Skok 2, Ljeto '95., Oluja, Maestral i Južni potez).

Oslobođeno područje: oko 600 km² teritorija.

PROSINAC

■ **Operacija Papuk – '91** (28. studenog – 3. siječnja 1992.) jedna je od prvih napadnih operacija hrvatskih snaga 1991. Cilj operacije: Odbacivanje snaga protivnika prema jugu i sprečavanje ugrožavanja Podravske magistrale i većih naseljenih mjesta te oslobodjenje prostora Papuka.

Područje operacije: Zapadnoslavonsko bojište (zona odgovornosti OZ Bjelovar).

Ishod operacije: U potpunosti oslobođene općine Virovitica, Daruvar, Podravska Slatina, Orahovica, Požega te djelomično općina Pakrac, a Podravska magistrala više nije bila ugrožena. Hrvatske snage (Hrvatska vojska, Policija i HOS) zaustavljene su južno od komunikacije Pakrac-Požega.

Prometni značaj: Potpuno je otvorena Podravska magistrala te ključne ceste Daruvar – Suhopolje, Daruvar – Podravska Slatina, Voćin – Kamenska i Pakrac – Požega.

Oslobođeno područje: oko 1230 km² prostora zapadne Slavonije s oko 110 naselja. Teritorijalno su oslobođeni: 26 naselja u daruvarskoj općini, 17 naselja u općini Podravska Slatina, 25 naselja u općini Pakrac, 23 sela u istočnom dijelu općine Požega, 7 naselja u jugozapadnom dijelu općine Orahovica i rubni dijelovi južnog dijela općine Virovitica i Zvečevo glavno uporište srpskih snaga na tom području gdje je bilo Zapovjedništvo TO zapadna Slavonija.

■ **Akcija Vihor** (12. – 14. prosinca 1991.). Napadna akcija u Pokuplju s ciljem presijecanja neprijateljskih crta. Završila je djelomičnim neuspjehom.

Cilj operacije: Sprečavanje koncentracije jačih neprijateljskih snaga u širem području Petrinje i Gline koje bi ugrožavale Sisak te stvaranja preduvjeta za oslobađanje Petrinje i ugrožavanje neprijateljskih snaga na području Gline. Napad je trebalo provesti uz nasilan prelazak rijeke Kupe (na pet od sedam pravaca), razbiti neprijatelja na

smjerovima napada te stvoriti uvjete za uvođenje svježih snaga i produžetak napada.

Područje operacije: Šire područje Petrinje i Gline Bano-vinsko-pokupskog bojišta

Ishod operacije: Napadna akcija HV-a doživjela je neuspjeh uz ljudske i materijalne gubitke.

■ **Bitka na Rosinjači** (5. prosinca 1991.): Herojska obrambena bitka u šumi Rosinjača kod Osijeka, gdje je zaustavljen tenkovski prodor prema gradu. Ostala je zapamćena kao jedan od najherojskijih i najtragičnijih događaja u obrani Osijeka tijekom Domovinskog rata. Tog su dana malobrojni hrvatski branitelji svjesno žrtvovali svoje živote kako bi kupili dragocjeno vrijeme za konsolidaciju obrane grada.

Područje operacije: Bitka se odigrala u šumi Rosinjača, koja se nalazi na južnom prilazu Osijeku, između sela Tenja (koje je bilo jako neprijateljsko uporište) i osječke industrijske četvrti.

Istureni položaj u šumi držala je ojačana desetina od svega 16 branitelja iz sastava 106. brigade Hrvatske vojske. Na njih su prema procjeni krenula dva oklopno-mehanizirana voda JNA i vod Šešeljevih četnika iz Srbije, snažno poduprt s više od deset tenkova i oklopnih transportera te žestokom topničkom pripremom. Unatoč potpunom okruženju i nemilosrdnoj paljbi, branitelji su odbili uzmaknuti. Satima su pružali ogorčen otpor, nanoseći neprijatelju gubitke i tjerajući ga na oprez, zbog čega je agresor drastično usporio svoje napredovanje misleći da je pred njim znatno veća vojna sila.

Ishod bitke na Rosinjači: Svi hrvatski vojnici koji su se zatekli na isturenom položaju u šumi herojski su poginuli na svojim položajima nakon što su ostali bez streljiva. Najmlađi među njima imao je samo 18 godina.

■ **Operacija Zima '94** (29. studenog – 24. prosinca 1994.). Napadna operacija na Dinari i Livanjskom polju kojom su stvoreni preduvjeti za kasnije oslobađanje Knina.

Cilj operacije: Posredno oslabiti pritisak bosanskih Srba na zaštićeno područje Bihaća; potisnuti neprijatelja s Dinare i Livanjskog polja, te s Golije i Staretine; posredno utjecati na stabilnost situacije u Kupreškom polju i otkloniti mogućnost da Srbi iz Livanjskog polja pokušaju bočnim udarima ugroziti Sinj. Neposredni cilj operacije bio je osigurati cestu koja iz Livanjskog polja preko Rujana vodi k Sinju. Istodobno napraviti prodor istočnom i zapadnom stranom Livanjskog polja kako bi se prostor bočno proširio i na taj način osiguralo djelovanje HV-a kroz Livanjsko polje.

Područje operacije: Teritorij Bosne i Hercegovine (Livanjsko bojište) uz pogranični pojas s Republikom Hrvatskom na Dinari.

Ishod operacije: Ciljevi operacije u cijelosti su realizirani. Ti su klinovi bili uski i duboki te time podložni bočnim udarima neprijatelja koji je još uvijek kontrolirao sve veće uzvisine na Dinari i Staretini.

Oslobođeno područje: Gotovo cijelo Livanjsko polje (područje oko 200 km²) i područja zapadno i istočno od Livanjskog polja.

UOČI OBILJEŽAVANJA 35. OBLJETNICE VOJNE POLICIJE

PRIPREMIO Željko Stipanović // Fotoarhiva Hrvatskog vojnika

U CILJU OSIGURANJA VOJNIČKOG REDA I STEGE U POSTROJBAMA ZNG-A TE PROVOĐENJA OSTALIH VOJNOPOLICIJSKIH POSLOVA, 24. KOLOVOZA 1991. U DRUŠTVENOM DOMU ODRA SISAČKA, FORMIRANA JE PRVA POSTROJBA GARDIJSKE POLICIJE IZ REDOVA PRVE DRAGOVOLJAČKE POSTROJBE 57. SAMOSTALNOG BATALJUNA ZNG-A

U OVOM OBJEKTU
OSNOVANA SA
PRI OPERATIVNIM
KAO PRVA
DOMOVINSKA
VETERANI VOJNE

U prigodi obilježavanja 30. obljetnice osnutka Vojne policije na mjestu gdje je ta postrojba osnovana svečano je otkrivena spomen-ploča

18-19

HRVATSKI VOJNIK

Br. 768

28. kolovoza 2026.

KTU JE 24. KOLOVOZA 1991. GODINE
MOSTALNA SATNIJA VOJNE POLICIJE
VNOJ GRUPI ZA SISAK I BANOVINU
POSTROJBA VOJNE POLICIJE IZ
OG RATA U REPUBLICI HRVATSKOJ.

POLICIJE, SISAK 24. KOLOVOZA

NIJE VAŽNA
ODORA, NEGO
ČOVJEK KOJI
JE NOSI

Trideset i pet godina nije samo broj. To je trideset i pet godina znoja na asfaltu, prašine s terena i teških koraka u noćima kad svi drugi spavaju.

Kad se stvarala domovina, u onim najtežim danima kad nije bilo vremena za oklijevanje, nastala je Vojna policija. Biti dio tog stroja od samog početka značilo je nositi dvostruki teret: prvi ići tamo gdje je najteže, a istodobno držati red, mir i stegu među svojim.

Odabrani pripadnici Vojne policije nisu bili ljudi od velikih riječi, nego od brze reakcije, čelične discipline i nepokolebljive odanosti.

Crna beretka nikad nije bila ukras na glavi. Ona je bila i ostala znak da nema odustajanja, da nema popuštanja i da se zadatak izvršava do kraja, bez obzira na cijenu.

Trideset i pet godina poslije, crna beretka nosi istu težinu. Ona je podsjetnik na proliveni znoj, na braću koja više nisu u stroju i na čast koja se ne prodaje. Nije stvar u odori, stvar je u čovjeku koji je nosi. Danas, nakon 35 godina, mijenjaju se naraštaji i dolaze novi mladi ljudi. Ali miris terena, ponos u prsima i stega u koraku ostaju isti. Onaj tko je makar i jedan dan nosio taj znak, zna da iz Vojne policije zapravo nikad ne odeš.

Ova vrijedna obljetnica pravi je trenutak da se prisjetimo dana kad je ni iz čega nastajala ova postrojba bez koje ne bi bilo ni Hrvatske vojske. Na časne ljude koji su svojim primjerom i životom ponosno noseći crnu beretku i bijeli opasač ne samo čuvali ugled i održavali disciplinu kad je bilo najteže, nego hrabro u prvim redovima ulazili u bitke.

OSNIVANJE PRVE POSTROJBE

U svrhu podizanja obrambenih sposobnosti na Banovini, provedeno je ustrojavanje 57. Samostalnog bataljuna (SAMB-a) ZNG-a, popuna postrojbe osobnim i zajedničkim naoružanjem te materijalno-tehničkim sredstvima. Osim ove postrojbe na širem prostoru Siska djeluje druga bojna 2. A brigade ZNG-a te Policijska uprava Sisak sa svojim djelatnim i pričuvnim sastavom. Tijekom srpnja, a osobito početkom kolovoza 1991., na tom prostoru bilo je angažirano više različitih postrojbi ZNG-a djelatnog i pričuvnog sastava, samoorganizirane skupine Narodne zaštite te grupe i pojedinci.

Prilikom obilaska položaja u Komarevu, tadašnji zapovjednik 2. A brigade ZNG-a Božo Budimir 6. kolovoza 1991., među ostalim, daje zadaću da se *odmah uvede disciplina*, da se maknu gardisti koji nisu na zadaći s prometnicama, da se sankcionira samovoljno napuštanje položaja te da počinitelje *treba kazniti* sukladno težini stegovnog prijestupa.

U cilju provedbe izdane zadaće, dozapovjednik 57. SAMB-a Marijan Celjak 8. kolovoza 1991. na sastanku u PU-u Sisak dogovara koordinaciju između policije i ZNG-a, uspostavljanje zajedničkih punktova, osiguranje važnih objekata te uvođenje reda i zakonitog postupanja. Na tom sastanku predstavnici policije iznose da nemaju dovoljno vlastitih snaga te da njihovi djelatnici ne mogu postupati prema pripadnicima ZNG-a. Zaključeno je da treba pristupiti "for-

Onaj tko je makar i jedan dan nosio taj znak, zna da iz Vojne policije zapravo nikad ne odeš

Inicijativu za osnivanje postrojbe dao je tadašnji dozapovjednik 57. SAMB-a Marijan Celjak, a zadaću je proveo tadašnji referent sigurnosti 57. SAMB-a Željko Sklepić

miranju voda gardijske policije". Navedena postrojba bila bi zadužena za provođenje vojnopolicijskih poslova prema pripadnicima ZNG-a. Sastojala bi se od zapovjednika i 21 pripadnika te bi bila podređena zapovjedniku 57. SAMB-a odnosno dežurnom časniku u Zapovjedništvu.

PROVOĐENJE VOJNOPOLICIJSKIH ZADAĆA

Inicijativu za osnivanje postrojbe dao je tadašnji dozapovjednik 57. SAMB-a Marijan Celjak, a provedbu

Prvi pripadnici Gardijske vojne policije bili su: zapovjednik Zvonimir Kralj, dozapovjednik Mirko Borošić, vojni policajci Ivica Dominić, Božo Županić, Branko Šatović, Siniša Krizmanić, Željko Milkočević, Nenad Kaljiković, Ivan Sever i Darko Šmejkal. Postrojbi su pristupili i: Dražen Hrvačić, Boris Kleković, Ivica Šebek, Siniša Kristić, Zvonko Dumbović i Mladen Kaloci

Kroz samostalnu satnju Vojne policije u zoni odgovornosti pri Operativnoj grupi za Sisak i Banovinu prošlo je više od 200 vojnih policajaca, a trojica su poginula: Zvonko Dumbović, Krešimir Špoljarić i Marinko Mihalić

te zadaće preuzeo je na sebe tadašnji referent sigurnosti 57. SAMB-a Željko Sklepić.

Temeljem donesenih odluka na održanim sastancima, a u cilju osiguranja vojničkog reda i stege u postrojbama ZNG-a te provođenja ostalih vojnopolicijskih poslova, 24. kolovoza 1991. u Društvenom domu Odra Sisačka, formirana je prva postrojba Gardijske policije iz redova prve dragovoljačke postrojbe 57. SAMB-a. Bitno je istaknuti da je istog tog dana predsjednik RH dr. Franjo Tuđman naložio načelniku Stožera Zapovjedništva ZNG-a, da se pristupi organiziranom ustrojavanju postrojbi Vojne policije. Zapovijed je bila kratka: "Vojnu policiju odmah ustrojiti". S obzirom na to da je na isti dan, neovisno o toj zapovijedi, formirana postrojba VP-a u Sisku, bitno je istaknuti da je to bila prva postrojba Vojne policije formirana u Domovinskom ratu. Postrojba je ubrzo vojnopolicijske zadaće vršila na području čitave zone odgovornosti Operativne grupe za Sisak i Banovinu, te je bila podređena zapovjedniku grupe Boži Budimiru. Kako su pred postrojbu stavljene sve zahtjevnije i složenije zadaće, ona je povećavana najprije do veličine voda, a krajem studenog 1991. do veličine ojačane satnije. U listopadu 1991. ovoj postrojbi priključena je i postrojba VP-a ZNG-a Petrinja jačine jedne desetine.

Zbog razmjestaja postrojbi Hrvatske vojske u zoni odgovornosti Operativne grupe za Sisak i Banovinu, trebalo je formirati vodove Vojne policije pri pojedinim grupacijama postrojbi. Početkom studenog 1991., uz već formiranu samostalnu satniju VP-a u Sisku, formirani su vodovi u Letovanicu (zapovjednik Jurica Grđanić), Komarevu (zapovjednik Ivica Šebek) i Sunji (zapovjednik Zvonko Srdijević). Odlukom Predsjednika RH od 13. studenog 1991. ustrojava se Uprava Vojne policije, a za načelnika Uprave imenuje se Mate Laušić.

Početkom 1992., u siječnju, dolazi do ustrojavanja jedinstvenog sustava vođenja i zapovijedanja u svim postrojbama VP-a Hrvatske vojske, pa tako i ova postrojba ulazi u taj sustav kao samostalna satnija, te kao takva djeluje do 31. ožujka 1992.

Postrojba je ubrzo vojnopolicijske zadaće vršila na području čitave zone odgovornosti Operativne grupe za Sisak i Banovinu, te je bila podređena zapovjedniku grupe

Obilježena treća obljetnica osnutka prve dragovoljačke postrojbe vojne policije

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA

U godini obilježavanje ove vrijedne obljetnice u prostorijama Udruga veterana Vojne policije SMŽ – Sisak u društvenom domu u Odri otvorena je izložba fotografija Prva postrojba Vojne policije u Domovinskom ratu. Izložba prati presjek događaja od osnivanja prve postrojbe Vojne policije u Domovinskom ratu u Sisku do danas. Udruga veterana Vojne policije Sisačko-moslavačke županije – Sisak svojim djelovanjem održava sjećanje na okupljanje prvih vojnih policajaca iz Domovinskog rata.

TEKST Domagoj Vlahović
FOTO Filip Klen

OBLJETNICA

VRIJEDNOST STVARANE DE

24-25

HRVATSKI VOJNIK

// Br. 768

/ 28. kolovoza 2026.

A photograph of four Croatian military personnel in camouflage uniforms and black berets standing in a line. In the background, a large, stylized police emblem is visible on a wall. The emblem features a central shield with a red and white checkered pattern, surrounded by a blue ring with the word 'POLICIJA' and a larger gold ring with the word 'VOJNA'. The scene is set outdoors on a paved area with trees and a flagpole in the background.

TI KO JE SU SETLJECIMA

U VIŠE VOJARNI U HRVATSKOJ SVEČANO JE OBILJEŽEN DAN RODA VOJNE POLICIJE, DAN PUKOVNIJE VP-A I 35. OBLJETNICA USTROJAVANJA VP-A

U vojarni "1. gardijske brigade Tigrovi-Croatia" 26. kolovoza 2026., svečano je obilježen Dan roda Vojne policije, Dan Pukovnije Vojne policije i 35. obljetnica ustrojavanja Vojne policije. Obilježavanje je podsjetnik na 24. kolovoza 1991., kad je predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman naložio da se pristupi organiziranom ustrojavanju postrojbi Vojne policije. Zapovijed je bila: "Vojnu policiju odmah ustrojiti!" te se taj datum bilježi kao Dan Vojne policije. Uz pripadnike Pukovnije Vojne policije OSRH i Samostalnog sektora za vojnopolicijske poslove MORH-a, članove obitelji poginulih i umrlih pripadnika Vojne policije te predstavnike udruga veterana Vojne policije proizišlih iz Domovinskog rata, obilježavanju su nazočili i izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane državni tajnik MORH-a Drago Matanović, izaslanik načelnika GS-a OSRH i zapovjednik Zapovjedništva za pot-

Danas je Pukovnja Vojne policije pristožerna postrojba čija je misija pružanje kontinuirane potpore MORH-u i OSRH provedbom vojnopolicijskih poslova

poru brigadni general Mile Vukičević, čelnici i zapovjednici ustrojstvenih cjelina MORH-a i OSRH, bivši zapovjednici vojnopolicijskih postrojbi, predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, Ministarstva financija i drugi.

NEKAD I DANAS

Na svečanosti su se hrvatski vojni policajci i njihovi gosti podsjetili na iznimnu ulogu i postignuća Vojne policije tijekom Domovinskog rata te u mirnodopskom razvoju OSRH, a osobito u međunarodnom okruženju. Danas je Pukovnja Vojne policije pristožerna postrojba čija je misija pružanje kontinuirane potpore MORH-u i OSRH provedbom vojnopolicijskih poslova kako bi osigurala nesmetano i sigurno funkcioniranje obrambenog sustava Republike Hrvatske. Vojna policija također sudjeluje i u provedbi zadaća za ispunjavanje preuzetih obveza MORH-a i OSRH u izgradnji međunarodnog mira, sigurnosti i povjerenja u sklopu kolektivne obrane NATO saveza i Zajedničke sigurnosne i obrambene politike Europske unije.

Čestitavši obljetnicu postrojenim pripadnicima vojnopolicijskih postrojbi, državni tajnik Drago Matanović istaknuo je da u vremenu u kojem živimo, vremenu novih sigurnosnih izazova, odgovornost Vojne policije dodatno dobiva na važnosti. "Od pripadnika se i dalje očekuju visoki standardi,

Obilježavanje je podsjetnik na 24. kolovoza 1991., kad je predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman naložio da se pristupi organiziranom ustrojavanju postrojbí Vojne policije. Zapovijed je bila: "Vojnu policiju odmah ustrojiti!"

stručnost, odlučnost, zakonitost, odgovornost i beskompromisna profesionalnost. To su vrijednosti koje su stvarane desetljećima, od početaka Domovinskog rata, i koje se moraju prenositi na nove generacije koje dolaze u obrambeni sustav, a posebno u Vojnu policiju", istaknuo je državni tajnik.

ISKUSTVO I PROFESIONALNOST KAO GENETSKI KOD

Brigadni general Mile Vukičević naglasio je da su sva postignuća i rezultati koje je Vojna policija ostvarila u proteklih 35 godina itekako priznati, ne samo u Hrvatskoj i u OSRH, nego i u međunarodnom okruženju. "Vi ste bili prepoznati kao prvi među najboljima, vi ste bili upućeni u prvi hrvatski kontingent u međunarodnu vojnu operaciju ISAF", podsjetio je general. "S posebnim pijetetom moramo se sjećati svih poginulih, nestalih i umrlih pripadnika Vojne policije, svih naših branitelja koji su položili život na oltar domovine", zaključio je izaslanik načelnika GS OSRH. Načelnik Samostalnog sektora za vojnopolicijske poslove MORH-a brigadir Jadranko Karlušić rekao je da hrvatska Vojna policija nije nastala

Vrijednosti koje su stvarane desetljećima, od početaka Domovinskog rata moraju se prenositi na nove generacije koje dolaze u obrambeni sustav, a posebno u Vojnu policiju

Mladi ljudi uvezani sa znanjem, iskustvima i profesionalnom zrelošću djelatnih veterana jamstvo su razvoja novih sposobnosti za moderna vremena

u mirnodopskim uvjetima niti kroz dugotrajno planiranje i pripreme. "Nastali smo u Domovinskom ratu, na prvoj crti bojišta", rekao je brigadir te dodao da su neprocjenjivo ratno iskustvo i visoka profesionalnost postali trajni genetski kod Vojne policije, uz koji je bila jedan od predvodnika u tranziciji Hrvatske vojske prema NATO-ovim standardima. Načelnik Stožera – zamjenik zapovjednika Pukovnije Vojne policije OSRH bojn timer Mario Stankić naglasio je: "Vojna policija bila je spremna za sudjelovanje u Domovinskom ratu te misijama i operacijama izvan Republike Hrvatske. Danas, mladi ljudi uvezani sa znanjem, iskustvima i profesionalnom zrelošću djelatnih veterana jamstvo su razvoja novih sposobnosti za moderna vremena. Pripadnici Pukovnije Vojne policije vi ste jamac reda, sigurnosti i stega u OSRH".

SJEĆANJE NA NAJZASLUŽNIJE

U sklopu svečanosti uručene su poticajne mjere najistaknutijim pripadnicima Vojne policije, a gosti su mogli razgledati taktičko-tehnički zbor naoružanja, vozila i opreme koje koristi Vojna policija. Uoči svečanosti, izaslanstva su položila vijence i upalila svijeće na spomeniku poginulim, nestalim i umrlih pripadnicima Vojne policije Hrvatske vojske u Domovinskom ratu. U ponedjeljak, 24. kolovoza, održana su svečana postrojavanja pripadnika Pukovnije Vojne policije u matičnim vojarnama u Zagrebu, Karlovcu, Đakovu, Splitu, Zemunik Donjem i Kninu. U kapelici sv. Antuna Padovanskog i Sveće obitelji u vojarni "1. gardijske brigade Tigrovi-Croatia" služena je sveta misa zadušnica. Izaslanstva vojnopolicijskih postrojbi i braniteljskih udruga istog su dana položila vijence i upalila svijeće na posljednjem počivalištu bivšeg zapovjednika Vojne policije general-pukovnika Mate Laušića u Zagrebu.

PREDSTAVLJAMO

ANITA PERAN

ČASNICA HRZ-A

DISCIPLINA KOJA NE POZNAJE GRANICE

PRIČA O USPJEHU, DISCIPLINI I NEVJEROJATNOJ SNAZI VOLJE ČESTO SE NE PIŠE U IDEALNIM UVJETIMA, NEGO U SVAKODNEVNOJ BORBI IZMEĐU OBVEZA, UMORA I VLASTITIH GRANICA. UPRAVO JE TAKVA PRIČA NATPORUČNICE ANITE PERAN, PRIPADNICE HRVATSKOG RATNOG ZRAKOPLOVSTVA I VRHUNSKE DALJINSKE PLIVAČICE, KOJA IZ DANA U DAN DOKAZUJE KAKO SE UZ NEPOKOLEBLJIVU PREDANOST MOGU POMICATI GRANICE I U VOJNOM POZIVU I U EKSTREMNOM SPORTU

TEKST Ivan Šurbek // FOTO Privatna arhiva natporučnice Anite Peran

“Rođena sam u malom turističkom šibenskom predgrađu, u Grebaštici, 1998. godine, a danas živim i radim u Zadru”, započinje svoju priču natporučnica Peran, opisujući put koji ju je od dalmatinske obale doveo do odgovornih vojnih dužnosti. “Magistrirala sam Vojno inženjerstvo na Hrvatskom vojnom učilištu, a nakon toga završila i poslijediplomski specijalistički studij Inženjerstvo materijala na Fakultetu strojarstva i brodogradnje u Zagrebu. Danas sam natporučnica u Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu, gdje obnašam dužnost zapovjednice voda u Satniji za zrakoplovno-tehničko održavanje i opsluživanje u 393. eskadrili helikoptera”.

Iako danas niže vrhunske rezultate u vodi, njezini sportski počeci nisu nagovještavali klasičnu plivačku karijeru. Odmalena je težila kretanju i fizičkom izazovu, no okolnosti su je usmjeravale prema različitim disciplinama. “Moji sportski počeci nisu bili sasvim klasični. Šest godina trenirala sam džudo, a u osnovnoj i srednjoj školi bila sam vrlo dobra i u šahu. Voljela sam različite sportove, ali zbog ograničenih mogućnosti prijevoza nisam se mogla ozbiljnije razvijati u svim disciplinama koje su me zanimale”, prisjeća se Anita. “Oduvijek mi je ipak najviše odgovaralo kretanje i fizički izazov. Plivanje je, s druge strane, bilo nešto što mi nitko nije morao omogućiti, more mi je bilo ispred kuće”, kaže.

Ljeta provedena u uvali bila su temelj onoga što će tek uslijediti. “Ljeta sam provodila plivajući satima i to mi je bilo potpuno prirodno. Sve je počelo kad sam kao dijete vidjela nekoliko kupača kako plivaju s jedne strane naše uvale na drugu. Već sam sljedećeg dana odlučila pokušati, a vrlo brzo cijelu sam uvalu preplivala više puta. Nisam tada znala da će upravo to postati početak moje sportske priče. Nikad nisam imala klasičan plivački put, nisam imala trenera niti sam kao dijete trenirala u klubu. Plivala sam iz znatiželje, užitka i upornosti. Vjerojatno sam još tada preplivala i više od 13 kilometara, a da toga nisam ni bila svjesna. Kasnije, zbog kadetskih obveza tijekom fakulteta, nisam imala mogućnost ozbiljnije se posvetiti plivanju”, ističe.

Meni je velika čast nositi hrvatsku odoru i služiti svojoj domovini, a još veća kada tu istu Hrvatsku mogu predstavljati i izvan njezinih granica

Kad sam stala pored hrvatske zastave i počela je himna, kao da se sve oko mene ugasilo. U toj minuti prošli su mi kroz glavu svi sati treninga i umora, osjećala sam golem ponos što kao predstavnica male države stojim uz bok najvećim plivačkim nacijama

Prekretnica se dogodila dolaskom u grad u kojem i danas živi i radi. Zadar joj je otvorio vrata koja su dugo bila zatvorena. “Jedan od najdražih sportskih trenutaka bio mi je prvi dan kad sam došla živjeti u Zadar. Nakon posla otišla sam na bazen na Višnjiku i prvi put osjetila da imam sve što mi je potrebno za ozbiljniji trening – bazen, vrijeme i mogućnost da sama organiziram svoje obveze. Od tada je sve počelo”, ističe natporučnica. “Nekoliko mjeseci bila sam članica Rekreativnog kluba daljinskog plivanja Zadar, gdje sam upoznala ljude koji su me podržali, vjerovali u mene i potaknuli me da se okušam u natjecateljskom plivanju. Danas sam članica KDP-a Sidro Zadar, jednog od najjačih klubova daljinskog plivanja. Natječem se već četiri godine i posebno mi je drago što iz godine u godinu vidim kontinuirani napredak. Ne samo u brzini i tempu, nego još više u izdržljivosti. Mislim da je upravo ta izdržljivost nešto što je oduvijek bilo u meni – još od onih prvih plivanja po uvali”.

ISCRPLJUJUĆI TRENINZI I BORBA S OCEANOM NA 20 KILOMETARA

Nakon osvajanja dionice od deset kilometara 2025. godine, otvorio se apetit za još većim pothvatom – ultramaratonskom utrkom Swim Grand Prix na relaciji Lisbon-Cascais, dugom čak 20 kilometara.

“Pripreme su bile dugotrajne i iscrpljujuće. Nakon što sam 2025. preplivala deset kilometara, odlučila sam se za duplo veći izazov – 20 kilometara. Ozbiljnije pripreme počele su nakon Ironmana 70.3 u studenom 2025., kad sam morala potpuno promijeniti način treniranja. Zbog posla sam sve treninge morala odrađivati nakon radnog vremena, često

odmah nakon smjene i bez obzira na umor. Slijedili su višesatni treninzi u bazenu, moru ili rijeci, a često i trening snage. Upravo je svakodnevna disciplina, unatoč umoru, bila jedan od najtežih dijelova priprema", objašnjava Anita. Osim fizičkog napora, ekstremni uvjeti zahtijevali su i precizno prilagođavanje opreme i prehrane. "Poseban izazov bila je temperatura vode od oko 17,5 °C, zbog čega sam zadnja tri tjedna prije utrke trenirala u Zrmanji, obučena u neoprenu, koji mi nije idealno odgovarao. Dan prije puta morala sam ga dodatno prilagoditi. Na 20 kilometara nema prostora za eksperimentiranje, pa je bilo važno da oprema bude što bolje pripremljena. Stoviše, isprobavala sam različite načine prehrane kako bih pronašla ono što mi najbolje odgovara za tako dugu utрку. Na samoj utrci pazila sam unositi energiju prije nego što bih osjetila glad ili umor, jer kod tako dugih dionica kad osjetite glad, tad je uglavnom to već kasno", opisuje detalje priprema. Kad se našla na samom terenu, hirovit i nepredvidljiv ocean pokazao se kao prednost, a ne kao prepreka. Jak ocean s valovima i strujama nije me iznenadio jer upravo takve uvjete volim i nastojim ih trenirati.

Prijelaz iz rijeke u ocean čak mi je odgovarao, kad su se pojavili valovi i struje, počela sam prestizati velik broj plivača, što mi je dodatno podiglo motivaciju. Na kraju, od svega navedenog, ipak mislim da su mentalna spremnost i disciplina bili najvažniji. Bilo je puno dana kad sam bila iznimno umorna, ali ipak sam otišla na trening jer sam znala da se takve stvari grade iz dana u dan. Na kraju sam bila zadovoljna već samom činjenicom da nisam odustajala kad je bilo najteže. Rezultat u Portugalu pokazao mi je da se sav taj trud itekako isplatio."

HRVATSKA ZASTAVA U LISABONU I UTRKA SA STAVOM "SAMO NAPRID"

Utrka od rijeke Tejo do Atlantskog oceana nosila je specifične izazove koji su zahtijevali potpunu mentalnu stabilnost kroz više od pet sati plivanja.

"Za ovu utrku mentalna priprema bila mi je jednako važna kao i fizička. Prethodni natjecatelji upozoravali su na moguće krizne faze, no tijekom utrke ih, na sreću, nisam osjetila. Vjerujem da mi je upravo mentalna priprema pomogla ostati mirna i usredotočena do cilja", naglašava Anita. "Imala sam jednostavan plan: prehrana svakih 25 minuta, održavanje tjelesne temperature i, prije svega, stav 'samo naprid'. Nisam osjećala strah od toga da neću završiti utrku jer sam znala da neću odustati, osim ako bi to ugrozilo zdravlje. Većina natjecatelja stigla je u Lisabon tjedan dana ranije radi aklimatizacije, dok sam ja stigla dan prije. U ocean sam ušla samo jednom, kako bih osjetila uvjete i potvrdila sebi da sam spremna".

Poseban naboj emocija donijeli su trenuci neposredno prije samog starta. "Noć prije utrke spavala sam svega tri sata, ali ne zbog treme, nego od uzbuđenja. A onda je došao trenutak koji ću sigurno dugo pamtit. Prije starta prozivani su predstavnici država pored Spomenika otkrićima u Lisabonu, gdje je bio i sam start utrke. Kad sam stala pored hrvatske zastave i kad je počela himna, kao da se sve oko mene na trenutak ugasilo", emotivno se prisjeća. "U toj jednoj minuti prošli su mi kroz glavu svi sati trenin- ga, umor, osobne brige i sve ono što sam prošla da bih došla do tog trenutka. Stajala sam ondje sama, pored hrvatske zastave, među predstavnicima velikih plivačkih nacija poput Brazila i Portugala. Osjećala sam golem ponos

– biti ondje kao predstavnik jedne male države, uz zemlju s velikom plivačkom tradicijom i profesionalnim sportašima. Ali istodobno te taj trenutak i malo 'udari'. Postaneš svjestan gdje si i u što si se zapravo upustio. Nakon svih mjeseci priprema više nije bilo prostora za razmišljanje – ostalo je samo ući u vodu i otplivati tih 20 kilometara sa stavom 'samo naprid!', dodaje Anita.

ODGOVORNE ZADAĆE U HRZ-U

Iza ovih vrhunskih sportskih rezultata stoji svakodnevna vojna služba koja nosi vlastitu težinu i zahtjeve. "Moje svakodnevne zadaće u Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu vrlo su dinamične i zahtijevaju visok stupanj odgovornosti", objašnjava natporučnik Peran. "Kao zapovjednica voda za zrakoplovno-tehničko održavanje u 393. Eskadrili helikoptera odgovorna sam za organizaciju i provedbu zadaća održavanja, ali i za ljude s kojima radim.

To znači svakodnevno planiranje, praćenje provedbe zadaća, rješavanje nepredviđenih situacija i donošenje odluka koje moraju biti pravodobne i utemeljene na struci. Posebnost mog posla jest u tome što se tehnička stručnost i odgovornost za ljude međusobno nadopunjuju. Održavanje zrakoplova zahtijeva preciznost i disciplinu jer svaki detalj može biti važan, dok rad s ljudima traži povjerenje, komunikaciju i sposobnost donošenja odluka. Upravo to najviše cijenim u vojnom pozivu, osjećaj odgovornosti i pripadnosti timu. Posebno mi je važno znati da moj rad ima konkretnu svrhu i da svojim znanjem i odlukama pridonosim tome da ljudi i tehnika budu spremni za zadaće koje su pred njima".

Uskladiti vojne obveze s dvostrukim treninzima zahtijeva organizaciju do najsitnijih detalja. "Jako je teško uskladiti jedno i drugo, pogotovo kad radite od 7 do 15 sati i zbog radnog vremena ujutro niste u mogućnosti odraditi trening.

Zimi bih odmah nakon posla odlazila na bazen, upravo u vrijeme kada sam najumornija, jer zbog termina na bazenu kasnije više nije bilo mogućnosti za kvalitetan trening", priznaje Anita. "To mi je bio jedan od najvećih

Čim bih završila smjenu, išla sam na trening unatoč umoru. Svakodnevna disciplina, u trenucima kad motivacija padne, bila je najteži i najvažniji dio priprema

Najteži dio cijele priče bio mi je prijelaz, s posla ravno u vodu. Kad radite odgovoran posao u ratnom zrakoplovstvu i potom idete na iscrpljujući trening, disciplina preuzima glavnu ulogu i uči vas kako nastaviti i kad je najteže

Ako razmišljate o vojnom pozivu, znajte da u vojsci ne postoji samo jedan put. Vjerujte u sebe, budite uporni i ne bojte se postaviti visoke ciljeve. Možda jesmo mala zemlja, ali granice onoga što možemo postići ne bi trebale biti male

izazova. Često sam morala ukomponirati dva plivačka treninga u jedan, a ponekad i trenirati odmah nakon posla te isto ponoviti sljedećeg dana. Mogu skromno reći da mi je najteži dio cijele priče bio upravo taj prijelaz, s posla ravno u vodu. Drugačije jednostavno nije išlo. U takvim trenucima motivacija prirodno pada, ali upravo tada disciplina preuzima glavnu ulogu. Nije uvijek stvar u tome da vam se trenira, nego da odradite ono što ste si zadali i kada je teško. Mislim da mi je upravo plivanje dodatno učvrstilo tu disciplinu i upornost koju danas primjenjujem i u vojnom pozivu".

POVIJESNA BRONCA ZA HRVATSKU I PORUKA MLADIMA

Osvajanje brončane medalje u Portugalu donijelo je natporučnik Peran priznanje za sav uloženi trud, čineći je prvom Hrvaticom kojoj je to pošlo za rukom.

"Toga sam zapravo postala svjesna tek nekoliko tjedana nakon utrke, kad su se slegli dojmovi. Osjećaj je zaista poseban. Biti prva Hrvatica koja je preplivala tu dionicu za mene je velika čast", s ponosom ističe. "Posebno mi je drago što sam pokazala da i jedna mala država poput Hrvatske ima sportaše koji mogu stati uz bok najboljima, pa i profesionalnim sportašima iz velikih država. Možda smo geografski mali, ali smo zato srčani i veliki u onome što radimo. Ponosna sam što sam svojim rezultatom mogla promovirati Hrvatsku i Oružane snage Republike Hrvatske". Pogled u budućnost za Anitu Peran donosi nove profesionalne i sportske horizonte. "Voljela bih se u budućnosti razvijati i u akademskom smjeru, što mi je već dugogodišnja želja, ali prije toga želim steći još iskustva i znanja u tehnici.

Smatram da je važno dobro upoznati struku kroz praktičan rad prije nego što se krene u neki novi smjer", iznosi svoje planove. "Nikad ne znate što vam život nosi i kojim će vas putem odvesti, ali ono što znam jest da se želim razvijati, učiti i prihvaćati nove izazove. Smatram da je u životu važno pronaći ono što nas pokreće i u tome nastojati biti što bolji, jer tada lakše prihvaćamo trud, odricanja i teže trenutke koji dolaze s tim putem. Ono što mogu sa sigurnošću reći jest da, i na profesionalnom putu unutar Hrvatske vojske i u sportu, nastojim uvijek dati svoj maksimum i pomaknuti vlastite granice. A što se tiče plivanja, ako bude zdravlja, mogu reći da je ovo što sam dosad napravila tek svojevrsno zagrijavanje za ono što dolazi".

Na kraju, natporučnik upućuje snažnu i inspirativnu poruku svim mladima koji razmišljaju o svojoj budućnosti i vojnom pozivu.

"Ako razmišljate o vojnom pozivu, znajte da u vojsci ne postoji samo jedan put. Brojna vrata su otvorena, a na nama je koja ćemo otvoriti i koliko ćemo daleko kroz njih otići. Meni je velika čast nositi hrvatsku odoru i služiti svojoj domovini, a još veća kada tu istu Hrvatsku mogu predstavljati i izvan njezinih granica. Zato bih mladima poručila da vjeruju u sebe, budu uporni i ne boje se postaviti visoke ciljeve. Vojska vam može otvoriti mnoga vrata, ali vi odlučujete kroz koja ćete proći. Možda smo mala zemlja, ali granice onoga što možemo postići ne bi trebale biti male", zaključuje.

PREDSTAVLJAMO

TEKST Ines Grossi

FOTO privatna arhiva / Luka Vuković

KADET DESETNIK DANIEL BARUN CRNI POJAS, EUROPSKA MEDALJA I KADETSKA ODORA

Godine treninga, brojna odricanja, državni naslovi i europska medalja oblikovali su Daniela Baruna mnogo prije nego što je odjenuo kadetsku odoru. Taekwondo ga je naučio disciplini, koncentraciji i ustrajnosti, vrijednostima koje danas prenosi u kadetski život. Premda iza sebe ima zapažene rezultate, među kojima i juniorsku europsku bronzu, ističe kako medalje nisu jedino mjerilo uspjeha. Jednako su važni ljudi koje je upoznao, iskustva koja je stekao i sposobnost da nakon poraza nastavi još odlučnije

Daniel Barun kadet je Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" i student Vojnog brodogradarstva na Sveučilištu obrane i sigurnosti. Na završetku je treće godine studija. Rođen je i odrastao u Splitu, a njegova obitelj potječe iz Livna. Velik dio njegova života obilježio je taekwondo, sport kojim se počeo baviti još kao dijete. "Moj sportski put započeo je 2012. godine u Taekwondo klubu ST-Kwan. Počeo sam trenirati na preporuku prijatelja svojeg starijeg brata, a upravo me za to razdoblje vežu neke od najljepših uspomena – ekipa, trenerica i prva natjecanja." Na njegovu odluku da se okuša u taekwondou utjecali su i nastupi sestara Ane i Lucije Zaninović na Olimpijskim igrama u Londonu. "Kao i svako dijete, pomno sam pratio Olimpijske igre. Jednog dana nastupile su sestre Zaninović i mojoj sestri i meni taj se sport jako svidio. Majka nas je tada upitala želimo li ga pokušati trenirati. Tako sam u taekwondou ostao 12 godina". Iako ga je u početku privukla atraktiv-

nost borilačkog sporta, ubrzo je shvatio da taekwondo ne čine samo snaga, brzina i tjelesna spremnost. "Ostao sam tako dugo jer u tom sportu nije važna samo tjelesna spremnost. Velik utjecaj imaju strategija, intelekt i sposobnost donošenja odluka, a to je u mojem slučaju bila dobitna kombinacija".

Kadet desetnik Barun nositelj je crnog pojasa 2. dana. Za njega taj stupanj nije samo formalna potvrda sportskog znanja, nego i simbol svega što je tijekom godina uložio u treninge i natjecanja. "Za mene je 2. dan crnog pojasa dugogodišnja žrtva, disciplina i trud. Sa sportske strane znači da sam postao majstor borilačkog sporta. Smatram da crni pojas nije presudan, ali u mojem je slučaju svojevrsna kruna svega što sam postigao." Tijekom sportske karijere bio je kadetski i juniorski državni prvak te dvostruki državni prvak u konkurenciji mladih seniora. Ipak, kad govori o najvažnijim trenucima, ne izdvaja jedan od naslova prvaka,

nego svoj prvi nastup na državnom prvenstvu. "Koliko god svi ti uspjesi bili veliki, osobno mi najviše znači prvi nastup na državnom prvenstvu u Zadru 2017. godine. Tada sam osvojio srebrnu medalju, ali još je važnije to što sam svoj klub, koji nekoliko godina nije imao predstavnika, ponovno vratio na kartu hrvatskog taekwondo – a s njim i sebe". Taj nastup bio je potvrda njegova dotadašnjeg rada, ali i prekretnica nakon koje su uslijedili još veći izazovi. Vrhunac njegove juniorske karijere bila je bronca na Europskom prvenstvu, natjecanje koje nije zapamtio samo po rezultatu nego i po zajedništvu hrvatskih sportaša. "Pamtim ga kao jedno od najboljih iskustava svojeg sportskog života. Nisam ga doživio samo kao sportski uspjeh. Upoznao sam mnogo kvalitetnih ljudi i zbližili smo se iako smo dolazili iz različitih dijelova Lijepe Naše".

Posebno mu je značilo to što ostvareni rezultat nije bio samo osobni uspjeh. "Trenutak osvajanja medalje bio je neprocjenjiv. Osvojio sam svoju prvu veliku medalju, ali istodobno sam Hrvatskoj, nakon dugo godina, donio prvu medalju s Europskog prvenstva u teškoj kategoriji. Na to sam bio posebno ponosan".

Dvapat je nastupio i na europskim prvenstvima za mlade seniore. Premda na njima nije ostvario rezultate kakvima se nadao, upravo su mu ti nastupi donijeli važne sportske i životne spoznaje. "Naučio sam koliko je odricanja potrebno sportašima na toj razini. Shvatio sam da se trud i rad svakako isplate, ali ta su me natjecanja na neki način i spustila na zemlju jer na njima nisam baš briljirao." Takve trenutke smatra jednako važnima kao i pobjede. Medalje potvrđuju kvalitetu i uloženi rad, ali porazi često najjasnije pokazuju koliko još prostora postoji za napredak. Važnu ulogu u njegovu razvoju imala su međunarodna natjecanja i pripremni kampovi na kojima je upoznao sportaše drukčijih stilova, kultura i razina iskustva.

"Vrlo su važni jer se upozna mnogo ljudi i kultura te stekne iskustvo koje se ne može dobiti na lokalnim natjecanjima". Posebno izdvaja međunarodne trening-kampove, na kojima sportaši imaju priliku raditi s najboljima u svjetskom taekwondou. "Na kampovima imamo priliku raditi sa svjetskom elitom taekwondo. Ne može se postati najbolji ako se ne trenira i ne natječe s najboljim sportašima".

Dolaskom na Hrvatsko vojno učilište "Dr. Franjo Tuđman" Daniel se suočio s potpuno drukčijim dnevnim ritmom. Kadetske obveze, vojna izobrazba i akademski zahtjevi ostavljali su znatno manje vremena za redovite treninge. "U početku je to bilo gotovo nemoguće. Kadeti prvog semestra imaju pravo na jedan izlazak tijekom radnog tjedna te na izlazak vikendom, što je za sportaša na toj razini premalo za redovit trening".

Kako bi održao tjelesnu spremnost, trening je prilagodio novim okolnostima. "Pojačao sam treninge u teretani koja nam je dostupna u vojarni. Na višim godinama studija dobiva se više slobodnog vremena pa sam tada uspio bolje uskladiti sve obveze". Iskustvo iz taekwondo pokazalo se vrijednim već tijekom prvih zahtjevnih dana kadetskog života. Godine treninga razvile su disciplinu, izdržljivost,

Kadet desetnik Daniel Barun nositelj je crnog pojasa 2. dana. Za njega taj stupanj nije samo formalna potvrda sportskog znanja, nego i simbol svega što je tijekom godina uložio u treninge i natjecanja

Mladima koji se bave sportom, a istodobno razmišljaju o vojnom pozivu, Daniel šalje poruku utemeljenu na vlastitom iskustvu. "Poručio bih im da ne odustaju od sebe i sporta te da se trud uvijek isplati. Koliko god to zvučalo kao klišej, stvarno smatram da je to ključ sporta, ali i života općenito"

mentalnu snagu i spremnost na fizičke napore. "Naravno da mi iskustvo iz taekwondoa pomaže jer su disciplina, izdržljivost i mentalna snaga potrebne i sportašima i kadetima. Zahvaljujući sportu bio sam spreman za sve sklekove, trbušnjake, trčanja i druge fizičke izazove". Veza između sporta i kadetskog života djeluje i u suprotnom smjeru. Vojna sredina omogućuje mu sustavno održavanje forme i praćenje vlastitog napretka.

"Svakog semestra imamo provjere tjelesne spremnosti pa tako imam uvid u svoj napredak. Svaki sportaš treba biti odlučan i fizički na vrhuncu, kao i svaki pravi kadet". Taekwondo zahtijeva tehniku, brzinu, snagu, koncentraciju i snažan karakter. Ipak, kad bi morao izdvojiti jednu osobinu presudnu za uspjeh, Daniel bi odabrao koncentraciju.

"Smatram da je najvažnija koncentracija. Izgubite li je samo na sekundu, kvalitetan protivnik to će iskoristiti. Tada može doći do preokreta, pa čak i do ozbiljne ozljede. Naravno, time ne bih umanjio vrijednost svih ostalih osobina". Sposobnost da ostane usredotočen pod fizičkim i psihičkim pritiskom jedna je od jasnih poveznica između sportskog borilišta i vojnog okružja. U oba je slučaja važno kontrolirati vlastite reakcije, pravilno procijeniti situaciju i donijeti odluku u pravom trenutku.

Mladima koji se bave sportom, a istodobno razmišljaju o vojnom pozivu, Daniel šalje poruku utemeljenu na vlastitom iskustvu. "Poručio bih im da ne odustaju od sebe i sporta te da se trud uvijek isplati. Koliko god to zvučalo kao klišej, stvarno smatram da je to ključ sporta, ali i života općenito." Danielov sportski put pokazuje kako se iza medalja i naslova ne kriju samo talent i fizička sposobnost. Iza njih su godine discipline, neuspjesi iz kojih se uči, ljudi koji pružaju potporu i spremnost da se uvijek iznova nastavi. Vrijednosti usvojene na borilištu danas primjenjuje u učionici, na vojnoj obuci i u svakodnevnom kadetskom životu. Sport i vojska zahtjevni su svaki na svoj način, ali počivaju na istom načelu – ne odustati kad postane teško.

BRZI ODGOVORI S KADETOM DESETNIKOM DANIELOM BARUNOM:

• Najdraža medalja do sada?

Europska bronca.

• Najzahtjevniji protivnik ili meč?

Borba za medalju na Europskom prvenstvu (ušao sam u borbu s ozbiljnom ozljedom obaju koljena).

• Što vas smiri prije borbe?

Molitva.

• Najveći sportski uzor?

Moja trenerica Mirela.

• Jedna riječ kojom biste opisali taekwondo?

Kultura.

• Jedna riječ kojom biste opisali kadetski život?

Disciplina.

GREEN KNIGHTS CROATIA CH 121

TEKST I FOTO Davor Fak

MEĐUNARODNA

Zeleni vitezovi Hrvatska, podružnica 121 (Green Knights Croatia chapter 121), osnivačka i prva podružnica u Hrvatskoj u svojem 14. godišnjem djelovanju prvi je put od postojanja bila na Međunarodnoj konvenciji vitezova iz cijelog svijeta. KRT – Knights round table, tj. Vitezovi okruglog stola sastoji se od pet boja vitezova; zeleni vojska, plavi policija, crveni vatrogasci, bijeli medicinsko osoblje i žuti hitna na motociklima. Ove je godine KRT 2026 bio u Luxembourg, a organizatori su bili Zeleni vitezovi Luxembourg podružnica 152. Na konvenciji su bili vitezovi svih boja iz Njemačke, Švicarske, Belgije, Rumunjske, Engleske, Francuske, Ukrajine, Hrvatske, a prvi put

KONVENCIJA

otkad postoje Zeleni vitezovi 1999. došao je i međunarodni predsjednik iz SAD-a. Na konvenciji se razgovaralo o sigurnosti na motociklu, širenju podružnica i kvalitetnijem upravljanju. Pripadnici službi koji voze motocikle pozvani su da se pridruže. Svi vitezovi potiču sigurnost, povjerenje i kvalitetu vožnje na motociklu, te humanitarni rad. Uz posao koji se obavlja motocikli su i hobi i ljubav, druženje i stjecanje novih prijateljstava. Hrvatski motociklisti nadaju se organizaciji Međunarodne konvencije (KRT) i u Hrvatskoj kako bi se ljudima približila ljubav prema motociklima koja nije obična vožnja već druženje uz pomaganje različitim akcijama.

MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO

TORPEDNI AVIONI

ORUŽJE KRATKE POVIJESTI

Vrlo brzo nakon što su se pojavile početkom XX. stoljeća, letjelice specijalizirane za lansiranja podvodnih projektila stekle su reputaciju platformi fatalnih i za najveće ratne brodove. No, nakon vrhunca u Drugom svjetskom ratu, isplivali su svi njihovi nedostaci

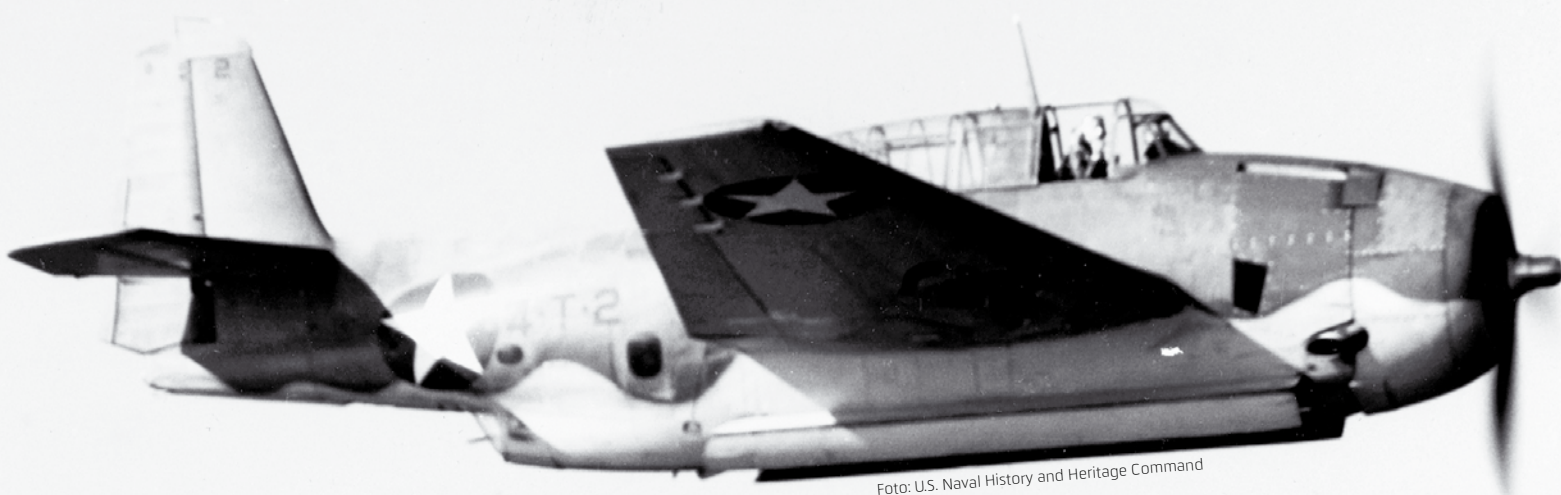
Torpedo je prvi put uporabljen 1878. godine u Crnom moru, u napadu ruske torpiljarke na turski parobrod u Rusko-turskom ratu. No prvi iznimni uspjeh to oružje doživljava tijekom Rusko-japanskog rata 1904. i 1905., prvog velikog sukoba XX. stoljeća (detaljnije u članku *Torpedo – proizvod hrvatskog uma i duha*, Hrvatski vojnik br. 479 od 31. srpnja 2015.). Japanci su puno brže shvatili mogućnosti tog novog oružja, prvi su ga put uporabili u Kinesko-japanskom ratu 1894. – 1895. kad se pokazalo učinkovitim i perspektivnim oružjem. Japanci su zbog iskustva iz tog rata veliku pozornost dali razvoju lakih torpednih brodova (torpiljarki i razarača) koji su jedini u to vrijeme bili naoružani torpedima, a odigrali su vrlo važnu ulogu u pomorskim bitkama Rusko-japanskog rata. Torpedo tada još uvijek nije bio tehnički dovoljno usavršen, zbog čega je imao vrlo mali postotak pogađanja. Međutim, njihova učinkovitost na cilju bila je vrlo razorna. Primjerice, u završnici Cušimske bitke, kad su progon razbijene ruske flote preuzele japanske torpiljarke i razarači, bilo je lansirano više od stotinu torpeda, ali postignuto je samo sedam pogodaka. Međutim, potopljena su tri ruska bojna broda i jedna krstarica. Pojavom podmornica u mornaričkom arsenalu, časnici najvećih pomorskih sila brzo su zaključili kako je za takav

tip broda idealno oružje upravo torpedo. Podmornica naoružana torpedima ne mora izranjati i time se nepotrebno izložiti protivničkoj topničkoj paljbi, već može nevidljiva ispod površine doći do svakog, pa i najvećeg broda na domet torpeda i prikriveno ih lansirati. Jedino što se u takvim okolnostima vidjelo trag je kretanja torpeda čiji su plinski motori iza sebe ostavljali trag mjehurića. Od tada torpedo postaje standardno naoružanje lakih borbenih plovila (razarača i torpiljarki) u suvremenim ratnim mornaricama većine zemalja sve do Prvog svjetskog rata, kad se javlja novo borbeno sredstvo – avion.

RAZVOJ U PRVOM SVJETSKOM RATU

Jedan od stručnjaka koji je među prvim zamislio zrakoplov kao potencijalnu platformu za nošenje i lansiranje torpeda bio je američki kontraadmiral Bradley Allen Fiske (1854. – 1942.). To se zbilo još 1912., znatno ranije nego što je u većini zemalja uopće shvaćena mogućnost i borbeni potencijal ratnog zrakoplovstva kao nove grane oružanih snaga. Otprilike tih godina, uoči Prvog svjetskog rata, talijanski časnik i zrakoplovac Alessandro Guidoni (1880. – 1928.) počeo je konkretno testirati takvo djelovanje. No, Fiske je bio taj koji je razvio i taktiku zračnih torpednih napada. Torpedna zrakoplovstva

kasnije su je dugo primjenjivala, sve dok su torpedni zrakoplovi bili u operativnom naoružanju ratnih mornarica. Ipak, kolege iz Američke ratne mornarice u početku nisu prihvatili Fiskeove zamisli, ali zato su Britanci vrlo brzo shvatili njihov značaj i počeli eksperimentirati sa zračnim torpednim napadima već na samom početku Prvog svjetskog rata. Naime, zrakoplov kao novo borbeno sredstvo mogao je torpedo prenijeti do cilja znatno brže od tadašnjih brodova i podmornica i lansirati ga u neposrednoj blizini protivničkog broda, što je u velikoj mjeri povećavalo vjerojatnost pogađanja. Prvi borbeni zrakoplov koji je uspješno nosio torpedo bio je britanski dvosjedni hidroavion Short Admiralty Type 184, a nosio je Whiteheadova torpeda tadašnje najnovije generacije. Short Admiralty Type 184, puno poznatiji kao Short 225, bio je dvosjedni hidroavion primarno konstruiran za izvidničke zadaće i prvi je put poletio 1915. U početnoj inačici bio je opremljen motorom Gnome od 160 KS (oko 120 kW), međutim to se pokazalo nedovoljnim za zrakoplov koji je trebao obavljati i bombarderske, odnosno torpedne zadaće. Stoga je ubrzo opremljen motorom Sunbeam Mohawk od 225 KS (168 kW). Hidroavion je bio dužine 12,37 m, raspona krila oko 19,3 m i mogao je ostvariti maksimalnu brzinu nešto veću od 140 km/h s navedenim

Američki TBF Avenger, vjerojatno najpoznatiji i najbolji torpedni avion Drugog svjetskog rata, lansira standardni torpedo Mark XIII u listopadu 1942.

TEKST

Marinko Ogorec

motorom. Kasnije inačice dobile su motor Sunbeam Maori od 260 KS što ih je učinilo pokretljivijim i nešto bržim. Glavno naoružanje zrakoplova bio je torpedo kalibra 355 mm i mase oko 408 kg, koje je nošeno razmjerno nisko pod trupom, praktično između plovaka. Osim torpedom, pojedine inačice tog zrakoplova mogle su biti naoružane strojnicom kojom je rukovao izviđač sa zadnjeg sjedala, za gađanje iz zadnje polusfere. Tim tipom hidroaviona izvršen je prvi uspješni torpedni napad iz zračnog prostora, 12. kolovoza 1915. na turski brod tijekom kampanje kod Galipolja. Međutim, taj je brod ranije već bio pogođen torpedom s britanske podmornice E14, pa posada hidroaviona nije mogla preuzeti pune zasluge za njegovo potapanje.

SVI SE PRIKLJUČUJU

No, već nekoliko dana poslije, 17. kolovoza, nekoliko istih britanskih Shortova torpedirao je i potopio turski

transportni brod blizu Dardanela. Time je potvrđena učinkovitost torpednih zrakoplova i zapravo od tog razdoblja započinje njihov razvoj i borbena uporaba. Što se tiče samog hidroaviona Short Admiralty Type 184, proizveden je u 936 primjeraka različitih inačica. Osim u britanskoj mornarici i zrakoplovstvu služio je i u zrakoplovstvima Grčke i Estonije. U potonjem se najduže i zadržao, do 1933. godine, kad je već odavno zastario, a u drugim zrakoplovstvima bili su ga zamijenili znatno suvremeniji torpedni zrakoplovi.

Britanci su 1917. godine prenamijenili bojni krstaš HMS Furious u nosač zrakoplova, a gotovo istodobno razvijali su torpedni avion koji bi činio dio naoružanja tog broda. Iste godine razvijen je i torpedni zrakoplov Sopwith T-1 Cuckoo (ptica kukavica), primarno namijenjen Furiousu, ali poslije je trebao biti raspoređen i na ostale nosače. Stoga je stjecajem okolnosti prva operativna skupina

Američki kontraadmiral Bradley A. Fiske jedan je od prvih časnika koji su predložili da zrakoplovne platforme koriste torpeda kao kinetičko sredstvo

tih zrakoplova ukrcane na nosač HMS Argus. Cuckoo je bio jednosjedni avion naoružan torpedom Mk IX mase 450 kg koji je nosio ispod trupa. Kako bi se mogao smjestiti u hangar ispod palube, zrakoplov je imao krila koja su se sklapala unatrag i ispravljala prije polijetanja. To je postao standard za sve zrakoplove ukrcane na nosače zrakoplova. Avion je bio velik, duljine 8,7 m i raspona krila 14,25 m. Iako je polijetao s nosača, na njega se nije mogao vratiti već je bilo zamišljeno da sleti u more što bliže nosaču, pa bi ga podigli na palubu odgovarajućom dizalicom. Iako je bilo izgrađeno 232 primjerka tog aviona, nije korišten u borbenim djelovanjima, jer je prekasno uveden u operativnu uporabu. Prva zrakoplovna skupina ukrcana je na Argus u studenom 1918., neposredno pred završetak Prvog svjetskog rata. Njegov nasljednik postao je zrakoplov Blackburn Dart (strelica).

U međuvremenu je i Njemačka razvila svoj prvi torpedni hidroavion - Hansa Brandenburg GW. S obzirom na to da je trebao nositi razmjerno težak torpedo mase 726 kg, bio je konstruiran kao dvomotorni bombarder s dva člana posade, a torpedo je nosio ispod trupa, između široko razmaknutih plovaka. Motori su bili vodom hlađeni Mercedes

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

Talijanski pilot Alessandro Guidoni na fotografiji snimljenoj krajem 1913. ili početkom 1914. testira lansiranje torpeda u more iz hidroplana Farman opremljenog tzv. Fortlaninijevim krilcima ili hidrokrilnim profilima, podvodnim hidrokrilcima koji su služila za uzlijetanje i slijetanje

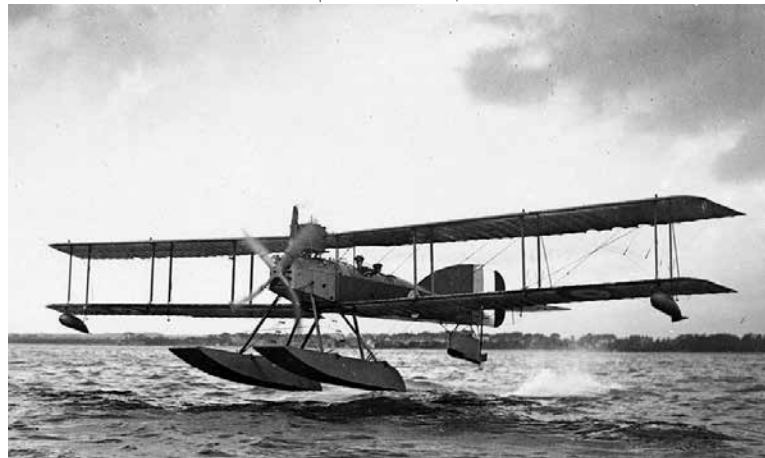
D.III, svaki snage 160 KS (oko 120 kW), te su omogućavali maksimalnu brzinu leta oko 127 km/h. Osim torpeda, zrakoplov je bio naoružan i strojnicom kalibra 7,92 mm kojom je rukovao izviđač.

NAPREDAK U VISINI I BRZINI

Neposredno nakon Prvog svjetskog rata u suvremenim ratnim mornaricama tog vremena sve više se razvijaju torpedni avioni i hidroavioni. Osobito ih razvijaju mornarice koje u svojem naoružanju imaju nosače zrakoplova, pa torpedni avioni postaju sastavni dio zrakoplovne flote ukrcane na nosače. U pravilu su to bili jednomotorni zrakoplovi dvosjedi (rjeđe jednosjedi ili s tri člana posade), brzine 150 – 180 km/h i radijusa djelovanja od oko 200 km. Bili su naoružani s jednim torpedom mase 600 – 800 kg koji su nosili ispod trupa i opremljeni specijaliziranom ciljničkom napravom za torpedno gađanje. Tijekom 1930-ih godina u ratnim mornaricama s nosačima javljaju se zahtjevi za izgradnjom torpednih zrakoplova višestruke namjene, ponajprije zbog ograničenih kapaciteta smještaja zrakoplova na nosačima, ali i potrebe za borbeno djelovanje

Foto: Imperial War Museum / Wikimedia Commons

Prvi borbeni zrakoplov koji je uspješno operativno korišten za nošenje torpeda bio je britanski dvosjedni hidroavion Short Admiralty Type 184, puno poznatiji kao Short 225

MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO

Foto: U. S. Naval History and Heritage Command

po ciljevima na kopnu. Osim nošenja torpeda i torpednog gađanja, zrakoplovi su imali i mogućnost nošenja konvencionalnih bombi. Tako su se uz jednostavnu promjenu ciljničke naprave mogli pretvoriti u lovce-bombardere ili izvidničke zrakoplove. Među takvim avionima posebno se ističu američki Douglas TBD Devastator (razarač), britanski Fairey Swordfish (sabljarka) i japanski Mitsubishi B5M s kojima su te zemlje i ušle u Drugi svjetski rat i koji su bili u prvo vrijeme glavni torpedni zrakoplovi zaraćenih strana.

Ratne mornarice zemalja koje nisu raspolagale nosačima zrakoplova u pravilu su prilagođavale svoje bombardere i za nošenje torpeda i torpedna gađanja. Tako je talijanska mornarica koristila Cant Z1007 Alcione, njemačka bombardere Heinkel He-111 i Junkers Ju-88, a SSSR bombarder DB-3. Talijani su izgradili i specijalizirani torpedni hidroavion Caproni Ca 312 IS, dok su Sjedinjene Države opremile svoje standardne hidroavione Consolidated PBV-5 Catalina i s torpedima. Torpedni avioni tog vremena u pravilu su izbacivali torpeda s visine od deset do petnaest metara iznad morske površine, pri brzini do 110 km/h. To je, naravno, zahtijevalo priličnu vještinu pilota i dobru izbalansiranost zrakoplova. Zbog jačanja brodova opremljenih oružjima za protuzračnu obranu, već prije Drugog svjetskog rata postavljeni su zahtjevi za izbacivanje torpeda s većih visina i pri znatno većim brzinama. Tijekom rata u tome je učinjen značajan napredak, pa su zrakoplovi mogli izbacivati torpeda s visine do stotinu metara iznad površine i pri brzinama do 360 km/h. Iznimka su bili japanski avioni čija su torpeda mogla izdržati izbacivanje s visine do 330 m i brzine zrakoplova oko 450 km/h.

PREMA NAGLOJ EKSPANZIJI

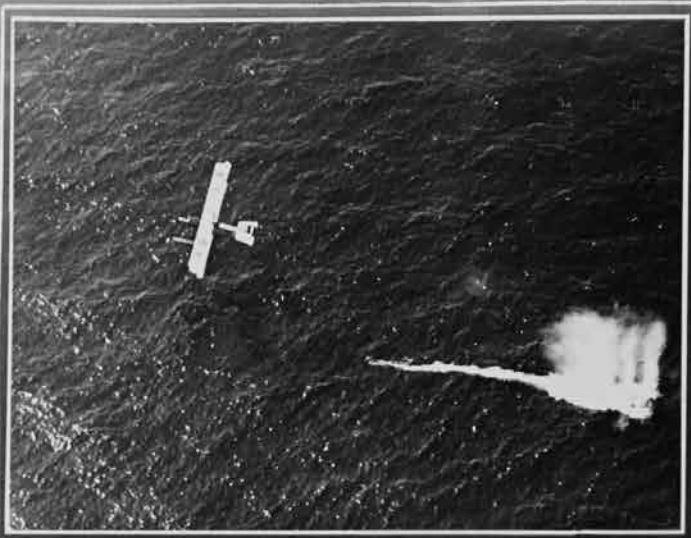
Razdoblje najvećeg razvoja i operativne uporabe torpednih aviona je Drugi svjetski rat. Tada su najmasovnije i korišteni, pa su svojim djelovanjem određivali sudbinu pojedinih bitaka, kao što je npr. bio britanski prodor torpednih zrakoplova u talijansku pomorsku bazu Taranto ili japanski napad na Pearl Harbor. Većina ratnih mornarica zaraćenih strana ušla je u novi globalni sukob s torpednim avionima koji su bili razvijeni prije rata i više ili manje već su bili zastarjeli. No, upravo su te letjelice bile nositelji zračnih torpednih napada u ključnim pomorskim bitkama na početku, pa i tijekom prve polovine Drugog svjetskog rata. Jedan od najstarijih i najuspješnijih takvih zrakoplova bio je britanski dvokrilac Fairey Swordfish. To je početkom rata već bio zastarjeli borbeni zrakoplov, dvosjed ili trosjed, razvijen 1933. godine i razmjerno brzo uveden u

Legendarni britanski torpedni avion Fairey Swordfish lansira torpedo tijekom vježbe u britanskim vodama 1939. godine

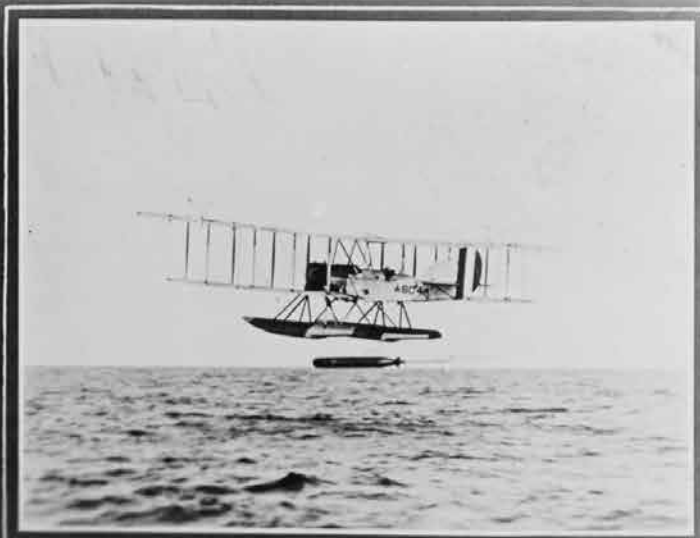
operativnu uporabu (1936.) britanske ratne mornarice. Do početka rata britanske pomorske snage raspolagale su s trinaest eskadrila tih aviona, koje su bile ukrucane na nosače zrakoplova ili raspoređene na priobalnim zračnim bazama. Početkom rata Swordfish se pokazao iznimno učinkovitim, jer su ga mala brzina leta i stabilnost činili izvrsnom platformom za lansiranje torpeda. Taj zrakoplov duljine 10,87 m i širine krila 13,87 m mogao je letjeti najvećom brzinom 222 km/h, dok mu je brzina krstarenja bila samo 166 km/h na srednjim visinama. Bio je naoružan zračnim torpedom mase 730 kg te jednom fiksnom strojnicom kalibra 7,7 mm u nosu i pokretnom strojnicom Lewis ili Vickers istog kalibra kojom je gađao izviđač na zadnjem sjedalu. U travnju 1940. godine upravo taj tip zrakoplova izveo je prvi zračni torpedni napad u Drugom svjetskom ratu tijekom tzv. norveške kampanje. Tada je skupina Swordfisha s nosača zrakoplova HMS Furious u Trondheimu napala dva njemačka razarača, od kojih je jedan i pogođen torpedom.

LOŠE TALIJANSKO ISKUSTVO

Najpoznatija akcija u kojoj su sudjelovali uglavnom avioni Swordfish s britanskog nosača zrakoplova Illustrious bio je iznenađan prodor u Taranto smješten u istoimenom zaljevu Jonskog mora. Naime, nakon Bitke kod rta Spade na Kreti u srpnju 1940. godine, talijanske su pomorske snage protiv Britanaca pokazale ozbiljne nedostatke. Glavnina flote bila je povučena u glavnu pomorsku bazu Taranto iz koje je rijetko izlazila u operacije većih razmjera. Upravo su takvu talijansku pasivnost nastojali iskoristiti stratezi britanske ratne mornarice, pa su isplanirali iznenađni zračni napad na Taranto. Akciji je prethodilo vrlo temeljito zračno izviđanje

AN AERIAL VIEW SHOWING LAUNCHING OF TORPEDO

ANOTHER VIEW.

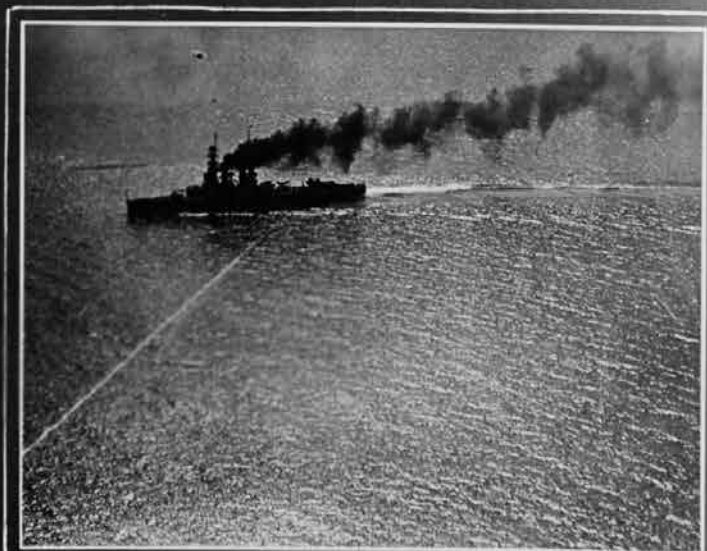
ATTACKING THE U.S.S. ARKANSAS.

THE U.S.S. WYOMING, OBSERVATION AND TORPEDO PLANES.

A MISS ASTERN OF THE U.S.S. ARKANSAS.

A HIT.

← **Prikaz vježbe Američke ratne mornarice sa zračnim torpedima oko 1920. godine. Vrijedi obratiti pozornost na tragove torpeda na površini. Slijeva nadesno, odozgora prema dolje: "Pogled iz zraka na lansiranje torpeda", "Drugi pogled", "Napad na USS Arkansas", "USS Wyoming, zrakoplovi za promatranje i torpediranje", "Promašaj po krmi USS Arkansasa" i "Pogodak"**

Foto: U. S. Naval History and Heritage Command

MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO

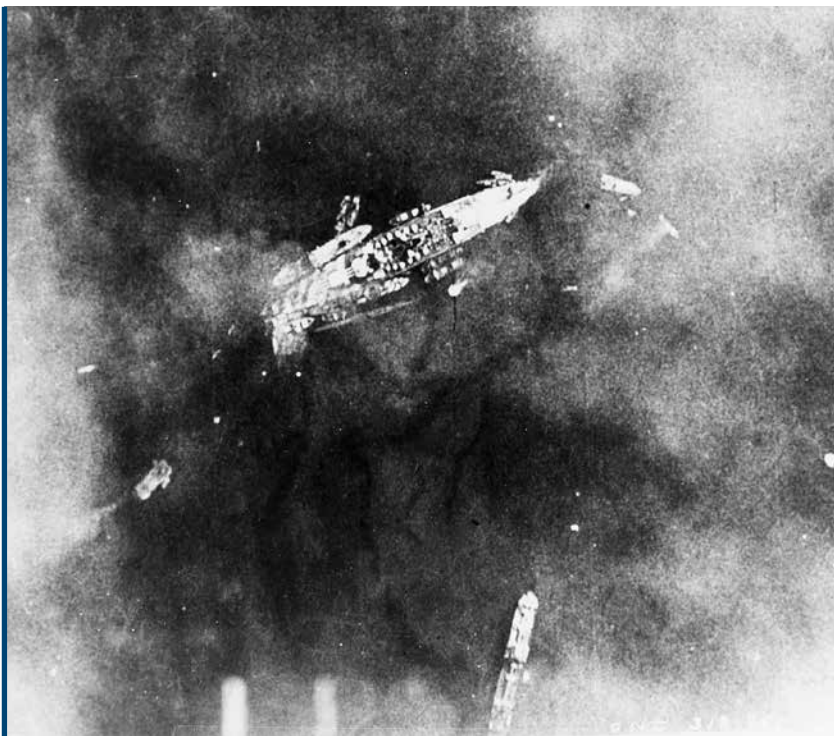
kojim je fotografirano sidrište i raspored ratnih brodova u luci. Britanska flota isplovila je iz Aleksandrije 12. studenog 1940. i tijekom noći izdvojila se eskadra planirana za napad, koju su činili nosač zrakoplova Illustrious s ukranim palubnim zrakoplovima Swordfish, te po četiri krstarice i razarača u pratnji. Oko 21 sat poletjela je prva skupina od dvanaest Swordfisha – dva su bila naoružana svjetlećim bombama koje su trebale osvijetliti luku i omogućiti napade torpednih aviona na uočene ciljeve. Nekoliko minuta prije 23 sata britanski su zrakoplovi došli do luke i započeli napad. Talijanska posada bila je u potpunosti iznenađena, ali protuzračna obrana razmjerno se brzo konsolidirala. U prvom naletu pogodena su torpedima i oštećena tri bojna broda i uništena dva talijanska zrakoplova. Gotovo odmah nakon prvog vala, uslijedio je drugi koji su činili osam aviona i pogodili su ostale ciljeve. Uglavnom, nakon napada talijanska je mornarica imala tri bojna broda i jednu tešku krstaricu onesposobljene za dulje vrijeme, kao i dva oštećena razarača, dok su britanske snage izgubile samo dva zrakoplova Swordfish. Napad na Taranto u velikoj su mjeri analizirali japanski vojni stručnjaci i preuzeta iskustva korištena su tijekom njihova iznenadnog napada na Pearl Harbor.

Avioni Swordfish odigrali su i važnu ulogu tijekom lova britanske mornarice na njemački bojni brod Bismarck krajem svibnja 1941. Prilikom traženja Bismarcka korišteni su avioni s nosača HMS Ark Royal, i to uglavnom Swordfish. Oni su ga prvi i napali nakon što su ga pronašli. Torpedni napad iz zraka oštetio je brodske vijke i kormila broda, pa je postao laka meta britanskom flotnom sastavu koji ga je ubrzo dostigao i obasuo snažnom topničkom i torpednom paljbom.

JOŠ LETEĆIH RIBA

Zbog svojih izvrsnih osobina, torpedni zrakoplovi Swordfish proizvođeni su do 1944. godine, iako su davno prije trebali biti zamijenjeni nasljednikom – avionima Fairey Albacore (tuna). Zapravo, Swordfish i Albacore bili su zrakoplovi konstruirani u kratkom vremenu, praktično bili su *vršnjaci*, zbog čega su imali vrlo slične osobine. Bili su dvokrilci, taktičkih osobina već zastarjelih početkom Drugog svjetskog rata. Zanimljivo, posade su više voljele letjeti na pouzdanijem i otpornijem Swordfishu, zbog čega je Albacore konstruiran u znatno manjem broju primjeraka i ranije je povučen iz operativne uporabe. Britanski inženjeri tijekom rata razvili su i torpedni zrakoplov Fairey Barracuda, za to doba iznimno moderan, pa je ostao u operativnoj uporabi i nakon završetka Drugog svjetskog rata. Bio je prvi i jedini britanski suvremeni torpedni zrakoplov u potpunosti izgrađen iz metala. Razvijen je kao zamjena za već odavno zastarjele avione Swordfish i Albacore, ali razvoj mu je kasnio zbog nedovoljno učinkovitog motora. Problem je djelomice riješen tek primjenom pouzdanog i u borbenoj praksi provjerenog motora Rolls-Royce Merlin 30, snage 1260 KS (940 kW). Taj je motor ugrađivan na inačicu Barracuda Mk I, ali vrlo brzo pokazao se nedovoljno jakim. Stoga su na kasnije inačice (Mk II) ugrađivani motori Rolls-Royce Merlin 32 za 400 KS veće snage. Mk IV i ostale još mlađe inačice bile su opremljene znatno jačim motorima Rolls-Royce Griffon snage 1850 KS (1380 kW). Barracuda je bio velik palubni zrakoplov (duljine 12,12 m; raspona

Foto: U.S. Naval History and Heritage Command

Pogled iz zraka na talijanski bojni brod Littorio, teško oštećen nakon napada britanskih torpednih aviona na luku Taranto 12. studenog 1940.

krila 14,99 m i najveće mase oko 5988 kg), srednjokrilac s tri člana posade. Od svojih je prethodnika bio znatno brži, maksimalne brzine 390 km/h, a krstareće brzine oko 314 km/h i znatno većeg borbenog radijusa (do 1104 km s borbenim teretom). Naoružan je bio standardnim britanskim zračnim torpedom kalibra 460 mm, mase 735 kg. Alternativno, mogao je nositi četiri bombe mase oko 200 kg svaka; odnosno šest bombi mase 110 kg kad se koristio u misijama obrušavajućeg bombardera. Avioni su imali i pokretnu dvocijevnu strojnicu Vickers K kojom je manipulirao strijelac sa zadnje pozicije. S obzirom na to da je taj zrakoplov ušao u operativnu uporabu tek 1943. godine, kad protivnička strana više nije imala u borbenoj uporabi većih ratnih brodova, njegova je primarna zadaća prenamijenjena – postao je bombarder za obrušavanje. U toj se ulozi pokazao vrlo učinkovit, što je dokazao u proljeće 1944. tijekom napada na njemački bojni brod Tirpitz, plovilo koje je bilo toliko oštećeno da više nije mogao isploviti iz norveškog fjorda i ondje je zakamufliran. Tijekom borbenih

MORNARIČKO ZRAKOPLOVSTVO

djelovanja na pacifičkom ratištu Barracuda se pokazala znatno inferiornijom od američkog torpednog zrakoplova Grumman Avenger, pa je postupno zamijenjen tim tipom zrakoplova, zahvaljujući američkoj vojnoj pomoći Ujedinjenoj Kraljevini.

OPASNE KATE I JILL

Najuspješniji japanski torpedni zrakoplov koji je svoju učinkovitost dokazao tijekom napada na američku pomorsku bazu Pearl Harbour bio je Nakajima B5N. On je također razvijen prije početka Drugog svjetskog rata i praktično do kraja rata bio je, zahvaljujući svojim vrlo dobrim performansama, temeljni japanski torpedni avion baziran na nosačima zrakoplova. Ostao je poznat i kao Kate, to su mu ime dale savezničke snage protiv kojih se borio. Koncipiran je kao jednomotorni jednokrila, trosjed naoružan torpedom mase oko 800 kg i pokretnom strojnicom kalibra 7,7 mm u zadnjem dijelu kabine, kojom je rukovao treći član posade. Zrakoplov je bio dugačak 10,30 m, s rasponom krila 15,52 m. Naravno, krila su se mogla preklapati tijekom smještaja zrakoplova u potpalublje nosača. Masa aviona bila je oko 4100 kg pod punim opterećenjem. Početkom 1941. godine Nakajima B5N bio je možda i najbolji palubni torpedni zrakoplov, a osobito važnu ulogu odigrao je tijekom iznenadnog napada na Pearl Harbor 7. prosinca 1941. Sudjelovao je i u potapanju američkog nosača zrakoplova USS Lexington tijekom Bitke u Koraljnom moru (početak svibnja 1942.), nosača USS Yorktown prilikom Bitke za Midway (lipanj 1942.) te nosača USS Hornet u Bitki za otočje Santa Cruz (listopad 1942.). Ipak, tijekom 1944. Kate je bio već zastarjeli zrakoplov, a i posade nisu bile dovoljno uvježbane, što je neizbježna posljedica intenzivnih ratnih naprezanja pa su njihove eskadrile pretrpjele katastrofalne gubitke u borbama za Filipine. Njegov nasljednik Nakajima B6N Tenzan (nebeska planina, no Amerikanci su ga zvali Jill) stupio je na boju scenu u okolnostima zračne prevlasti američkih zrakoplovnih snaga i nedovoljnog broja obučeni i iskusnih japanskih pilota. U tim okolnostima nikad nije uspio dokazati svoje pune borbene sposobnosti i vrijednosti. Zajedno s avionima Kate, i eskadrile Tenzana pretrpjele su teške gubitke u borbama za Filipine, nakon čega su korišteni uglavnom s kopnenih baza. U Bitki za Okinawu preostali japanski torpedni avioni uglavnom su korišteni u samoubilačkim (kamikaze) napadima, pri čemu su imali samo jednog člana posade, pilota-samoubojicu.

OD OSVETNIKA NEMA DALJE

Američka ratna mornarica u Drugi je svjetski rat ušla s već zastarjelim torpednim zrakoplovom Douglas TBD Devastator koji je u operativnu uporabu uveden još 1937. Doduše, tada je bio iznimno dobro profiliran avion, u cijelosti izrađen iz metala i dobro upravljiv. Osim torpeda koji je nosio pod trupom, bio je naoružan i s fiksnom strojnicom kalibra 7,62 mm u nosu, poslije zamijenjenom sa strojnicom kalibra 12,7 mm. Na popisu je bila i pokretna strojnica 7,62 mm kojom je rukovao radiooperater iz zadnjeg dijela kabine. Posadu su činila tri člana (pilot, navigator i radiooperater - strijelac). Tijekom Bitke u Koraljnom moru Devastator se pokazao solidnim zrakoplovom, međutim u Bitki za Midway pretrpio je katastrofalne gubitke od konsolidirane japanske protuzračne obrane, nakon čega je povučen iz operativne uporabe i zamijenjen novom platformom - Grumman

Foto: San Diego Air And Space Museum / Wikimedia Commons

Početkom 1941. godine Nakajima B5N koji su Amerikanci zvali Kate bio je možda i najbolji palubni torpedni zrakoplov, a osobito važnu ulogu odigrao je tijekom iznenadnog napada na Pearl Harbor

TBF Avenger (osvetnik). On se pokazao najboljim torpednim avionom Drugog svjetskog rata, iako je tijekom svojeg prvog *vatrenog krštenja* u Bitki za Midway pretrpio ozbiljne gubitke - od šest upućenih u borbu oboreno je pet. Veliki, robusni avion (duljine 12,19 m; raspona krila 16,51 m i ukupne mase 7534 kg), s razmjerno velikom brzinom za torpedne zrakoplove (maksimalne brzine 414 km/h, a brzine krstarenja 389 km/h) bio je prilično otporan na protivničku protuzračnu obranu. Tome je pridonijelo i njegovo sekundarno naoružanje od dvije fiksne strojnice kalibra 12,7 mm u krilima, jedne strojnice istog kalibra u specifičnoj kuglastoj kupoli kojom je završavao prostor za posadu, te jedne strojnice kalibra 7,62 mm u trbušnom tunelu iz koje je strijelac mogao gađati ciljeve iz zadnje donje polusfere zrakoplova. Zračni torpedo Mark XIII koji je nosio Avenger bio je standard američke mornarice u to vrijeme, mase više od 1000 kg, s dva tipa bojne glave mase od 180 ili 270 kg i fiksne brzine kretanja oko 33,5 čvorova. Osim torpeda mogao je biti naoružan s jednom bombom mase 907 kg ili četiri bombe mase 227 kg svaka. Kad je bio naoružan bombama, djelovao je načelno kao bombarder za obrušavanje. Za razliku od ostalih torpednih zrakoplova koji su svoj ubojni teret redovito nosili podvješeni na trbušnom prostoru, Avenger ih je nosio u unutrašnjosti trupa. Posadu su činila tri člana - pilot, stražnji strijelac u karakterističnoj polukuglastoj kupoli, te radiooperater i po potrebi *trbušni* strijelac na donjoj trbušnoj strojnici. Avenger je u naoružanju Američke ratne mornarice kao palubni zrakoplov zadržan razmjerno dugo poslije rata - do 1960-ih godina kad je postupno povučen iz operativne uporabe. Tada je služio uglavnom kao protupodmornički avion. Nakon završetka *vojne karijere* određeni broj Avengera našao je civilnu primjenu - gašenje požara. To je uglavnom činio u kanadskim vatrogasnim snagama, gdje je ostao operativan gotovo do početka XXI. stoljeća.

NA STAROJ SLAVI

Unatoč teškim gubitcima torpednih zrakoplova u Drugom svjetskom ratu, njihov razvoj nastavljen je i poslije, pri čemu je vodeću ulogu imao SAD sa svojim palubnim torpednim zrako-

Foto: U. S. Naval History and Heritage Command

plovom Douglas A-1 Skyraider (nebeski jahač) i Velika Britanija s torpednim zrakoplovom Westland Wyvern (dvo-nožni zmaj). Zapravo, Skyraider je bio višenamjenski jurišni borbeni avion koji je mogao nositi cijelu paletu različitog naoružanja osim torpeda, pa je ostao u uporabi do ranih 1970-ih, do razdoblja u kojem su nebom već odavno vladali mlazni borbeni avioni. Bio je to robusni klipni zrakoplov jednosjed, duljine 11,84 m; raspona (preklopnih) krila 15,25 m. Pokretao ga je masivni 18-cilindrični motor Wright Duplex-Cyclone snage 2700 KS (oko 2000 kW). Stalno naoružanje činila su četiri topa kalibra 20 mm u krilima s 200 metaka po topu, a osim toga imao je ugrađenih petnaest nosača za podvjesno različito naoružanje, ukupne mase više od 4700 kg. Sukladno tome mogao je nositi do dva torpeda, te različite vrste bombi, nevođenih raketnih zrna, protupodmorničkih bombi ili kontejnera s dodatnim streljačkim naoružanjem, te različite kombinacije navedenih oružja. U ulozi jurišnog aviona korišten je tijekom ratova u Koreji i Vijetnamu, ali nije zabilježena niti jedna njegova akcija u ulozi torpednog aviona.

Britanski Westland Wyvern bio je također koncipiran kao turbopropellerski palubni jurišni borbeni avion s dva propelera u suprotnoj rotaciji, jednosjed, koji je mogao nositi široku paletu različitog oružja, a razvijen je tijekom 1953. Po problemima s kojima su se suočile njegove posade, a isto tako i posade

**Torpedni avioni
Fairey Swordfish iz
Eskadrile No.820
britanskog RAF-a
fotografirani
1939. iznad
nosača zrakoplova
HMS Ark Royal.
Iduće godine isti
brod i avioni tog
tipa sudjelovali
su u potapanju
njemačkog bojnog
broda Bismarck**

nosača zrakoplova na kojima je bio razmješten, Wyvern je vrlo brzo došao na loš glas. Prije svega zbog problema s motorom koji se zagušivao tijekom katapultiranja pri uzlijetanju. Zbog cijelog niza konstrukcijskih grešaka, pri čemu je bilo 68 različitih incidenata i nesreća u kojima je izgubljeno 39 zrakoplova s 13 smrtnih slučajeva, povučen je iz operativne uporabe već do 1958. Inače, bio je to ambiciozno osmišljen jednosjed, najveće mase 11 136 kg; duljine 12,88 m; raspona krila 13,41 m i najveće brzine 616 km/h. Standardno je bio naoružan s četiri topa kalibra 20 mm Hispano Mk V u krilima, te različitim podvjesnim oružjem koje je uključivalo jedan podvjesni zrakoplovni torpedo, do šesnaest nevođenih raketnih zrna RP-3 ili do nešto više od 1300 kg bombi ili mornaričkih mina. Ne postoje relevantni podaci da je ikad uporabljen u ulozi torpednog zrakoplova.

IMA LI IH I DANAS?

Zapravo, već 1950-ih godina torpedni avioni intenzivno gube na svojem značaju i važnosti u pomorskim operacijama i nestaju iz naoružanja ratnih mornarica. Ozbiljni gubici koje su ti zrakoplovi imali tijekom Drugog svjetskog rata, intenzivno jačanje sustava protuzračne obrane svih vrsta ratnih brodova, te pojava i usavršavanje vođenih protubrodskih raketa u poslijeratnom razdoblju vrlo brzo su ih potpuno potisnuli kao oružja prve borbene crte. Zrakoplovna torpeda ostala su u naoružanju protupodmorničkih zrakoplova namijenjenih patroliranju nad morskim prostranstvima i traženju protivničkih podmornica. Torpeda su dodatno opremljena padobranom, kako bi ih zrakoplov mogao odbacivati iz većih visina. Po dodiru s morskom površinom padobran bi se odbacivao, dok bi se torpedo autonomno navodio na cilj (protivničku podmornicu). Istim torpedima naoružani su i helikopteri namijenjeni za protupodmorničku borbu koji su bazirani na ratnim brodovima, tj. fregatama, razaračima i krstaricama. To su jedini torpedni zrakoplovi koji se i danas koriste u suvremenim ratnim mornaricama, iako se sve više razvijaju novi, učinkovitiji, sustavi protupodmorničke borbe.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 52. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23, 14/24 i 136/25) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/25-03/1, URBROJ: 512-01-25-232 od 5. svibnja 2025., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu dužnosti u Stalnom predstavništvu Republike Hrvatske pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora, Bruxelles, Kraljevina Belgija

1. Odjel za obrambenu politiku, Stalno predstavništvo Republike Hrvatske pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora, Bruxelles, Kraljevina Belgija
Naziv radnog mjesta: viši savjetnik, ustrojbeni čin: brigadir

Uvjeti:

- preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij društveni smjer ili humanistički smjer ili tehnički smjer ili prirodni smjer ili biotehnički smjer
- treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe
- znanje engleskog jezika: STANAG 3332 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu djelatna vojna osoba neće ispuniti uvjete za prestanak Službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO.

Opis poslova i radnih zadaća:

- sudjeluje u radu NATO-ova odbora
- zastupa i prezentira nacionalna stajališta i obavještava nadležna tijela NATO-a o nacionalnim aktivnostima koje se poduzimaju u područjima obrambene politike i obrambenog planiranja, vojnih sposobnosti i operacija, resursa obuke i izobrazbe
- prati obrambene aktivnosti i sudjeluje u pripremi obrambenih dokumenata u okviru NATO-ova odbora
- savjetuje voditelja Odjela u NATO-ovim vojnim pitanjima

- sudjeluje u izradi informativnih i analitičkih materijala s područja aktivnosti vezanih uz NATO.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: siječanj 2027.

Osim propisanih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojnodiplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja, a ALCPT test šest mjeseci od testiranja), odnosno dokaz o njemu dostaviti do zaključenja internog oglasa.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 155/23., 158/23., 14/24. i 136/25.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/25-03/1, URBROJ: 512-01-25-232 od 5. svibnja 2025., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti u Centru za sigurnosnu suradnju - RACVIAC

1. Zamjenik direktora, OF-5 / OF-7 ili civilni ekvivalent, Centar za sigurnosnu suradnju - RACVIAC, Rakitje

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333 ili ALCPT 85 %
- ostali uvjeti predviđeni opisom posla
- da za vrijeme službe u inozemstvu djelatna vojna osoba neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: siječanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

Osim propisanih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijave je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojnodiplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja, a ALCPT test šest mjeseci od testiranja), odnosno dokaz o njemu dostaviti do zaključenja internog oglasa.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 155/23., 158/23., 14/24. i 136/25.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/25-03/1, URBROJ: 512-01-25-232 od 5. svibnja 2025., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti u MSAP-TC, Zadar

1. MSAP TC Non Rated Crew Member Advisor (MSAP TC NRCM ADV), OR-6/-OR-8

Uvjeti:

- sigurnosno uvjerenje: NATO SECRET
- znanje engleskog jezika: SLP 2222 ili ALCPT 85 %,
- ostali uvjeti predviđeni opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO.

2. MSAP CIS NCO, OR-6/-OR/8

Uvjeti:

- sigurnosno uvjerenje: NATO SECRET
- znanje engleskog jezika: SLP 2222 ili ALCPT 85 %
- ostali uvjeti predviđeni opisom poslova
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: siječanj 2027. na razdoblje do četiri godine.

Osim propisanih uvjeta kandidati moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijave je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojnodiplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja, a ALCPT test šest mjeseci od testiranja), odnosno dokaz o njemu dostaviti do zaključenja internog oglasa.

POVIJEST SNAJPERA (XVIII. DIO)

Poznata kao *Light Fifty*, puška Barrett M82A1 iz temelja je transformirala taktičku doktrinu te redefinirala ulogu snajperista

AMERIČKA SNAJPER

Za razliku od dotadašnjih snajper-skih djelovanja oružjima u kalibru 7,62 x 51 mm NATO ili .300 Winchester Magnum, koja su bila usmjerena na neutralizaciju ljudstva, pojava sustava M82A1 omogućila je snajperistima nanošenje velike štete protivnikovoj infrastrukturi i vojnoj tehnici. Iako su protutenvske puške iz svjetskih ratova s razvojem oklopa postale neučinkovite i zamijenjene su raketnim bacačima, koncept poznat pod engleskim nazivom *anti-materiel rifle* (AMR) ponovno je oživio upravo kroz M82A1. Amerikanac iz Tennesseeja Ronnie Barrett (r. 1954.) prepoznao je potrebu za oružjem koje ispaljuje metak 12,7 mm (.50 BMG), čija razorna moć učinkovito uništava radare, zrakoplove, laka

TEKST
Ivan Galović

oklopna vozila te neutralizira protivničke snajperiste u inače neprobojnim zaklonima.

Priča o razvoju tog oružnog sustava prilično je neobična. Nije proizišla iz istraživačkih odjela velikih vojnoindustrijskih korporacija, već iz vizije Ronnije Barretta, profesionalnog fotografa bez formalnog inženjerskog obrazovanja. Početak seže u 1982., nakon što je fotografirao ophodni brod naoružan strojnicama M2 Browning u kalibru 12,7 x 99 mm. To ga je navelo na promišljanje o stvaranju prijenosne puške za taj moćni metak. Unatoč skepsi i podsmijehu stručnjaka koji su smatrali da bi vojna industrija već proizvela takvo oružje da je tehnički izvedivo i dovoljno lagano za nošenje bez opasnosti od ozbiljnih ozljeda pri trzaju, Barrett nije odustao. Zamisli je trodimenzionalno skicirao za kuhinjskim stolom te je, uz podršku visokokvalificiranog alatničara i majstora strojne obrade Boba Mitchella, u manje od četiri mjeseca u garaži uspješno dovršio prvi prototip, dokazavši pritom da je snažan trzaj savladiv. Put prema vojnoj afirmaciji bio je ispunjen izazovima i odbijanjima velikih tvrtki, unatoč tomu što je dizajn 1986. usavršen

Za razliku od klasičnih repetirajućih sustava, čija je svrha prikrivena i precizna neutralizacija ljudstva, operateri naoružani platformom M82A1 izvršavaju znatno širi spektar taktičkih zadaća, od kojih je primarna uništavanje protivničkih materijalno-tehničkih sredstava

RSKA PUŠKA M82A1

u model M82A1, koji je dobio poboljšanu plinsku kočnicu te prepoznatljivo šesterokutno čelično kućište za lakšu proizvodnju i veću čvrstoću. Zbog nezainteresiranosti industrije, Barrett je osnovao vlastitu tvrtku. Financijski opstanak tvrtke omogućila je prodaja prve serije od trideset pušaka ljubiteljima oružja. Prvi važan, iako tajni, vojni interes iskazala je Središnja obavještajna agencija (CIA) tijekom sovjetske okupacije Afganistana osamdesetih godina XX. stoljeća. CIA je to oružje distribuirala afganistanskim mudžahedinima. M82 pokazala se u planinskom asimetričnom ratovanju iznimno učinkovitim protiv sovjetskih helikoptera i oklopnih transportera na velikim udaljenostima, čime je prvi put u borbi potvrđen koncept AMR. Oružje je međunarodnu potvrdu dobilo 1989. godine. Švedska vojska naručila je prvih sto komada, prepoznavši njihovu vrijednost za borbu, ali i za sigurno uklanjanje neeksplozivnih ubojnih sredstava. Ipak, ključni događaj koji je sustav M82A1 svrstao među vojne legende bila je operacija Pustinjaški štit tijekom Zaljevskog rata. Suočen s otvorenim pustinjaškim terenom prepunim iračkom oklopa, Marinski korpus SAD-a (USMC) hitno

je naručio 125 pušaka sposobnih za precizno djelovanje na udaljenostima većim od 1500 metara. Nakon danonoćnog rada Barrettova tima na narudžbi, američki su izvidnici snajperisti u Pustinjaškoj oluji iznimno uspješno uništavali oklopna vozila, radare i topništvo, djelujući pritom i psihološki na protivnika. Potaknute uspjehom marinaca, oružje ubrzo uvode kopnena vojska te zračne snage, čime M82A1 službeno postaje *de facto* standardna teška snajperska puška zapadnih vojski.

TEHNIČKE ZNAČAJKE

Oružni sustav Barrett M82A1 poluautomatska je puška temeljena na principu kratkog trzaja cijevi, što je ključno inženjersko rješenje koje omogućuje ispaljivanje snažnog metka kalibra 12,7 x 99 mm (.50 BMG) iz prijenosnog oružja bez oštećenja mehanizma ili ozljeda strijelca. Za razliku od plinskih sustava, oružje iskorištava energiju trzaja tako da se čvrsto završljen sklop cijevi i zatvarača kreće unatrag približno 25 milimetara. Taj pomak sigurno snižava tlak barutnih plinova i apsorbira dio energije, nakon čega poluga akceleratora snažnim udarcem

PODLISTAK

prenosi kinetičku energiju s masivne cijevi na lakši zatvarač. Zatvarač se time rotira, odbavljuje i ubrzava unatrag radi izvlačenja i izbacivanja čahure, a povratna opruga iz kundaka odmah ga zatim vraća naprijed ubacujući novi metak. Cijeli se proces odvija u djeliću sekunde, pretvarajući potencijalno oštar udarac u dugotrajan i savladiv pritisak na rame strijelca. Kućište se sastoji od gornjeg i donjeg dijela, koji su izrađeni od robusnog prešanog čeličnog lima. Pritom prepoznatljivi šesterokutni presjek gornjeg dijela osigurava visoku krutost bez nepotrebnog povećanja ukupne mase. Brzo rastavljanje na terenu bez uporabe alata omogućeno je zahvaljujući spajanju s pomoću poprečnih klinova. Integrirana duga Picatinny šina s nagibom od 27 MOA olakšava montažu optike za gađanje na ekstremnim udaljenostima. Teška hladno kovana i uzdužno žlijebljena cijev – standardne duljine 737 milimetara – završava masivnom dvokomornom plinskom kočnicom. Potonja preusmjerenjem plinova bočno i unatrag smanjuje povratni trzaj za gotovo 70 posto, čime osjećaj ispaljivanja kalibra .50 BMG postaje sličan trzaju sačmarice kalibra 12. Ipak, snažan bočni udarni val zahtijeva velik oprez zbog opasnosti od oštećenja sluha, kao i podizanja prašine koja može demaskirati paljbeni položaj.

Unatoč impozantnoj duljini od oko 1450 milimetara, puška je ergonomski prilagođena dugotrajnom snajperskom djelovanju iz ležećeg stava. Za stabilnost pri gađanju koristi se sklopivi dvonožac montiran na donji dio kućišta. Novije inačice (M107) imaju i prihvat za stražnji monopod na kundaku, čime se postiže stabilizacija u tri točke za maksimalnu preciznost. Sustav se puni iz odvojivih spremnika kapaciteta deset metaka, dok

optimalan balans vidnog polja i povećanja primarno pruža optički ciljnik Leupold Mark 4, uz preklopne mehaničke ciljnice kao pričuvu.

Ipak, stvarni potencijal M82A1 primarno proizlazi iz balističkih svojstava korištenog streljiva. Standardno zrno M33 Ball mase 43 grama (660 graina) služi za uobičajene zadaće. Za složenije se koristi probojno-zapaljivo (M8 API) mase 40,3 grama (622,5 graina), potkalibarno volframovo (M903 SLAP) mase penetratora 23,3 grama (360 graina) ili visokoprecizno Match Grade streljivo čija prosječna masa iznosi oko 48,6 grama (750 graina). Apsolutni je multiplikator sile i vrhunac taktičke učinkovitosti norveško višenamjensko streljivo Raufoss Mk 211 mase 43,5 grama (671 grain), koje u jednom projektilu integrira probojnost, visoku eksplozivnost i zapaljivost. Kinetička energija volframove jezgre osigurava proboj oklopa, a pirotehnička odgoda inicira razornu eksploziju optimalno 30 do 40 centimetara unutar cilja. Učinak tog projektila na cilju usporediv je s granatom od 20 mm, a u kombinaciji s brzinom poluautomatske paljbe,

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE PUŠKE BARRETT M82A1 / M107

Vrsta oružja	poluautomatska snajperska puška
Zemlja podrijetla	Sjedinjene Američke Države
Proizvođač	Barrett Firearms Manufacturing
Godina uvođenja	1989. (prve isporuke stranim kupcima); 1990. (Američka vojska)
Osnovni mehanizam	kratki trzaj cijevi
Duljina puške (mm)	1220 (cijev 508) – 1450 (cijev 737)
Duljina cijevi (mm / inč)	508 / 20 ili 737 / 29
Užljebljenje cijevi	8 žljebova, korak uvijanja udesno 1 : 15" (381 mm)
Kalibar	12,7 x 99 mm NATO (.50 BMG)
Streljivo	M33 Ball, M8 API (probojno-zapaljivo), M903 SLAP (potkalibarno), Match Grade (visokoprecizno), Raufoss Mk 211 (višenamjensko)
Početna brzina (m/s)	~ 853 (ovisno o tipu streljiva, npr. M33 Ball)
Masa praznog oružja (kg)	13,5 (cijev 508 mm) – 14,0 (cijev 737 mm)
Ciljnik	optički ciljnik (standardno Leupold Mark 4 4.5-14x50), integrirani preklopni pričuvni mehanički ciljnici
Sustav montaže	Picatinny šina (MIL-STD-1913) duljine 584 mm (23 inča) s nagibom od 27 MOA
Učinkoviti domet (m)	1800 (točkasti ciljevi), više od 2000 (područje / tehnika)
Preciznost (MOA)	1,5 – 3 (ovisno o kvaliteti streljiva)
Kapacitet spremnika	10 metaka (odvojivi kutijasti spremnik)
Dodatna oprema	sklopivi dvonožac, prihvat za stražnji monopod, ručica za nošenje, integrirana Picatinny šina

svrstava M82A1 među najopasnija oružja za neutralizaciju lake vojne tehnike.

BORBENA UPORABA

Sustav Barrett M82A1 nadilazi tradicionalnu ulogu snajperskog naoružanja te se u suvremenoj vojnoj terminologiji svrstava u usko specijaliziranu kategoriju AMR-a. Za razliku od klasičnih repetirajućih sustava, čija je svrha prikrivena i precizna neutralizacija ljudstva, pripadnici naoružani puškom M82A1 izvršavaju znatno širi spektar taktičkih zadaća. Njihova je primarna zadaća uništavanje protivničkih materijalno-tehničkih sredstava, pri čemu precizni pogodci u ključne komponente mogu trajno onesposobiti višemilijunske sustave poput zrakoplova, radara, oklopnih vozila ili komunikacijskih čvorišta. Puška se pokazala iznimno učinkovitom i u protusnajperskim djelovanjima s obzirom na to da kalibar 12,7 x 99 mm NATO s lakoćom probija čvrste objekte na udaljenostima većim od 1800 metara, djelujući pritom demoralizirajuće na protivnika. Osim za borbena djelovanja, ključna je potpora EOD (Explosive Ordnance Disposal) timovima, kojima omogućuje mehaničko uništavanje neeksplozivnih ubojnih sredstava i mina sa sigurne udaljenosti. Od *vatrenog krštenja* u operaciji Pustinska oluja, M82A1 korišten je u gotovo svim većim suvremenim oružanim sukobima. Specifična asimetrična učinkovitost zabilježena je devedesetih godina u Sjevernoj Irskoj, gdje su snajperisti Privremene IRA-e na udaljenostima manjim od 300 metara uspješno probijali britanske balističke prsluke i oklope policijskih vozila, usmrтивši tako šest pripadnika snaga sigurnosti. Moć sustava došla je do punog izražaja u urbanim borbama u Iraku, o čemu svjedoči incident iz 2004. godine u Latifiji. Američki marinac, koristeći višenamjensko streljivo Raufoss, probio je zid od opeke na 1614 metara udaljenosti, pri čemu je eksplozivni i fragmentacijski učinak zrna uspješno neutralizirao zaklonjenu posadu teške strojnice. S druge strane, surovi planinski teren u Afganistanu pokazao je potencijal oružja na ekstremnim udaljenostima. Snajperist australske 2. komando pukovnije postigao je 2012. jedan od najdaljih pogodaka u vojnoj povijesti. Rabeći poboljšanu inačicu M107 pogodio je talibanskog zapovjednika s impresivnih 2815 metara. Time je dokazao da u rukama vrhunski obučenog strijelca to oružje može postići iznimne rezultate na samoj granici balističkog dometa zrna.

RAZVOJNE INAČICE

Dizajn sustava M82 desetljećima je kontinuirano evoluirao kako bi odgovorio na specifične taktičke zahtjeve i primijenio iskustva s bojišta. Osnovni model M82A1 isticao se prepoznatljivom dvokomornom plinskom kočnicom, najčešće u obliku vrha strijele. Kao odgovor na specifične asimetrične prijetnje, 1987. godine razvijena je eksperimentalna *bullpup* inačica M82A2. Taj je model, sa specifičnim osloncem za rame i prednjim rukohvatom, bio dizajniran prije svega za gađanje zračnih ciljeva poput helikoptera. Premda M82A2 nije ostvario ni operativni ni komercijalni uspjeh te je ubrzo povučen, njegov je inovativni dizajn poslužio kao temelj za tvrtkine buduće *bullpup* modele, uključujući XM500. Daljnji razvoj platforme rezultirao je modelom M82A3, konstruiranim prema strogim zahtjevima USMC-a. Ta je inačica

Foto: Spc. Lester Colley, US Army / Wikimedia Commons

Snajperist Američke kopnene vojske spreman za djelovanje po ciljevima tijekom vojne misije u Iraku

uvela produljenu *Picatinny* šinu integriranu duž cijelog gornjeg kućišta, čime je znatno povećana modularnost, a fiksni mehanički ciljnici zamijenjeni su odvojivim rješenjima. Službena standardizacija za Američku kopnenu vojsku uslijedila je 2002., uvođenjem modela M107. Zadržavši dugu šinu, novi model uveo je stražnji rukohvat na kundaku za bolju kontrolu neaktivnom rukom, redizajniran sklopivi dvonožac te prihvat za stražnji monopod. Cijev i unutarnji mehanizam dodatno su optimizirani za maksimalnu pouzdanost u ekstremnim terenskim uvjetima.

Modernizacija palete oružja dosegla je vrhunac 2011. godine, predstavljanjem znatno lakšeg modela M107A1. Zahvaljujući titaniju i aluminijevim slitinama koje se koriste u zrakoplovstvu, ukupna masa oružja smanjena je za približno 2,5 kilograma. Glavna je taktička inovacija redizajnirana cilindrična plinska kočnica predviđena za izravnu montažu namenskog brzokidajućeg prigušivača (*QDL Suppressor*). Ta je nadogradnja golem operativni iskorak. Prigušivač eliminira bljesak opaljenja i podizanje prašine oko usta cijevi te reducira akustički potpis, čime je znatno otežano uočavanje snajperista. U kontekstu suvremene vojne povijesti, Barrett M82A1 nedvojbeno je jedno od najvažnijih dostignuća u razvoju pješačkog naoružanja. Iako ne prednjači u preciznosti, optimalna sinergija vatrene moći, mehaničke pouzdanosti, učinkovitog dometa i poluautomatske paljbe čini ga izvanrednim taktičkim alatom za konvencionalno i asimetrično ratovanje. Konstrukcija Ronnieja Barretta uspješno je premostila operativne praznine na bojištu, formalno definirala potpuno novu kategoriju AMR-a te uspostavila *de facto* standard unutar oružanih snaga članica NATO-a.

Unatoč integraciji suvremenih i visokomodularnih snajperskih sustava poput modela MRAD, oružja iz palete M82/M107 nezamjenjiva su u operativnoj uporabi. Sposobnost kinetičkog zaustavljanja lakog oklopa, probijanja čvrstih objekata i neutralizacije sofisticirane tehnike na udaljenostima od dva kilometra jamči im budućnost u vojnim postrojbama.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Nenad Ninčević zaslužen pripada među najveće hrvatske glazbenike i autore. Svojim je djelovanjem obilježio hrvatsku glazbenu povijest, ali i sadašnjost. Ovaj splitski skladatelj stvorio je brojne nezaboravne hitove uz koje su odrasle i odrastaju generacije. Stihovi i pjesme dolaze i dopiru do ljudi ostavljajući neizbrisiv trag, a upravo je Ninčević kroz suradnju s velikanima hrvatske glazbe poput Olivera Dragojevića, Gorana Karana, Marka Perkovića Thompsona, Vinka Coce, Miše Kovača i brojnih drugih ušao trajno u živote mnogih naraštaja

SVAKI JE DAN BORBA ZA BOLJE DRUŠTVO

O blistavoj glazbenoj karijeri, životnom putu i obrani Hrvatske u Domovinskom ratu, pjesmama koje je stvorio i suradnji s glazbenicima razgovarali smo s Nenom Ninčevićem za Hrvatski vojnik. Dok sjedimo u opuštenom ambijentu splitskog kafića koji se nalazi u kvartu u kojem je odrastao, Ninčević nam govori kako se nalazimo na mjestu koje je iznjedrilo brojne velike hrvatske priče. Na samom početku razgovora pripala nam je čast biti prvi koji će pogledati spot za pjesmu *Nestali*. Pitanje nestalih ono je što ovog autora okupira već dulje i upravo je to povod ovom razgovoru, ali i prva tema s kojom smo ga otvorili. Razgovor s njim nije samo razgovor o glazbi, već i o načinu na koji razmišlja i pristupa, odnosu s ljudima, ali i razgovor u kojem je jasno da sve što izlazi iz njegova pera ima dubinu, emociju i osjećaj.

PROJEKT NESTALI: PJESMA I SPOT, VAPAJ ZA ISTINOM

Temama stradanja i ratnih trauma Nenad Ninčević, od prijatelja zvani Neno, nikad nije prilazio površno. Njegov najnoviji autorski i društveni angažman vezan je uz projekt i pjesmu *Nestali*, inicijativu koja ne želi kopati po starim ranama radi političkih poena, već donijeti smiraj i mir onima koji desetljećima žive u neizvjesnosti. Dok govori o toj pjesmi i videospotu,

Temama
stradanja i
ratnih trauma
Nenad
Ninčević
nikad nije
prilazio
površno

TEKST
Ivan Šurbek

FOTO
privatna arhiva
Hrvatske ruže

u njegovu se glasu osjeća duboka, gotovo pa osobna odgovornost prema obiteljima koje još uvijek traže svoje najmilije.

"Nestali su zapravo inicijativa i jedan podsjetnik na sve žrtve, one iz Domovinskog rata i iz Drugog svjetskog rata. Žrtve su žrtve, bez obzira na naciju ili vjeru. Naravno da se mi borimo za svoje i moj je stav da se svatko mora boriti za svoje. Poruka je pjesme vrlo jednostavna: mi, odnosno ja u njihovo ime, opraštam te kosti, ali tražim da se javi netko dok su svjedoci još živi, da napokon saznamo gdje su ta stratišta", objašnjava Ninčević. Cilj ove pjesme, za koju je snimljen i potresan videospot, nije pravne prirode. Ninčević naglašava kako se ovdje ne radi o kaznenom progonu, to je posao državnih i pravosudnih tijela nego o pokušaju da se probudi ono ljudsko u onima koji znaju istinu.

"Očekujem da nekim ljudima proradi savjest, da kažu: 'To što sam napravio bilo je kukavički i podlo', pa da

se eventualno netko anonimno javi. Ako čuju ovu pjesmu, ako u njima ostane mrvica ljudskosti... Zato što ti ljudi umiru i odlaze tiho. Zašto ideš Bogu kao kukavica? Idi Bogu kao čovjek, priznaj što si napravio pa eventualno možeš dobiti bilo kakvu vrstu oprosta", objašnjava.

Posebno ga pogađaju susreti i telefonski razgovori s majkama i rodbinom koji već više od tri desetljeća nemaju mjesto gdje bi zapalili svijeću.

"To nisu grobišta, to su stratišta. Grobište je kad pokopaš kosti, obilježi ih križem, staviš ime, prezime, datum rođenja i smrti. Ovdje su ljudi pobacani jedni preko drugih. Jakov Sedlar s kojim radim spot rekao mi je da je razgovarao s majkama nestalih i jedna mu kaže: 'Da mi je samo zub djeteta naći da ga mogu pokopati, lakše bih umrla.' Zato je stih u pjesmi vrlo jasan: *'Da si ratnik shvatio bi, da si heroj platio bi. Ovako si noć bez lica, ovako si kukavica. Javi, ne govori tko si.'* To je mene samo dodatno motiviralo da ovu pjesmu i spot napravim što bolje i da izguram ovu priču do kraja. O tome ćemo pričati idućih godinu dana, pa i dulje, sve dok se stvari ne pokrenu. Vratiti naše kosti i pronaći sve nestale naša je dužnost prema onima koji su nam omogućili da danas uživamo slobodu", ističe.

OD DRAGOVOLJCA DO PERA: STVARALAŠTVO U DOMOVINSKOM RATU

Iako je u povijesti hrvatske glazbe ostao zapisan kao autor nekih od najvažnijih pjesama, Ninčević iskreno priznaje da u samom početku rata uopće nije razmišljao o stihovima i melodijama. Njegov je odaziv na poziv domovine bio jasan i neposredan.

"Iskreno, u to vrijeme nisam previše stvarao. Prijavio sam se 14. siječnja 1991. kao dragovoljac u rezervni sastav Vojne policije i MUP-a RH, tako da do 1993. nisam gotovo ništa pisao. U to vrijeme kao dio benda Tutti Frutti bili smo velike zvijezde. Pokojni zapovjednik Joko Sikirica puno mi je puta rekao kako je moja prijava, koju je on pokazivao tada mladima, potaknula mnoge da se upišu i prijave u službu. Bio sam tada jako ponosan zbog toga, a i danas sam ponosan na to, ali, kad pričamo o pjesmama iz rata, moramo se sjetiti kako je sve počelo", prisjeća se Neno. Njegov vojnički put bio je isprepleten s emocijama koje su pogađale cijelu naciju, a prijelaz s puške na pero dogodio se spontano, iz potrebe da se braniteljima podigne moral u trenucima kad je izgledalo da je sve protiv njih.

"Mi se nismo borili samo oružjem, nego i glazbom i stihovima. Pjesme su davale nevjerojatnu potporu. Ali kad pogledam unatrag, ne volim se gurati tamo gdje mi nije mjesto. Nemamo se mi koji smo bili prolaznici u ratu što uspoređivati s ljudima koji su

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Pjesme koje su obilježile Domovinski rat imale su važnu i višeslojnu ulogu u hrvatskom društvu. One nisu bile samo glazba nego snažno sredstvo otpora, identiteta i zajedništva. Neke su od njihovih glavnih uloga bile:

Jačanje nacionalnog identiteta i zajedništva

U ratnim okolnostima pjesme su pomagale ljudima da se osjećaju povezano – bez obzira na to jesu li bili na bojištu, u izbjeglištvu ili kod kuće. One su učvršćivale osjećaj pripadnosti narodu i državi koja se stvarala.

Psihološka potpora i moral

Za branitelje i civile glazba je bila oblik ohrabrenja i nade. Pjesme su dizale moral, davale snagu u teškim trenucima i pomagale ljudima da izdrže strah, gubitke i neizvjesnost.

Izraz otpora i domoljublja

Mnoge pjesme jasno su izražavale otpor agresiji i odlučnost u obrani domovine. Glazba je bila nenasilan, ali vrlo snažan način slanja poruke – i unutar zemlje, i prema svijetu.

Čuvanje kolektivnog sjećanja

Te su pjesme danas dio povijesne memorije. One prenose emocije i iskustva rata budućim generacijama, često snažnije nego suhoparni povijesni podaci.

Medijska i simbolička uloga

Emitirane na radiju, televiziji i na koncertima, pjesme su postale simbol vremena i često su bile povezane s humanitarnim akcijama i javnim okupljanjima.

U godini u kojoj obilježavamo 35. obljetnicu Hrvatske vojske želja nam je prisjetiti se pjesama koje su nastajale istodobno s njezinim ustrojavanjem i koje su na svoj način pridobile obrani i jačanju domovine.

izgubili obitelji, ruke, noge ili su danas u kolicima. Oni su jedini pravi svjedoci. Ja mogu pričati o glazbi i o svojoj ljubavi prema domovini", kaže.

**POGLED IZ PERSPEKTIVE CENTRA:
ŠTO JE ZAPRAVO DOMOLJUBLJE?**

Kad se u javnosti povede razgovor o domoljublju, Ninčević odbija uobičajene političke predznake i svrstavanja. Za njega ljubav prema vlastitom narodu i državi nije nikakav ekstrem, nego osnovno polazište svakog ostvarenog čovjeka.

"Nisam ni lijevo ni desno. Ljubav prema domovini za mene je čisti centar. Nemojte me nikad stavljati desno, a ne daj Bože ni lijevo! Što znači biti domoljub? Pa to je osnova. Osnovna stvar koju moraš imati u sebi jest ljubav prema majci, ocu, obitelji i prema domovini. Hoćeš li u Boga vjerovati ili nećeš, to je tvoja privatna stvar. Ja u Boga vjerujem, Bogu se molim i u Boga se uzdam", jasno ističe. Osvrćući se na vlastite životne lomove, iskreno pregovora i o najtežim trenucima kroz koje je prolazio u ratnim i poslijeratnim godinama, stihovima liječeći vlastite rane. "Zajedno s Thompsonom napravio sam pjesmu *Neću izdat ja Boga nikada*, ali to su bili neki drugi porivi. Ta je pjesma zapravo bila upućena braniteljima, da ne dižu ruku na sebe. Makar sam i ja osobno to skoro napravio. Nisam uspio, na vrijeme su me našli. I danas mi je drago da nisam, jer je toliko divnih pjesama nastalo nakon toga. Zato poručujem braniteljima: Nema odustajanja, nema dizanja ruku! Moja generacija polako odlazi, ali mi moramo novim generacijama biti korektiv i prenijeti im istinu. Moramo se svaki dan boriti za bolje društvo", kaže. Govoreći o društvu, smeta mu umjetno stvorena razjedinjenost i političke podjele koje se nameću građanima.

"Za mene ne postoje 'crveni' i 'plavi'. Postoji samo jedna domovina. Nemojmo dopustiti da nas stranke truju. Ne postoji Sjever i Jug osim na geografskoj karti. Pogledam televiziju i vidim kako *stalno boje Hrvatsku* – ovdje četiri plave, tamo četiri crvene. Ma nema toga! Možeš biti izvanstranački tip, izići na izbore, procijeniti čiji je program dobar i dati svoj glas. Nama treba nova inteligencija, nova školovana mladost koja ima motiva i želje voditi ovu zemlju naprijed", kaže.

**PORUKA MLADIMA:
PROSVIJEĆENO DOMOLJUBLJE
I ŠIRINA DUHA**

Kako je razgovor tekao u smjeru poruke mladima, odlučili smo se osvrnuti na poruku koju ima za mlade naraštaje. Iz pozicije čovjeka s bogatim životnim i umjetničkim iskustvom, s velikim optimizmom i vjerom gleda na mlade generacije, ali im upućuje i vrlo jasnu, zrelu poruku o tome što znači voljeti svoje u suvremenom svijetu.

"Moja poruka mladima koju ponavljam vrlo je jednostavna: moraju biti prosvijećeni Hrvati! A što znači biti

Foto: Toni Andabak

prosvijećen Hrvat? Apsolutno voljeti i poštovati svoje do zadnjih granica, ali jednako tako poštovati sve vjere, sve nacije i sve različitosti. Druga su vremena. Morate poštovati svakiji integritet, ali milimetar Hrvatske ni po cijenu života nikome ne dati", kaže.

Naglašava da demokracija podrazumijeva dijalog i međusobno uvažavanje, ali i neprestani rad na sebi kroz obrazovanje. "Živimo u demokraciji i svatko ima pravo na svoje mišljenje i pravo glasa. Međutim, ako se ne slažeš sa mnom, moraš me smisleno demantirati. Ja ću u svakoj javnoj raspravi do zadnjeg daha braniti svoje stavove, o nestalima, o ljubavi prema domovini jer znam da stojim iza ispravnih stvari. Ali mladima poručujem: educirajte se! Najgore mi je kad se netko hvali: 'Ja sam uspio bez škole.' Nemoj se time hvaliti, molim te. Pročitajte knjige, progutajte literaturu, naučite razmišljati svojom glavom i filtrirati informacije. Bez škole i znanja teško je razumjeti svijet oko sebe", jasno će Ninčević.

POČECI U GLAZBI: OD ČIOVSKE PLAŽE I GITARE DO VELIKE KARIJERE

Priču vraćamo na početak te smo se prisjetili glazbenih početaka Nenada Ninčevića. Njegov je život prepun zanimljivih anegdota, a neke je odlučio podijeliti s nama. Priča o tome kako je sportaš i borac ušao u svijet nota i stihova te nosi

u sebi onaj prepoznatljiv, šarmantan splitski dišpet. Do svoje sedamnaeste godine Neno je intenzivno trenirao boričake vještine i gradio sportske snove, a onda se umiješala sudbina u liku jedne gitare i jedne ljetne ljubavi.

"Sa sedamnaest godina trenirao sam karate, shoto-kan stil i bio jako uspješan natjecatelj. Ali u odnosima s nježnijim spolom nisam bio baš najspretniji", kroz smijeh će. I tako sam jednog ljeta na plaži na Čiovu upoznao jednu djevojku. Cijeli dan sam sanjao taj prvi poljubac, uredio se navečer, skockao, pričao joj sat i pol, dva... I taman kad sam bio pred realizacijom, dolazi frajer s dugom, plavom kosom i gitarom. Zapjeva *Krivo je more* i *Jedina moja* – i ode ona s njim! Ja ostao sam na plaži, gledam one nesretne galebove i mislim se bi li ih potjerao ili zagrio od tuge. Tada sam rekao sam sebi: Kupit ću i ja tu gitaru", dodaje. Da bi došao do svojeg prvog instrumenta, morao je dobro zasukati rukave.

"Mjesec dana kopao sam kanale na dnevnicu da bih skupio novac za gitaru. Kad sam je konačno kupio, uporno sam štrapaio po njoj i počeo pisati prve stihove. A moj stari, koji je bio inženjer rudarstva i čitav život proveo u rudarskom oknu, bio je u potpunom šoku", priča nam.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Posebno je upečatljiva i duhovita anegdota o trenutku kad je njegov otac jednom kolegi s kojim je radio i koji mu je bio nadređen ponosno pokazivao novi stan u koji su se uselili. "Pokazuje stari svojem kolegi stan: 'Evo, ovo ti je kuhinja, ovo ti je hodnik...' I otvori vrata moje sobe, a ja unutra stružem po gitari. Kaže stari: 'Ovo mi je stariji sin.' Pita mene taj čovjek: 'Momak, čime se ti baviš?' Kažem ja: 'Evo, tu pišem, sviram...' Pita on opet: 'Ma dobro to, nego čime se baviš, od čega živiš?' Stari je na to samo hladno zatvorio vrata i rekao mu: 'A ovo ti je kupatilo!' Stari nije znao što će tada, što će objašnjavati nekom poddirektoru, da mu stariji sin udara po gitari umjesto da radi ozbiljan posao", dodaje. Međutim, sumnje su vrlo brzo nestale kad su se zaredali prvi veliki hitovi. Prvo rad s Mišom Kovačom, a zatim je uslijedila era Magazina s bezvremenskim pjesmama poput *Piši mi*, *Putujem*, *Okolo moje sanjivo* i *Tamara*. Ubrzo nakon toga rađa se i *Tuti Frutti Band*.

"Krenuli smo doslovno s gajbe pive! Tu, iza ulaza u Osječku ulicu u Splitu. Nastali su hitovi poput *Naslani glavu na moje rame*, *Stvari lagane*, i druge. Mi klinci iz ove ulice završili smo

u dvoranama i na stadionima. To je bilo najljepših sedam-osam godina mog života", ističe.

PRIČA O BOJNI ČAVOGLAVE I PRIJATELJSTVU S THOMPSONOM

Govoreći o glazbi koja je obilježila devedesete i ratne godine, nemoguće je zaobići legendarnu pjesmu *Bojnu Čavoglave* i neraskidivo prijateljstvo s Markom Perkovićem Thompsonom. Nastanak te pjesme vezan je uz identične splitske ulice u kojima je Neno stvarao svoje prve bendovske korake.

"Trenutno sjedimo točno na pedeset metara od garaže u kojoj su snimljene Čavoglave! Snimljene su preko puta ulaza u Osječku 24, u garaži našeg prijatelja Silvija Škare Brace. Marko je došao s terena, s fronte, imao je tu pjesmu na gitari. U životu nisam vidio bržu reakciju i veći feedback nego kad je ta pjesma izašla na Radio Splitu. Znalo se: Dobili smo svoju pjesmu, imamo svoju državu, dobit ćemo sve", ističe.

Foto: Marko Sopila

Prijateljstvo stvoreno u tim teškim vremenima traje i danas, a Ninčević s velikim poštovanjem govori o Thompsonu kao umjetniku i čovjeku. "Marko Perković je moj veliki prijatelj, a Thompson je pjevač i fenomen. Ne možemo i ne smijemo kazati da ta pjesma nije značila puno, puno previše za sve nas. Marko, još jednom hvala ti na toj pjesmi, hvala Bojni Čavoglave i svima koji su dali svoj doprinos", kaže Ninčević.

HITOWI KOJI SU ODGOJILI GENERACIJE: OD OLIVERA I GORANA KARANA DO SEVERINE I GIULIANA

Kad bi se na jednom mjestu skupile sve pjesme koje je Neno Ninčević potpisao kao autor stihova ili glazbe, dobila bi se vjerojatno najveća antologija suvremene hrvatske pop i estradne scene. S više od dvije tisuće napisanih pjesama i više od šest stotina izvornih hitova, Ninčević je oblikovao karijere najvećih imena. Jedna od najdojmljivijih i najemotivnijih priča vezana je uz suradnju s neprežaljenim Oliverom Dragojevićem i nastanak pjesme *Žuto lišće ljubavi*.

"Oliver u to vrijeme uopće nije htio pjevati tu pjesmu! Svi zaboravljaju da je Oliver tada bio u komercijalno teš-

Kad bi se na jednom mjestu skupile sve pjesme koje je Neno Ninčević potpisao kao autor stihova ili glazbe, dobila bi se vjerojatno najveća antologija suvremene hrvatske pop i estradne scene

koj fazi, pred izdavanjem albuma koji je imao odlične pjesme, ali nije bio komercijalan. Imao je nevjerojatno dobre pjesme, ali nešto je nedostajalo tu. Zdenko Runjić i ja damo mu *Žuto lišće*, pjesmu od doslovno dvije harmonije. On se zgrozio! Bio je jazzer u duši i otpjevao je to s najvećim mogućim gađenjem. A na kraju se album prodao u 350 ili 400 tisuća primjeraka! Tu je Oliver krenuo prema samom vrhu i masovnim gažama. Nakon toga napisali smo mu *Svirajte noćas za moju dušu*, i priča je bila zaokružena", dodaje. Ipak, odnos dvojice velikana imao je i svoje dinamične epizode koje Neno danas spominje s puno smirenosti i pokajanja.

"Kasnije, kad je postao onaj pravi, veliki Oliver, hrvatski brend, u par je navrata rekao da se srami te pjesme. Ja sam tada, s kratkim fitiljem kakav jesam, ispalio: 'Ako se srami, neka vrati sve novce koje je zaradio od nje!' Bio sam bezobrazan i danas mi je žao zbog toga. Srećom, par dana prije nego što je doznao za svoju dijagnozu, našli smo se na Korčuli. Izljubili smo se, zagrlili, izmirili i izravnali sve. Bio bi mi ogromna mrlja i križ na duši da je otišao, a da to nismo riješili. Krivnja je bila moja – on je kao veliki Oliver imao pravo to reći, a ja sam morao šutjeti", ponizno će Ninčević.

Osim Olivera, Ninčević je napisao ključne stihove za mnoge druge izvođače: "Za Gorana Karana napravio sam praktički kompletan opus. Toniju Cetinskom napisao sam *Blago onom tko te ima*, *Kad žena zavoli...* Za Severinu u njezinim ponajboljim godinama: *Dalmatinka*, *Trava zelena*, *Paloma Nera*. Uslijedio je i Giuliano i *Dobro mi došla ljubavi*, kad cijeli stadion pjeva s njim. Imao sam veliku sreću raditi s najvećima i ostavim pjesme koje i danas žive u narodu", dodaje.

AKO NE ZNAŠ ŠTA JE BILO I ROĐENJE HRVATSKIH RUŽA

Jedan od najvećih glazbenih fenomena nedavno svakako je pjesma *Ako ne znaš šta je bilo*, koja je ujedinila publiku i postala svojevrsna moderna domoljubna himna. Nastala je u specifičnim okolnostima, iz čiste emocije i potrebe da se stvori nešto duboko i pročišćeno.

Ta se pjesma dogodila u jednom dahu. Cijeli život promišljam na koji način dati emociju kad su u pitanju Marko ili projekt Hrvatske ruže. Ne da mi se pisati floskule. Ovu sam pjesmu primarno htio napisati za mog sina i njegova sina Antu. Bilo je to jedno jako senzibilno razdoblje i pjesma je ispala čista kao suza. Svaka riječ u njoj je gola istina, zato je i postala toliki hit. Da nije tako, narod je ne bi prihvatio. Proces snimanja ponovno je pokazao svu veličinu i karizmu Marka Perkovića Thompsona.

PJESME KOJE SU OBILJEŽILE DOMOVINSKI RAT

Ljudi su mi govorili: 'Trebao si to snimiti sam s Ružama.' Ma kako bih snimio sam! Marko je došao u studio samo otpjevati pilot vokal, da pokaže mojim klincima iz benda kako se to pjeva. Stao je pred mikrofona onako umoran, neispavan i odvalio iz prve! Ja sam ostao šokiran. Poslije je on snimao još dvadeset puta, ali ja sam na miksnu vratio taj prvi pilot. Ta njegova karizma i vokal dali su pjesmi snagu. Hvala Ružama, ali hvala i Marku, jer bez njega to nikad ne bi bio toliki hit", ističe.

Iz tog duha stvorene su i same Hrvatske ruže, bend koji je Ninčević pokrenuo kad je shvatio da mnogi izvođači oklijevaju izvoditi pjesme s naglašenom domoljubnom i duhovnom tematikom.

PJESMA KARDINALE: OD BOLNIČKE POSTELJE DO PROJEKTA ŽIVOTA

Posebno poglavlje u Ninčevićevu novijem stvaralaštvu zauzima pjesma *Kardinal*, posvećena blaženom Alojziju Stepincu. Njezin je nastanak izravno vezan uz teške zdravstvene borbe kroz koje je Ninčević prolazio.

"Pjesma Kardinal nastala je u bolničkoj sobi na Rebru. Završio sam tamo u katastrofalnom stanju, u sepsi, s CRP-om 360, a da nisam ni znao da imam gangrenu. Operiran sam po hitnom postupku i morao sam ležati. Čovjek do mene u sobi bio je bez noge, meni su amputirali dio lijevog i desnog stopala. Borba za daljinski upravljač na sredini sobe bila je nevjerojatna, niti može on do njega, niti mogu ja!" kaže.

U toj bolničkoj svakodnevici, na televizijskom programu prikazivan je dokumentarac o Alojziju Stepincu koji je Neni otvorio potpuno nove vidike.

"Sramota me reći, ali ja do tada nisam znao puno o njemu. Znao sam da je blaženi i to je bilo sve. I gledam u toj emisiji

Foto: Marko Sopla

kako ljudi drugih vjera i nacija – Srbi, Židovi – svjedoče o tome kako ih ne bi bilo da nije bilo kardinala Stepinca koji ih je spašavao u bolnici Sestara milosrdnica po cijenu vlastitog života. Tada sam sam sebi rekao: 'Ako ikada izađem živ iz ove bolnice, napisat ću mu pjesmu!' Kad je pjesma napisana, pojavio se neočekivan problem u odabiru izvođača.

"Kome god sam ponudio pjesmu, nitko je nije htio pjevati! Govorili su: 'Sumnjiva biografija, pa ustaški vikar...' Kakav ustaški vikar, čovjek je bio žrtva svih mogućih režima i sustava! I kad sam vidio da nitko ne želi, rekao sam: 'E pa moram napraviti svoj bend i sam je otpjevati.' Tako su zapravo nastale 'Hrvatske ruže' – jer nitko drugi nije htio pjevati *Kardinala*!" govori Ninčević.

Danas Hrvatske ruže iza sebe imaju više od pedeset održanih koncerata, a publika ih prima s velikim oduševljenjem gdje god se pojave. "Mi nismo desničarski bend, to su sulude konstrukcije. Obitelj,

Foto: Marko Šopić

Ljubav prema domovini za mene je čisti centar. Nemojte me nikad stavljati desno, a ne daj Bože ni lijevo! Što znači biti domoljub? Pa to je osnova. Osnovna stvar koju moraš imati u sebi jest ljubav prema majci, ocu, obitelji i prema domovini

Bog, domovina – to su univerzalne vrijednosti, to je centar! Pjevamo narodu, ljudi plaču i pjevaju s nama. Korak po korak, stvaramo nešto što ostaje”, kaže.

MI SMO HRVATSKI MORNARI, HIMNA KLAPE HRM-A “SV. JURAJ”

Govoreći o velikanima glazbene scene s kojima je dijelio stvaralački put, Neno Ninčević kaže da ih je bilo mnogo, te da isticati nekoga ne bi bilo pravedno. Radio je zaista brojne pjesme koje ostaju upečatljive. Jedna od njih ima i poseban status.

“Pjesma *Mi smo hrvatski mornari* ima posebnu priču. Kad smo je pisali, nismo imali pojma da će ona s vremenom postati službena himna Hrvatske ratne mornarice”, kaže. Pjesma je dobila svoju najmoćniju izvedbu u interpretaciji Marka Bralića i Klapa Hrvatske ratne mornarice “Sveti Juraj”, s kojima Ninčevića veže dugogodišnje prijateljstvo i suradnja.

“Marko Bralić i Klapa HRM-a ove godine slave svoju 25. obljetnicu. Uvijek ih je predivno vidjeti i čuti – dođeš na mimohod ili na zagrebačke fontane, a pred tobom stoje gromade od ljudi, sve momci od dva metra! I kad oni grunu iz sve glasnoće: *Mi smo hrvatski mornari*, to naježi čovjeka. Da Hrvatske ratne mornarice i njihove klape nema, trebalo bi ih izmisliti. Oni su ponos naše glazbene kulturne baštine”, kaže Ninčević.

POGLED U BUDUĆNOST: STVARALAČKA ENERGIJA NE JENJAVA

Na samom kraju razgovora, dok se prisjeća stotina stihova, nebrojenih putovanja, stadiona i pjesama koje su ušle u narodnu baštinu, Neno Ninčević ostaje onakav kakav je bio i na početku – jednostavan, pristupačan i pun novih planova.

“Ja živim među svojim ljudima od dana kad sam se rodio pa sve do danas. Nisam se promijenio nimalo, osim što sam možda s godinama postao još ljubazniji i pristupačniji”, kaže kroz smijeh. “Ne vidim potrebu lagati u pjesmama niti izmišljati teme – oko nas je toliko stvarnih, emotivnih priča koje samo treba uobličiti u par stihova i nota”, dodaje.

Iako je iza njega impozantna karijera, Neno ne razmišlja o povlačenju. Projekt Nestali, novi koncerti s Hrvatskim ružama, rad na novim pjesmama i suradnje s mladim glazbenicima drže ga u neprekidnom stvaralačkom zanosu.

“Nije moje da se miješam u politiku niti u tuđe privatne živote. Moje je da pišem, da spajam ljude i da kroz pjesmu donosim emociju. Svaki novi dan prilika je da napravimo nešto dobro za našu djecu, za našu novu generaciju i za našu domovinu. Dok god ima inspiracije i dok god pjesme dotiču ljudska srca – ja ne stajem!” zaključuje.

PREDSTAVLJAMO

MNK PETRINJČICA

Malonogometni klub Petrinjčica jedan je od četiri sportske udruge kojima je 2026. godine dodijeljeno posebno priznanje Ministarstva hrvatskih branitelja i Hrvatskog olimpijskog odbora za doprinos u obrani domovine

RAZGOVARAO Ivan Šurbek

FOTO MNK Petrinjčica

Petrinjčica je klub bogate i velike povijesti. Petrinja, grad iz kojeg dolazi, tijekom Domovinskog rata pretrpjela je teška stradanja. Klub je u to vrijeme dao heroje koji su branili Lijepu Našu. Danas ga vode mlade snage, koje čuvaju spomen na žrtvu svojih prethodnika i svih onih koji su ga stvarali u najtežem razdoblju. Marljivo rade, a Petrinjčica je ozbiljan klub, koji ima velike planove i ambicije. Kroz iskrenu i emotivnu priču o ponosu Petrinje, MNK-u Petrinjčici, vode nas predsjednik kluba Daniel Matković, dopredsjednik Alen Kadić i tajnik Petar Duspara.

OSNIVANJE, POVIJEST I SPORTSKA STRUKTURA KLUBA

Možete li nas vratiti na same početke MNK-a Petrinjčica? Kad je klub osnovan, tko su bili njegovi utemeljitelji i s kojom je vizijom pokrenut?

Klub je osnovan 1. svibnja 1985. godine, kad je Nedjeljko Kosić-Korejac okupio poznate malonogometaše s područja Petrinje. Među njima prvi su bili Marcel Sova, Josip Šeperac, Mijo Rimac, Nenad Boršić, a poslije su se priključili i ostali. U početku je klub nastupao na malonogometnim turnirima u Petrinji i okolnim mjestima, a potom i u regiji. Nakon nekoliko godina uključio se i u službena malonogometna natjecanja. Vizija je bila okupiti najbolje petrinjske malonogometaše kako bi sustavno i kontinuirano predstavljali grad u regiji i državi.

Kako klub izgleda danas u brojkama? Koliko imate aktivnih članova, registriranih igrača, trenera i pratećeg osoblja? Koje biste uspjehe istaknuli?

Klub trenutačno okuplja 105 registriranih igrača i igrača u svim dobnim kategorijama. Poseban iskorak ostvaren je uspješnim pokretanjem Škole futsala, koja

iz dana u dan raste te privlači sve veći broj djece i mladih. Danas u klubu aktivno djeluju gotovo sve dobne kategorije, od U9 uzrasta do seniora. Iznimka je juniorska kategorija jer se igrači tog uzrasta izravno priključuju seniorskoj momčadi. Klub ulazi u treću uzastopnu sezonu natjecanja sa ženskom seniorskom ekipom u najvišem rangu hrvatskog malog nogometa (futsala), čime potvrđuje predanost razvoju tog sporta na svim razinama. Velika se pozornost posvećuje i stručnom usavršavanju trenera.

Jedan od njih nedavno je stekao Futsal C licenciju, dvojica privode kraju edukaciju, dok su još dvojica nedavno započela edukaciju za stjecanje spomenute licencije. Klub tako kontinuirano ulaže u kvalitetu rada i dugoročan razvoj svojih sportskih programa. Neizostavan su dio te priče i brojni volonteri koji svojim radom i entuzijazmom pridonose

PREDSTAVLJAMO

svakodnevnom funkcioniranju kluba. Njihov doprinos vidljiv je u organizaciji službenih utakmica i turnira, vođenju klupskog marketinga te brojnim drugim aktivnostima koje omogućuju uspješan rad i daljnji razvoj MNK-a Petrinjčica.

Najveći seniorski uspjesi ostvareni su upravo u godinama Domovinskog rata. U sezoni 1993./94. Petrinjčica je stigla do finala Kupa, gdje je bila vrlo blizu naslova. U sezoni 1994./95. bila je među četiri najbolje momčadi u Kupu, ali je u 1. ligi završila kao drugoplasirana u Sjevernoj skupini, što joj je donijelo plasman u doigravanje za prvaka u kojem su sudjelovale najbolje četiri momčadi.

Vrijedi istaknuti kako je u toj sezoni Vlado Sućec bio najbolji strijelac lige s 84 postignuta pogotka u 24 utakmice kluba. Drugoplasirani je bio proslavljeni reprezentativac Alen Delpont s tek 52 postignuta pogotka.

Petrinjčica je u sezoni 1995./96., nakon što je grad oslobođen u VRO Oluja, ponovila svoj najveći uspjeh te se pla-

Klub je osnovan 1. svibnja 1985. godine, kad je Nedjeljko Kosić-Korejac okupio poznate malonogometaše s područja Petrinje. Među njima prvi su bili Marcel Sova, Josip Šeperac, Mijo Rimac, Nenad Boršić, a poslije su se priključili i ostali

sirala u finale, a u 1. ligi završila je kao četvrta u Sjevernoj skupini. U idućih se dvadesetak godina nastavila natjecati u Kupu, u kojem je često završavala među osam najboljih, a usto je većinu sezona nastupala u 1. ligi. Početkom tisućljeća, kad su na upravljačkim i trenerskim dužnostima bili igrači sudionici Domovinskog rata, osvajala je kadetske i juniorske naslove prvaka Hrvatske.

Koliko djece i mladih danas okuplja MNK Petrinjčica? Kako rad s mlađim uzrastima pomaže u obnovi društvenih veza i očuvanju identiteta grada koji je pretrpio velika razaranja?

Dolaskom nove Uprave u klub 2024. godine pokrenuta je Škola futsala MNK-a Petrinjčica, koja je u relativno kratkom razdoblju ostvarila znatan napredak. Svake sezone najmanje dvije dobne kategorije sudjeluju na službenim natjecanjima Hrvatskog nogometnog saveza. Mlađi uzrasti za koje ne postoje službena natjecanja stječu iskustvo i razvijaju se kroz kvalitetnu Futsalito ligu. Klub je ovoga ljeta dodatno obogatio sportsku ponudu organizacijom besplatnih treninga na vanjskim terenima. Rezultati takvog rada već su vidljivi – igrališta su sve ispunjenija ne samo tijekom treninga već i izvan službenih termina, što potvrđuje rast interesa djece i mladih za mali nogomet. Posebno veseli činjenica da su mnogi polaznici Škole futsala

MNK PETRINJČICA: SUČEC, ŠEPERAC, RUŽIĆ, SOLOMUN, KOSIĆ
ČUČE: PAPER, SOVA, TASLIJA, RIMAC I BOROTA

Petrinjski »hakleri«

Svekoliko sportsko pučanstvo grada na obalama Petrinjčice nazočno znade za malonogometni klub s imenom rijeke. No, vjerojatno mnogi ne znaju za neke pojedinosti vezane uz ovaj klub sportskih namjena i nogometašica. A, saduži su nas svojim igrama i ponašanjem.

Naime, organizacijski su krenuli 1985. godine kao neslužbeni i nastavili su veliku tradiciju igranja malog nogometa u Petrinji. Okupljeni oko neumornog nogometaškog entuzijasta Nedeljka Kosića, krenuli su Marcel Sova, Jorip Šeperac, Mijo Rimac i Vlado Sućur.

I, Petrinjski »hakleri« kreću u pohod na uspješnost. Od vjetrovalih prava Regionalnih turnira, dvostruki finalisti poraženi »Kutile Sibice«, višestruki finalist zrenjskih državnih prvenstava, član druge malonogometne lige...

Mijo Rimac 1991. godine proglašen je najboljim igračem »Kutile Sibice«. Vlado Sućur »Sibice« je najbolji strijelac istog turnira, a Marcel Sova igrao je za više klubova.

Svimu tome težimo dalje i činjenica da su gotovo svi igrači veterani domovinskog rata, da su na mnoge turnire i utakmice ili gotovo iz ro-

voja. U Italiji je »Petrinjska« odigrala igru i dostojno reprezentirala grad Petrinju i Republiku Hrvatsku. No, ne smijemo zaboraviti ni ostale koji su utrali put uspjeha »Petrinjske«. Kao što su SREČKO TELAR, ŽELJKO ŠKRNJARIĆ, VLADO TO-LJAN, DAMIR JURUP, ANTUN FU-KAT, ANTUN VASAREVIĆ, IVICA MAZIC, ZLATKO PETKOVIC, SLO-BODAN BOROTA, TOMO PAPER, DUŠKO RATKOVIĆ, NENAD BOR-SIĆ. Za »Petrinjsku« je nastupao i najbolji malonogometaš igrac Hrvatske STIJEPA PAVLIĆ, sadašnji šef, prvi timac NIKOLA PAVLEK, IVICA SOLOMUN (Beliš-će), BRANKO STUPAR (Spartak), SEAD TASLIJA (Mostar) i dr.

Sadašnje predsjedništvo na čelu s vrlo ambicioznim predsjednikom BRANKOM VIDOVIĆEM, isti od »Petrinjske« stvoriti klub za koji će se čuti i iza granica RH.

Utakom među četiri ekipe u za-vršnici malonogometnog kupa RH, »Petrinjska« ima dobre izgleda da zaigra u finalu, i eventualno osvoji malonogometni kup RH.

To sadašnji sastav: Josić, Sova, Ri-mac, Šeperac, Ružić, Mikulic, Obradović, Dučić i Dučić, moć.

Pripremio: IVAN ŠEPERAC — Sopi

DOMOVINSKI RAT – KLJUČNI POVOD I DOPRINOS OBRANI DOMOVINE

Identitet kluba čvrsto je povezan s Domovinskim ratom. Koliko je igrača i članova Uprave aktivno sudjelovalo u obrani domovine? Na kojim su bojištima i u kojim postrojbama vaši članovi najviše dali svoj obol?

Svi tadašnji igrači aktivno su sudjelovali u obrani domovine. Svaki od njih dvadesetak imao je različit ratni put. Neki su od njih bili aktivni u obrani grada Petrinje (74. samostalni bataljun Petrinja, 162. brigada Zrin, 12. domobranska pukovnija HV-a). Drugi su, kao pripadnici 2. gardijske brigade Gromovi, prošli brojna bojišta. Vrijedi istaknuti i Srečka Telara, koji je bio zapovjednik Specijalne jedinice policije OSA. Osim njega, još su neki članovi kluba bili na mjestu zapovjednika ili dozapo-vjednika postrojbe (minobacačka desetina, vod za potporu).

Biste li mogli izdvojiti neku anegdotu ili događaj iz tog vremena koji još živi u kolektivnom sjećanju kluba?

Anegdota i događaja bilo je puno pa je teško izdvojiti pojedine u ovom intervjuu. Pokojni Antun Fukat Tona pucao je tromblon s ramena, što je uvijek izazivalo iznenađenje među pripadnicima drugih postrojbi koje bi se našle s njegovom na bojištu. Generalno se može

Najveći seniorski uspjesi ostvareni su upravo u godinama Domovinskog rata. U sezoni 1993./94. Petrinjska je stigla do finala Kupa, gdje je bila vrlo blizu naslova. U sezoni 1994./95. bila je među četiri najbolje momčadi u Kupu

PREDSTAVLJAMO

istaknuti kako su se igrači morali dogovarati tko će tražiti dopust kako bi išao na utakmicu, a tko će ostati na položajima. Po dogovoru su igrači odlazili na utakmice u odori. Ondje su se borili za naslove prvaka države i prvaka kupa, redovito igrajući polufinala i finala, a nakon utakmica ponovno bi oblačili odore i vraćali se na položaje.

Kako je izgledao život u to vrijeme? Kako je MNK Petrinjčica utjecao na život drugih Petrinjaca u progonstvu?

Većina članova kluba tijekom progonstva živjela je u Sisku, koji je tek 15 kilometara udaljen od Petrinje. Svima je bilo iznimno teško živjeti izvan svojeg grada. Građanima Petrinje to vrijeme bilo je iznimno teško i stresno, ne samo jer su izgubili bližnje i imovinu već i jer su izgubili svoj grad i svoj način života. Upravo je u tom dijelu klub dao najveći doprinos. Tijekom ratnih godina u Sisku su dvorane bile pune i utakmice Petrinjčice postale su okupljalište svih Petrinjaca, koji su također nerijetko bili u odorama jer su i oni dolazili s ratišta na tribine. Svi su se Petrinjci barem na nekoliko sati mogli osjećati kao da su ponovno zajedno u svojem gradu.

To je imalo iznimno velik utjecaj na podizanje morala, o čemu mnogi od njih govore i danas. Klub i njegovi uspjesi držali su jednu cijelu zajednicu na okupu, ali su je isto tako predstavljali i u ostatku Republike Hrvatske, gdje su dokazivali da MNK Petrinjčica i Petrinjci možda jesu prognani, ali nisu poraženi. Stoga su i

Svi tadašnji igrači aktivno su sudjelovali u obrani domovine. Svaki od njih dvadesetak imao je različit ratni put

gostujuće utakmice u Zagrebu često bile pune Petrinjaca.

POSLIJERATNA OBNOVA, DRUŠTVENI ŽIVOT I GODIŠNJE PRIZNANJE

Kako je izgledao povratak u Petrinju i ponovno pokretanje kluba nakon završetka rata? S kakvim ste se izazovima suočavali pri obnovi infrastrukture i ponovnom okupljanju igrača i zajednice?

Klub je tijekom cijelog rata funkcionirao i natjecao se te po povratku u Petrinju nije bilo problema s ponovnim pokretanjem. Ipak, problema je bilo, ponajviše s infrastrukturom, koja je bila teško oštećena te je klub morao još neko vrijeme trenirati i igrati u Sisku. Kao dodatni doprinos, MNK Petrinjčica pokreće 1997. godine malonogometni turnir nazvan Turnir ulica, kvartova i prigradskih naselja Grada Petrinje, na kojem igraju isključivo igrači s područja grada i to za momčad svojeg gradskog područja. To je dodatno pridonijelo podizanju morala, ali i lokalpatriotizma na području grada koji se tek počeo oporavljati od Domo-

Upravo je Godišnje priznanje za poseban doprinos u obrani Republike Hrvatske najbolji pokazatelj na koji način vodstvo kluba i Petrinjskog sportskog saveza i danas čuva uspomenu na branitelje

vinskog rata. Važno je istaknuti kako je klub nastavio igrati na najvišoj sportskoj razini, o čemu svjedoči i činjenica da je Tomislav Papeš kao član kluba bio dio malonogometne reprezentacije koja se natjecala na Svjetskom prvenstvu u Gvatemali 2000. godine.

Dokumenti ističu da je klub i u poslijeratnom razdoblju zadržao snažnu vezu s braniteljima. Na koje sve načine čuvate uspomenu na branitelje i kako se ta veza očituje u vašem društvenom i humanitarnom radu u gradu?

Klub se nakon rata spojio s klubom 2. gbr Gromovi te su tako pripadnici Gromova počeli nastupati za MNK Petrinjčica. Braniteljska populacija i dalje je iznimno aktivna i podržava klub. Bivši igrači sad sudjeluju manjim dijelom aktivno, ali podržavaju rad kluba i uključuju se u aktivnosti po potrebi. Većinom su se pridružili ostatku braniteljske populacije i kao gledatelji dolaze na utakmice. Danas su djeca i unuci branitelja, s naglaskom na članove kluba iz tog vremena, aktivni članovi kluba te kao igrači, treneri, ali i operativci, pridonose novim uspjesima. Njihova uloga i entuzijizam velikim je dijelom zasluga upravo generacije koja je s klubom proživjela najteže trenutke.

Danas klub organizira memorijalne turnire "Mato Pavleković-Mata" i "Nedjeljko Kosić-Korejac" u spomen na svoje preminule članove. Turnir "Nedjeljko Kosić-Korejac" zatvorenog je tipa i na njemu sudjeluju primarno veterani koji su bili članovi kluba u prvim godinama njegova postojanja.

Klub je dobio Godišnje priznanje za poseban doprinos u obrani Republike Hrvatske, a Petrinjski sportski savez ističe vašu moralnu, povijesnu i simboličku vrijednost. Što nagrada znači za klub i njegove članove?

Upravo je Godišnje priznanje za poseban doprinos u obrani Republike Hrvatske najbolji pokazatelj na koji način vodstvo kluba i Petrinjskog sportskog saveza i danas čuva uspomenu na branitelje jer je pred-

ložilo klub, odnosno tadašnje članove za nagradu, prepoznavši njihovu važnu ulogu u povijesti grada. Ovo priznanje podsjetilo ih je na vrijeme u kojem su davali maksimum u obrani domovine, ali i u stvaranju sportskih uspjeha kluba, kao i u održavanju morala svih Petrinjaca.

Ponovno ih je okupilo nakon brojnih godina koje su ih prirodno udaljile. Osim toga, ta su ih okupljanja ponovno povezala i s klubom te su već pokrenute pojedine inicijative za njihov dodatni angažman.

BUDUĆNOST I PORUKA ZA MLADE

Koji su glavni planovi vezano uz MNK Petrinjčica? Gledajući na povijest kluba i žrtvu koja je podnesena u stvaranju hrvatske države, koju ključnu poruku želite prenijeti generacijama koje nose ili će tek nositi dres Petrinjčice?

Glavni su planovi vezano uz Petrinjčicu usmjereni na daljnje jačanje kluba na svim razinama. Prioritet je u potpunosti posložiti i dodatno osnažiti klub - igrački i trenerski - u svim dobnim kategorijama kako bi se osigurao kvalitetan rad u budućnosti. Na sportskom planu pokušat ćemo, kao jedan od najvažnijih ciljeva, izboriti plasman u 1. HMNL, odnosno drugi rang hrvatskog malog nogometa, što bi bio važan iskorak za klub i dodatna potvrda kvalitetnog rada zadnjih godina.

Poseban naglasak i dalje će biti stavljen na razvoj i širenje Škole futsala, i to povećanjem broja polaznika, unapređenjem uvjeta rada te stvaranjem što kvalitetnije sredine za razvoj mladih sportaša. Klub nastavlja aktivno promicati i razvijati ženski mali nogomet, pružajući djevojkama priliku za bavljenje sportom i natjecanje na najvišoj razini tog sporta u Hrvatskoj.

Kao važan dio svojeg društvenog djelovanja, MNK Petrinjčica nastavit će organizirati sportske i društvene događaje, posebice turnire koji okupljaju velik broj Petrinjki i Petrinjaca svih generacija. Takva događanja ne samo da promiču sport i zdrav način života već dodatno jačaju zajedništvo i povezanost lokalne zajednice s klubom.

Sadašnje vodstvo kluba itekako je svjesno svega što su naši članovi prošli i ostvarili tijekom Domovinskog rata. To je i dalje najuspješnije sportsko razdoblje kluba, ali i generalno, zbog učinka koji je klub imao na zajednicu.

To je rezultat i činjenice da je vodstvo odrastalo slušajući priče o uspjesima kluba tijekom devedesetih. Danas je odgovornost vodstva sljedeća: prenijeti te priče na mlade generacije i zabilježiti ih za sve koji će nositi dres Petrinjčice.

